

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista sekä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että alueiden kehittämisestä annettu laki ja rakennerahastolaki kumotaan ja säädetään uusi laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista. Uusi laki liittyy Euroopan unionin vuosina 2014–2020 toteutettavan rakenerahastokauden uudistamiseen sekä kansallisiin uudistustarpeisiin.

Lakia sovellettaisiin yleisesti alueiden kehittämiseen ja siinä säädettäisiin alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmästä sekä alueiden kehittämistä toteuttavista viranomaisista ja niiden välisestä yhteistyöstä. Suunnittelujärjestelmään ei esitetä olennaisia muutoksia. Alueiden kehittäminen perustuisi käytännössä edelleen pääosin erilaisiin ohjelmiin, joiden valmistelusta ja pääasiallisesta sisällöstä säädettäisiin ehdotetussa laissa. Keskeisimpänä ja koko alueiden kehittämisen järjestelmää ohjaavana asiakirjana olisivat valtioneuvoston hallituskaudeksi päättämät alueiden kehittämisen painopisteet. Asiakirja sisältäisi keskeiset hallituskauden aikana toteutettavat eri hallinnonalojen alueiden kehittämiseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Valtioneuvoston päätös ohjaisi sekä eri hallinnonalojen että maakuntien alueiden kehittämistä ja niiden toimenpiteiden yhteensovittamista. Valtioneuvosto voisi näiden painopisteiden toteuttamiseksi käynnistää erityisohjelmia. Erityisohjelmien olisi pääsääntöisesti oltava useampaa kuin yhtä hallinnonalaa koskevia.

Alueella keskeinen alueiden kehittämisen asiakirja olisi maakuntaohjelma kuten nykyisinkin. Maakuntaohjelma sisältäisi alueen tarpeisiin ja erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet, kuvauksen keskeisistä

toimenpiteistä ja yhteistyösopimuksista. Lapin maakunnassa maakuntaohjelmaan sisältyisi saamelaiskäräjien kanssa yhteistyössä valmistettava saamelaiskulttuuria koskeva osa.

Alueiden kehittämiseksi laadittaisiin lisäksi kansallinen rakenerahasto-ohjelma ja Euroopan alueellisen yhteistyöhön liittyviä rakenerahastosta osarahoitettavia ohjelmia. Näiden ohjelmien tavoitteita, sisältöä ja hallinnointia säännellään paljolti Euroopan unionin lainsäädännössä, mutta ehdotettavassa laissa annettaisiin tarkempia säännöksiä toiminnalle asetettavista kansallisista edellytyksistä. Rakenerahasto-ohjelmien hallinnointia koskevan lainsäädännön tarve on vähentynyt, sillä ohjelman hallinnointi on keskitetty työ- ja elinkeinoministeriöön.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että säädetään laki alueiden kehittämisen ja rakenerahastohankkeiden rahoittamisesta. Eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi.

Lakia sovellettaisiin alueiden kehittämistä koskevien ohjelmien ja hankkeiden rahoittamiseen. Lakia sovellettaisiin sekä kansallisista varoista että rakenerahastoista rahoitettavaan toimintaan.

Laki koskisi maakuntien liittojen sekä kansallisen että rakenerahastohankkeiden rahoittamisen lisäksi ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalojen rakenerahastohankkeiden rahoittamista. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla lain soveltamisala olisi rajoitetumpi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	3
YLEISPERUSTELUT	6
1 JOHDANTO	6
2 NYKYTILA	6
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	6
Laki alueiden kehittämisestä	6
Rakennerahastolaki	12
Laki eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta	13
2.2 Kansainvälinen kehitys	14
2.2.1 Ruotsi	14
2.2.2 Norja	15
2.2.3 Tanska	17
2.2.4 Ranska	18
2.3 Nykytilan arviointi	19
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	20
3.1 Tavoitteet	20
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot	21
3.3 Keskeiset ehdotukset	21
Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista	21
Laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta	23
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	23
4.1 Vaikutukset valtion talouteen	23
4.2 Vaikutukset yritystoimintaan	24

4.3	Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	24
4.4	Ympäristövaikutukset.....	25
4.5	Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	25
	Vaikutukset alueiden kehittämiseen.....	25
	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset.....	26
5	ASIAN VALMISTELU	26
5.1	Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	26
5.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	26
6	RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	27
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	28
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	28
1.1	Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista.....	28
	1 luku Yleiset säännökset.....	28
	2 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät	31
	3 luku Ohjelmatyö.....	43
	4 luku Jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnointi.....	48
	5 luku Erinäiset säännökset.....	49
1.2	Laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta	51
	1 luku Yleiset säännökset.....	51
	2 luku Tukimenettely	54
	3 luku Rakennerahasto-ohjelma-hankkeita koskevat erityissäännökset	61
	4 luku Erinäiset säännökset.....	66
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	69
	2.1 Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastojen hallinnoinnista	69
	2.2 Laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta.....	70

3	VOIMAANTULO	70
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	70
4.1.	Laki alueiden kehittämisestä ja rakenerahastotoiminnan hallinnoinnista.....	70
4.2	Laki alueiden kehittämisen ja rakenerahastohankkeiden rahoittamisesta	72
	LAKIEHDOTUKSET	73
	Laki alueiden kehittämisestä ja rakenerahastotoiminnan hallinnoinnista.....	73
	Laki alueiden kehittämisen ja rakenerahastohankkeiden rahoittamisesta.....	88

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Alueiden tasapainoinen kehittäminen niiden erityispiirteet huomioon ottaen on ollut Suomessa jo pitkään tavoitteena kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi. Myös Euroopan unionin (EU) tavoitteena on unionin jäsenvaltioiden välisten kehityserojen tasaaminen ohjaamalla EU:n käytettävissä olevia varoja jäsenvaltioiden vähiten kehittyneille aloille.

Tavoitteena lakiuudistuksella on, että kansallinen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikka integroitaisiin tehokkaaksi kokonaisuudeksi. Olisi tärkeää varmistaa, että kansalliset alueiden kehittämisen linjaukset ja Euroopan unionin alue- ja rakennerahastovarot vaikuttaisivat samansuuntaisesti. Tarkoituksena olisi, että Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikalla täydennetään ja tuetaan kansallista aluekehittämistä.

Suomen tavoitteena on olla aktiivinen ja aloitteellinen Euroopan unionin jäsen. Eurooppa 2020 -strategian dynaamiset painotukset huomioidaan rakennerahastotoiminnassa ja painopistettä siirretään kohti kasvua, työllisyyttä, osaamista ja innovaatioita sekä sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja ympäristön tilaa edistäviä toimenpiteitä. Painopisteitä ovat älykäs kasvu, hyvinvoinnin edistäminen ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen sekä ympäristön kestävä kehitys.

Kaudella 2007–2013 Suomen saamat rakennerahastovarot ovat yhteensä noin 1,7 miljardia euroa. Vuosittain tämä merkitsee noin 0,3–0,4 prosenttia valtion talousarviomenoista, noin 400 miljoonaa euroa rakennerahastojen ja valtion vastinrahoitusta vuosittain. Käytännössä siis huomattava osa aluekehitykseen vaikuttavista toimista toteutetaan kansallisin varoin. Esimerkiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) käyttävät alueellisesti vuosittain noin 2,3 miljardia euroa ja aluehallintoviranomaiset noin 130 miljoonaa euroa. Euroopan unioni ohjaa lainsäädännöllään rakennerahastovarojen käyttöä, mutta edellyt-

tää jäsenvaltiolta myös kansallista asiaa koskevaa lainsäädäntöä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Laki alueiden kehittämisestä

Laki alueiden kehittämisestä (1651/2009) sisältää säännökset alueiden kehittämisen keskeisistä tavoitteista, alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmästä, sitä hoitavista viranomaisista ja muista toimielimistä, ohjelmatyöstä, yhteistyösopimuksista, ohjelmien seurannasta, lausunto- ja neuvottelumenetelystä sekä aluejaoista.

Lakia sovelletaan alueiden kehittämiseen, alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon sekä niiden yhteensovittamiseen ja seurantaan.

Lain yleinen tavoite on vuorovaikutukseen ja verkostoitumiseen perustuva alueiden kehittämisen järjestelmä. Tavoitteena on, että järjestelmä luo edellytykset eri alueiden tasapainoiselle kehittymiselle ja kestäväan kehitykseen perustuvalla hyvinvoinnilla ja taloudellisella kasvulla. Tähän lakiin lisättiin yleisten tavoitteiden lisäksi erityiset alueiden kehittämistä koskevat tavoitteet. Näissä tavoitteissa on laajan alueiden kehittämistyön varmistamiseksi otettu huomioon eri hallinnonalojen alueiden kehittämisen painopisteet, mikä on sitouttanut eri sektoreita aluekehittämisen toimeenpanoon. Alueiden kehittämisen vastuu jakautuu kuntien ja valtion kesken. Maakunnassa alueiden kehittämisestä aluekehittämisviranomaisena vastaa maakunnan liitto. Laissa määritellään myös, että maakunnan liitto on kuntayhtymä, jossa alueen kuntien on oltava jäseniä.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on vastuu alueiden kehittämiseen liittyvien ohjelmien valmistelun yhteensovittamisesta. Valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden (tavoitepäätös) valmistelu kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Alueiden kehittämisen

vastuu siirtyi sisäasiainministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön sen perustamisen myötä 1.1.2008. Työ- ja elinkeinoministeriöllä (TEM) on vastuu aluepolitiikan kehittämisestä ja keskeisiltä osin myös sen toteuttamisesta Suomessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa tavoitepäättökseen valmistelusta yhteistyössä ministeriöiden, maakuntien liittojen ja muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa viranomaisten alueiden kehittämistä koskevien tehtävien yhteensovittamisesta, maakuntaohjelmien ja muiden lakiehdotuksen mukaisten ohjelmien eli erityisohjelmien ja alueellisten rakennerahasto-ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamisesta, seurannasta ja arvioinnista yhteistyössä ministeriöiden, maakuntien liittojen ja muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa. Muilla ministeriöillä tarkoitetaan niitä ministeriöitä, joilla on alueiden kehittämiseen vaikuttavia toimenpiteitä ja rahoitusta ja jotka on määritelty tavoitepäättöksessä.

Voimassa olevan lain 7 §:n 2 momentissa säädetään työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta antaa ohjeita maakuntien liitoille. Ohjeet ovat teknislouhteisia, joilla tarkennetaan laissa tai sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiä. Oikeudesta antaa ohjeita maakuntien liitoille on katsottu olevan syytä selkeyden vuoksi säätää laissa, koska maakuntien liitot eivät kuulu työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan, vaan ovat kuntayhtymiä.

Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan tehtäväksi on säädetty alueiden kehittämistä ja sitä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittaminen, ennakointi, seuranta ja arviointi. Neuvottelukunta toimii työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä, ja sen jäsenistön kokoonpanosta on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Jäsenistö koostuu ministeriöiden, alueiden ja sosiaalipartnereiden edustajista, niin että se täyttää Euroopan unionin rakennerahastosäädösten kumppanuudelle asettamat edellytykset. Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan tehtävissä ovat painottuneet seuranta ja yhteensovittamistehtävät. Neuvot-

telukunta on seurannut keskeisten kansallisten ohjelmien ja linjausten valmistelua sekä Euroopan unionin rakennerahasto- sekä maaseutu- ja kalatalousrahastojen ohjelmavalmistelua. Se on tässä tehtävässään toiminut EU:n tarkoittamana kumppanuuselimenä. Lisäksi neuvottelukunta on ohjannut aluekehittämistä koskevaa lainsäädännön uudistamista ja se on käsitellyt myös muiden sektoreiden lainsäädäntöhankkeita, joilla on vaikutusta aluekehittämiseen. On pidetty tärkeänä, että neuvottelukunnalla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa asioihin valmisteluvaiheessa, ennen niiden poliittista käsittelyä aluekehittämisen ministerityöryhmässä. Neuvottelukunnan asema on selkeytynyt ja vahvistunut sekä toiminta vakiintunut viime vuosina.

Laissa säädetään yleisellä tasolla alueiden kehittämistä varten asetettavista yhteistyöryhmistä. Yhteistyöryhmiä voidaan asettaa erityisohjelmien ja periaatepäätösten tai muiden aluepoliittisesti merkittävien kokonaisuuksien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamista, ennakointia, arviointia ja seuranta varten. Valtioneuvosto asettaa yhteistyöryhmiä, mutta työ- ja elinkeinoministeriö päättää yhteistyöryhmän jäsenistön muutoksista. Laissa tarkoitettuja yhteistyöryhmiä ovat olleet esimerkiksi kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmä sekä maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä.

Maakunnan liiton tehtävistä säädetään lain 10 §:ssä. Maakunnan liiton keskeinen tehtävä on vastata maakunnan yleisestä kehittämisestä ja se toimii tällöin yhteistyössä valtion viranomaisten kanssa. Sen tehtäviin kuuluu vastata maakuntaohjelman, sen toteuttamissuunnitelman sekä maakuntasuunnitelman valmistelusta. Liitto osallistuu valtion aluehallintoviranomaisten strategiseen suunnitteluun ja ohjaukseen alueiden kehittämistavoitteiden huomioon ottamiseksi. Tähän tehtävään liittyvästä menettelystä säädetään tarkemmin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia ja aluehallintovirastoja koskevissa laeissa. Liitoilla on eräitä alueellisiin koulutustarpeisiin, liikennejärjestelmäsuunnitelmiin ja luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyviä yhteensovittamis- ja valmistelutehtäviä. Se laatii myös kuntien ja koulutuksen järjestäjien hanke-esitysten kiireellisyysjärjestyk-

sen. Maakunnan liiton tehtäviksi säädettiin alueellisten taidetoimikuntien ja liikuntaneuvostojen asettaminen. Lailla Taiteen edistämiskeskuksesta (657/2012) alueellisten taidetoimikuntien puheenjohtajan ja jäsenistön nimeäminen siirrettiin taideneuvostolle. Liittojen tehtäviin on kuulunut edistää julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetussa laissa (223/2007) tarkoitettua yhteispalvelua, kuntien ja maakuntien välistä sekä muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa. Liitto vastaa myös ennakkoinnin yhteensovittamisesta maakunnassa, sekä arvioi ja seuraa maakunnan ja sen eri osien kehitystä. Sen tehtäviin kuuluu myös hoitaa tehtäviinsä liittyviä kansainvälisiä asioita. Liitto hoitaa myös muut sille tässä laissa säädetyt tehtävät. Sellaisissa maakuntien liitoissa, joissa on sekä yksikielisiä että kaksikielisiä kuntia, on perustettava toimitielin maakunnan kielellisten palvelujen turvaamiseksi.

Laissa säädetään maakuntien liittojen yhteistoiminta-alueista, yhteistoiminnassa hoidettavista tehtävistä, yhteistoiminta-alueen päätöksenteon järjestämisestä, liittojen yhteisestä toimielimestä ja sen valitsemisesta sekä yhteistoiminnasta sopimisesta ja siihen velvoittamisesta. Laissa on myös säädetty sellaisesta maakuntien välisestä yhteistyöstä, jota ei tehdä yhteistoiminta-alueiden puitteissa. Yhteistoiminta-alueiden käynnistämiseksi keväällä 2010 muodostettiin kuusi maakuntien yhteistoiminta-alueita. Kolme maakuntaa (Pirkanmaa, Keski-Suomi ja Lappi) jäi yhteistoiminta-alueiden ulkopuolelle. Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson yhteistoiminta-alueelle perustettiin yhteistoimintaa hoitava toimitielin, muut alueet hoitavat päätöksenteon maakuntien yhtäpitävin päätöksin. Yhteistoiminnan piiriin kuuluu alueiden kehittämisestä annetussa lain 12 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä sekä muita alueiden kehittämiseen tai maakunnan suunnitteluun liittyviä tehtäviä, jotka yhteistoiminta-alueen maakuntien liitot ovat perussopimuksessaan tai yhtäpitävin päätöksin antaneet yhteistoiminta-alueelle. Maakuntien yhteistoiminnassa käsitellyjä tyypillisiä teemoja olivat vuosina 2010 ja 2011 vaikuttaminen ja tavoitteet hallitusohjelmaan ja valtion talousarvioon, yhteistoiminta-alueiden yhteiset maakuntaohjelman

toteuttamissuunnitelmissa esitettävät hanke- tai neuvotteluesitykset, liikennepoliittinen selonteko ja -hankkeet, kansallisen aluekehittämisen sekä EU:n tulevan rakennerahastokauden linjaukset. Yhteistoiminta-alueiden toimintaa ja vaikuttavuutta on selvitetty eduskunnan edellyttämällä tavalla osana aluehallinnonuudistusta koskevan selonteon valmistelua.

Tässä laissa on maakunnan yhteistyöryhmää koskevat perussäännökset sekä sen alueiden kehittämistä koskevat tehtävät. Pelkästään rakennerahastoja koskevat tehtävät ovat rakennerahastolain 21 §:ssä.

Maakunnan yhteistyöryhmä on maakunnan liiton johdolla toimiva maakunnan alueen kehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden ja rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanon yhteensovittamista varten perustettava työryhmä. Sen jäsenistöä koskevat säännökset perustuvat Euroopan unionin rakennerahastoja koskevien säädösten kumppanuutta koskeviin linjauksiin. Yhteistyöryhmän puheenjohtajan nimeää maakunnan liiton hallitus. Puheenjohtajan tulee olla kuntalaissa tarkoitettu luottamushenkilö.

Laissa on säädetty maakunnan yhteistyöryhmän jäsenten asemasta, vastuusta ja ansiomenetyksen korvaamisesta ja palkkioista. Maakunnan yhteistyöryhmällä on sihteeristö, jossa ovat edustettuina maakunnan liiton ja jäsenkuntien edustajat, ja valtion viranomaiset. Sihteeristön kokoonpanosta päättää maakunnan yhteistyöryhmän siten, että viranomaiset tulevat tasapuolisesti edustetuiksi. Sihteeristön tehtävänä ovat valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtävät. Sihteeristön tehtävänä on myös sovittaa yhteen, tarkastella ja seurata maakunnan alueella eri viranomaisten rahoittamia hankkeita, ja raportoida niistä maakunnan yhteistyöryhmälle. Maakunnan yhteistyöryhmä voi asettaa maaseutu- jaoston ja muita jaostoja. Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksentekoon ja hallintomenettelyyn sovelletaan kuntalain (365/1995) ja hallintolain (434/2003) säännöksiä. Maakunnan liitto vahvistaa maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksen, jossa määrätään asioiden valmistelusta, esittelystä ja päätöksenteosta, jaostojen perustamisesta ja niiden tarkemmista tehtävistä. Aluekehityksen kannal-

ta merkittävässä hankkeissa yhteistyöryhmä antaa lausunnon rahoittavalle viranomaiselle. Jos yhteistyöryhmä ei ole rahoitusta puoltanut, niin hankkeelle ei voida myöntää rahoitusta. Työryhmän myönteinen lausunto ei sido rahoittavaa viranomaista, jos rahoittajataholla on painavia syitä olla myöntämättä rahoitusta. Näihin yhteistyöryhmän kannanottoa koskeviin päätöksiin ei voi hakea muutosta.

Lain 3 luvussa säädetään ohjelmatyöstä. Kaikkea ohjelmatyötä ohjaa osaltaan valtioneuvoston valtakunnallista alueiden kehittämistavoitteita koskeva päätös. Se sisältää hallituskaudeksi aluekehittämisen tavoitteet ja kehittämistoimenpiteiden painopisteet. Päätöksessä on myös nimetty ministeriöt, jotka suunnittelevat ministeriönsä toimintaa alueellisen kehityksen edistämiseksi. Tässä asiakirjassa päätetään myös hallituskaudella toteutettavista erityisohjelmista ja periaatepäätöksistä. Viranomaisten tulee ottaa huomioon valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet, edistää niiden toteuttamista, arvioida toimenpiteidensä vaikutuksia alueiden kehittämisen kannalta.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitus päätti valtakunnallisista alueiden kehittämistavoitteista 15.12.2011. Päätöksessä on kolme yleistä linjausta: 1. Vahvistetaan alueiden kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta, 2. Edistetään väestön hyvinvointia ja 3. Turvataan hyvä elinympäristö ja kestävä aluerakenne. Lisäksi tavoitepäätöksessä on nostettu esiin erityiskysymyksinä äkillisiin rakennemuutoksiin vastaaminen, metropolialueen kilpailuvyynti vahvistaminen, suurten kaupunkiseutujen toimintaedellytysten turvaaminen, harvaan asuttujen alueiden kehittäminen, Itä- ja Pohjois-Suomen kehittäminen sekä Pohjoisen ulottuvuuden hyödyntäminen. Alueiden kehittämisessä keskeisinä periaatteina korostetaan jatkuvan uusiutumiskyvyn ylläpitämistä, kaiken potentiaalin hyödyntämistä sekä alueellisten erityispiirteiden kunnioittamista.

Tavoitepäätöksessä mainittujen ministeriöiden tulee valmistella hallinnonalalleen määräjäksi aluestrategia osana oman hallinnonalansa suunnittelua. Jo edellisen lainvalmistelun yhteydessä todettiin tarve vahvistaa

hallinnonalojen aluestrategioiden yhteyttä niiden muuhun suunnitteluun. Tavoitepäätösten ja aluestrategioiden arvioinnit vuonna 2010 ja 2011 ovat osoittaneet, että erillisinä asiakirjoina aluestrategiat ovat jääneet eri ministeriöissä irrallisiksi ja todellisilta vaikutuksiltaan heikoiksi. Vuonna 2011 hyväksytyssä tavoitepäätöksessä todetaankin, että vaikuttavuuden parantamiseksi ministeriöiden aluestrategiat sisällytetään hallinnonalojen muihin strategiisiin suunnitteluasiakirjoihin ja sektoripolitiikkojen toteuttamiseen.

Laissa on säädetty valtioneuvoston erityisohjelmista, joilla voidaan tarkentaa ja toteuttaa tavoitepäätöksen linjauksia. Erityisohjelma voi sisältää alueellisia suunnitelmia, jotka osaltaan toteuttavat valtakunnallista erityisohjelmaa. Nämä alueelliset ohjelmaesitykset on sovittava yhteen maakuntaohjelman kanssa. Viime vuosina sellaisia ovat olleet osaamiskeskusohjelma sekä alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma. Lisäksi on laadittu keskeisiä politiikkakokonaisuuksia koskevat maaseutu-, saaristo- sekä kaupunkipolitiikan toimenpideohjelmat.

Osaamiskeskusohjelmalla (OSKE) on toteutettu alueellista innovaatiopolitiikkaa vuodesta 1994 lähtien. Ohjelmakaudelle 2007–2013 ohjelman toimintamallia uudistettiin aluelähtöiseksi klusterimalliksi. Ohjelmakaudella on keskitytty aiempaa vahvemmin huippuosaamiseen ja sen hyödyntämiseen. Yhteys kansalliseen innovaatiopolitiikkaan vahvistui työ- ja elinkeinoministeriön muodostumisen myötä. Ohjelman kansallisena tavoitteena on synnyttää huippuosaamiseen perustuvia uusia innovaatioita, tuotteita, palveluita, yrityksiä ja työpaikkoja sekä tukea alueiden välistä erikoistumista ja työnjakoa. Osaamiskeskusohjelman loppuarviointi valmistui alkuvuonna 2013. Ohjelma päättyi vuoden 2013 lopussa.

Alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelman (KOKO) keskeisenä tavoitteena vuosina 2010–2011 oli edistää maaseutu- ja kaupunkialueiden yhteistyötä ja erityyppisten alueiden verkostoitumista. Osittain valtioneuvoston säästösyistä johtuen ohjelma päättyi alkuperäisestä vuodesta 2013 poiketen jo vuoden 2011 lopussa. Ohjelman neljässä teemassa – innovaatiot ja osaaminen, luovat

alat, hyvinvointi sekä Venäjä (yritysten kansainvälistyminen) – toteutettu alueiden välinen yhteistyö kytkettiin kansallisiin strategioihin ja muiden ohjelmamenettelyjen piiriin.

Maakuntaohjelma on keskeinen laajan aluepolitiikan väline maakunnassa. Sen laatii aluekehittämisviranomaisena maakunnan liitto yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Maakuntaohjelma sisältää maakunnan tavoitteisiin ja mahdollisuuksiin perustuvat keskeiset suunnitelmat ja muut olennaiset toimenpiteet. Maakuntaohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon maakuntasuunnitelma, valtakunnallinen tavoitepäätös, hallinnonaloittaiset aluestrategiat sekä muut maakuntaa koskevat ohjelmat. Maakuntaohjelmaa laadittaessa on varmistettava sen vaikuttavuus aluehallintoviranomaisten strategiseen suunnitteluun ja ohjaukseen. Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma valmistellaan vuosittain maakunnan liiton johdolla. Se sisältää ehdotukset keskeisiksi hankkeiksi ja muiksi toimenpiteiksi sekä suunnitelman niiden rahoittamiseksi. Valtion aluehallintoviranomaisille lisättiin velvollisuus ottaa toiminnassaan huomioon myös maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmat ja huolehtia siitä, ettei toimenpiteillä vaikeuteta niiden toteuttamista. Tavoitteena oli myös kytkeä maakuntaohjelmat nykyistä tiiviimmin osaksi keskushallinnon ja aluehallintoviranomaisten tulosohtausprosessia.

Maakuntaohjelmat vuosille 2011–2014 laadittiin jo vakiintuneen menettelyn mukaisesti, mutta tilanteessa, jossa valtion aluehallintoa uudistettiin. Tavoitteena oli mahdollisimman hyvin sovittaa yhteen uusien aluehallintoviranomaisten ja maakuntien liittojen strategista suunnittelua tulevalle hallituskaudelle. Maakuntaohjelmat olivat keskeistä aineistoa laadittaessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategia-asiakirjaa sekä strategisia tulossopimuksia. Yhteistyön ja ohjelmatyön vaikuttavuus aluehallintovirastojen suunnitteluun oli vähäisempää, johtuen pääosin niiden perustehtävän luonteesta. Maakuntien liitot ovat pitäneet tärkeänä maakuntaohjelmien ja niiden toteuttamissuunnitelmien vaikuttavuuden lisäämistä ja aseman vahvistamista edelleen.

Seuraavien maakuntaohjelmien laatimista päätettiin aikaistaa johtuen EU:n rahastokauden vaihtumisesta. Uudet maakuntaohjelmat vuosille 2014–2017 laaditaan samanaikaisesti rakennerahasto-ohjelman valmistelun kanssa vuoden 2014 puoliväliin mennessä. Maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmat on laadittu vuosittain alueellisena yhteistyönä eri tahojen kanssa. Uutena piirteenä laatimisessa on ollut maakuntien yhteistoiminta-alueiden yhteistyö. Sen edistämiseksi yhteistyöalueille on annettu vuosittain mahdollisuus tehdä keskushallinnolle yhteisiä neuvottelu- tai hanke-esityksiä, joista on tarpeen käydä vuoropuhelua keskushallinnon kanssa. Esityksiä on tehty vuosittain noin kymmenen eri aihealueista ja niistä on annettu ministeriöiden kirjallinen palaute ja järjestetty erillisiä neuvotteluja.

Vuoden 2010 alusta voimaan tulleen lain 27 §:ssä säädettiin Euroopan yhteisön rakennerahasto-ohjelmien valmistelusta. Lakia muutettiin 29.6.2012 annetulla lainmuutoksella (393/2012) vastaamaan vuonna 2014 alkavan rakennerahastokauden valmistelua. Euroopan aluekehitysrahaston, Euroopan sosiaalirahaston, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston sekä Euroopan meri- ja kalatalousrahaston ohjelmien rahoituksen kohdentamisesta, tavoitteista ja toteutustavasta laaditaan kumppanuussopimus Euroopan komission kanssa. Laadinnasta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Rakennerahastoista osarahoitetun toimenpideohjelman valmistelusta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä muiden ministeriöiden, maakuntien liittojen sekä muiden ohjelman toteuttamiseen osallistuvien tahojen kanssa. Asiaa koskevan lainsäädännön lisäksi on ohjelmaa laadittaessa otettava huomioon tavoitepäätöksessä annetut linjaukset sekä alueelliset suunnitelmat. Nämä alueelliset suunnitelmat valmistellaan maakunnan liiton vastuulla, ja niiden on perustuttava maakuntaohjelmiin ja työ- ja elinkeinoministeriön antamiin valtakunnallisiin linjauksiin. Valmistelu tapahtuu yhteistyössä valtion viranomaisten, kuntien ja muiden ohjelman toteuttamiseen osallistuvien yhteisöjen kanssa. Kumppanuussopimuksen ja toimenpideohjelman valmistelun yhteensovituksesta vastaa alue-

ja rakennepolitiikan neuvottelukunta. Valtio-neuvosto päättää kumppanuussopimuksen ja ohjelmaehdotuksen antamisesta Euroopan komissiolle.

Euroopan unionin ohjelmakaudella 2007–2013 Suomessa toteutetaan Euroopan alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen mukaisia rakennerahasto-ohjelmia. Itä-Suomen suuralue kuuluu ns. siirtymäkauden alueeseen, ja siksi sillä on ohjelmissa eräitä tähän erityisasemaan liittyviä etuja. Lisäksi Suomi osallistuu Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ("Interreg") rakennerahasto-ohjelmiin ja Eurooppalaisen naapuruuden ja kumppanuuden välineen, rajayhteistyöosion (ENPI CBC), ohjelmiin.

Rakennerahasto-ohjelmat perustuvat Suomen kansalliseen rakennerahastostrategiaan, jonka tavoitteena on vahvistaa Suomen kansallista ja alueellista kilpailukykyä ottaen huomioon alueelliset erityispiirteet ja koheesipolitiikan keskeiset periaatteet. Strategian painopisteinä ovat: 1. Yritystoiminnan edistäminen, yritysten kasvun ja kilpailukyvyn edistäminen, innovaatioiden hyödyntäminen yritystoiminnassa, pk-yritysten kansainvälistymisen ja verkottumisen edistäminen; 2. Innovaatiotoiminnan ja verkottumisen edistäminen, osaamirakenteiden vahvistaminen ja yritysten ja tutkimuslaitosten välisen innovaatiotoiminnan aktivointi; 3. Työvoiman osaamisen, työllisyyden ja yrittäjyyden edistäminen, työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen, työorganisaatioiden kehittäminen, alueiden välinen yhteistyö ja 4. Alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristön parantaminen, alueiden kilpailukyvyn ja vetovoimaisuuden parantaminen.

Manner-Suomessa toteutetaan viittä EU:n alueellinen kilpailukyky- ja työllisyys -tavoitteen mukaista ohjelmaa (Itä-Suomen, Pohjois-Suomen, Länsi-Suomen ja Etelä-Suomen EAKR -ohjelmat sekä Manner-Suomen ESR-ohjelma). Strategian painopisteitä 1, 2 ja 4 toteutetaan EAKR-ohjelmilla ja painopistettä 3 ESR-ohjelmalla.

Alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitteen Manner-Suomessa toteutettaviin ohjelmiin rakennerahastoista saatava EU:n rahoitus on ohjelmakaudella 2007–2013 yh-

teensä 1 589,7 miljoonaa euroa, josta Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osuus on 974,3 miljoonaa euroa ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osuus 615,4 miljoonaa euroa. Lisäksi toimenpideohjelmia rahoitetaan kansallisella julkisella rahoituksella, joka muodostuu valtion ja kuntien rahoitusosuuksista. Kansallisen julkisen rahoituksen osuus on Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen EAKR -toimenpideohjelmissa 50 % ja Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen EAKR -toimenpideohjelmissa 60 % ohjelmien julkisesta rahoituksesta. ESR-ohjelmassa kansallisen julkisen rahoituksen osuus on 56 %. Valtion osuus kansallisesta julkisesta rahoituksesta on yhteensä 1 441,2 miljoonaa euroa, josta EAKR-ohjelmien osuus on 842,2 miljoonaa euroa ja ESR-ohjelman osuus 599 miljoonaa euroa. Osa kansallisesta julkisesta rahoituksesta tulee kuntasektorilta. Lisäksi yritykset ja yhteisöt osallistuvat ohjelmista rahoitettavien toimenpiteiden rahoitukseen.

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteella tuetaan rajat ylittävää, valtioiden välistä sekä alueiden välistä yhteistyötä erityisesti EU:n sisärajoilla. ENPI CBC -ohjelmat ovat virallisesti ulkosuhdeohjelmia, mutta niiden sisällölliset tavoitteet liittyvät pääosin alueelliseen kehittämiseen unionin ulkoraja-alueilla. Suomi osallistuu ohjelmakaudella 2007–2013 yhdeksän Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen ja kolmen ENPI CBC -ohjelman toteuttamiseen. Ohjelmien yhteenlaskettu EU-rahoitus ohjelmakaudella 2007–2013 on 953,6 miljoonaa euroa. Lisäksi ohjelmia rahoitetaan kansallisella julkisella rahoituksella, joka muodostuu valtion ja kuntien rahoitusosuuksista.

Laissa on säädetty alueiden kehittämiseen liittyvien yhteistyösopimusten laadinnasta. Niissä voidaan sopia ohjelmaan tai suunnitelmaan sisältyvien hankkeiden tai muiden toimenpiteiden toteuttamisesta. Yhteistyösopimus voi olla oikeudelliselta sitovuudeltaan eritasoinen riippuen erityisesti sopimuksen kohteesta. Yksittäisen hankkeen toteuttamista koskevan sopimuksen tulisi olla yksityiskohdaisempi kuin ohjelman toteuttamista yleisemmällä tasolla määrittävä aiesopimuksen luonteinen sopimus. Sopimusten käyttö on viime vuosina lisääntynyt aluekehittämiseen

liittyvinä välineinä muun muassa valtion ja kaupunkien välillä. Eri hallinnonaloilla on laadittu maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen liittyviä MAL- ja muita aiesopimuksia. Parhaillaan laaditaan kaupunkipolitiikan kehittämiseen liittyviä kaupunkiseutujen ja valtion välisiä kasvusopimuksia. Sopimusten aseman selkeyttämistä osana aluekehittämissjärjestelmää on pidetty tärkeänä.

Laissa tarkoitettuja ohjelmia tulee seurata ja arvioida. Ohjelmia seurataan ja arvioidaan ohjelmassa määriteltyjen seurantatietojen avulla. Pykälässä säädetään seurannasta ja arvioinnista vastaavista tahoista. Käytännössä laissa säädettyjen ohjelmien arviointia on teetetty ulkopuolisten arvioitsijoiden toimesta yleensä ohjelmakauden aikana, jotta havaintoja voidaan hyödyntää ohjelmakauden lopussa ja seuraavan kauden valmistelussa. Lisäksi rakenneraho-ohjelmien valmisteluun kuuluu ohjelmien ennakoarviointi.

Alueiden kehittämisen huomioonottamiseksi on laissa säädetty lausunto- ja neuvottelumenettelyä. Näillä on tarkoitus varmistaa, että aluekehityksen kannalta vaikuttavista suunnitelmista pyydetään lausunto asianomaiselta maakunnan liitolta, kunnalta tai työ- ja elinkeinoministeriöltä. Käytännössä lausuntomenettelyä noudatetaan alueilla viranomaisten välisessä suunnittelussa säännöllisesti. Suurempien alueellisiin palveluihin ja aluekehitykseen vaikuttavien uudistuksen yhteydessä laissa tarkoitettua lausuntomenettelyä on noudatettu viime vuosina esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimistoja (TE-toimistot) koskevan uudistuksen yhteydessä. Lain tavoite arvioida aluekehitysvaikutuksia jo uudistusten valmisteluvaiheessa ei ole kuitenkaan tullut aina huomioiduksi.

Laissa säädetään myös aluejaoista. Valtioneuvosto voi määrätä maan heikoimmin kehittyneet alueet kehittämistarpeiden perusteella I ja II tukialueiksi. Jako tapahtuu pääasiassa seutukunnittain. Seutukuntajaon vahvistaa työ- ja elinkeinoministeriö. Valtioneuvosto voi lisäksi määrätä äkillisiksi rakennemuutosalueiksi sellaiset alueet, joihin on kohdistunut voimakkaita työpaikkavähennyksiä tai muita äkillisesti alueen talouteen vaikuttavia seikkoja. Lisäksi laissa säädetään

saaristokunnaksi ja saaristo-osakunnaksi määräämisestä.

Vuonna 2013 äkillisen rakennemuutoksen alueita on yhdeksän. Niistä kolmen osalta asema päättyy vuoden 2013 lopussa, kahden vuoden 2014 lopussa, kolmen vuoden 2015 lopussa ja yhden vuoden 2016 lopussa. Meriteollisuuden toimialan asema äkillisen rakennemuutoksen alana päättyi vuoden 2012 lopussa. Keskeiset äkillisen rakennemuutoksen alueiden nimeämiskriteerit ovat työpaikkamenetysten kokonaismäärä ja vähennysten vaikutukseen seutukunnan työllisyyteen ja elinkeinorakenteeseen.

Seutukuntia on vuonna 2013 Manner-Suomessa 67 ja Ahvenanmaalla 3. Yhden kunnan muodostamia seutukuntia ei tällä hetkellä ole. Viime vuosina seutukuntajakoa on muutettu vain kuntaliitoksista johtuen, aikaisemmin myös alueiden esitysten pohjalta muista syistä.

Rakennerahastolaki

Rakennerahastolakia (1401/2006) sovelletaan Euroopan unionin rakennerahastoista osarahoitettaviin suunnitelmiin ja ohjelmiin, niiden valmisteluun, toimeenpanoon sekä rakennerahastojen ja vastaavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden hallintointiin, valvontaan ja tarkastukseen. Lakia ei kuitenkaan sovelleta, jos muussa laissa on tästä poikkeavia säännöksiä.

Laissa nimetään kansallisen rakennerahasto-ohjelman hallinto-, todentamis-, ja tarkastusviranomaisen sekä välittävät viranomaiset, ja niiden keskeiset tehtävät. Lakia valmisteltaessa ei työ- ja elinkeinoministeriötä ollut vielä perustettu ja rakennerahastotehtävät jakautuivat eri ministeriöiden kesken.

Rakennerahastolaissa on yksityiskohtaisia säännöksiä eri viranomaisten tehtävistä ja niiden oikeuksista. Työ- ja elinkeinoministeriön perustamisen jälkeen ohjelmien hallintointi koottiin työ- ja elinkeinoministeriöön, rakennerahastolakiin tehtiin kuitenkin vain välttämättömät muutokset, jotka tulivat voimaan vuonna 2010.

Laissa on myös säännökset edellä mainittujen viranomaisten oikeudesta antaa ohjeita ja määräyksiä toisille viranomaisille. Käytän-

nössä vain hallintoviranomainen on laatinut välittävälle toimielimelle ohjeita erilaisista ohjelman hallinnointiin liittyvistä seikoista.

Laissa on säädetty rakennerahasto-ohjelman seurantakomiteasta, jonka keskeisenä tehtävänä on varmistaa ohjelman täytäntöönpanon tehokkuus ja laatu. Valtioneuvosto nimittää seurantakomitean jäsenet sitä asettaessa. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää jäsenvaihdoksista komitean kokoonpanossa. Seurantakomitealla on sihteeristö, jossa ovat tasapuolisesti edustettuina seurantakomiteassa olevat viranomaiset.

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävistä rakennerahastolaissa ovat rakennerahastoihin liittyvät tehtävät. Yhteistyöryhmän kokoonpanoa, päätöksentekoa ja muita tehtäviä koskevat säädökset siirrettiin alueiden kehittämisestä annettuun lakiin (1651/2009). Maakunnan yhteistyöryhmän asettama sihteeristö hoitaa virkavastuulla yhteistyöryhmän asioiden valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä. Sihteeristö valmistelee ja esittelee yhteistyöryhmälle muun muassa laajat kehittämishankkeet sekä maakunnalliset ohjelmat ja strategiat. Sihteeristö seuraa maakunnan alueella toteutettavia hankkeita ja raportoi niistä yhteistyöryhmälle. Maakunnan yhteistyöryhmä voi myös nimetä sihteeristön tueksi erillisiä työryhmiä tai jaostoja liittyen esimerkiksi maaseutuasioihin, osaamiseen, työllisyyteen ja elinkeinoihin, tasa-arvo- ja ympäristövaikutusten arviointiin, ennakointiin tai yksittäisiin maakunnalle tärkeisiin toimialoihin. Useissa maakunnissa toimii myös erillinen hankeryhmä, joka käsittelee lähinnä yritystukihankkeita. Erillisten työryhmien myötä sihteeristön rooli on monissa maakunnissa kehittynyt strategisempaan suuntaan.

Rakennerahastolaissa on säädetty jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnista. Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen toimenpideohjelmassa hallintoviranomaisena on ohjelma-asiakirjassa nimetty viranomainen tai yhteisö. Suomalaisena hallintoviranomaisena voi olla maakunnan liitto tai eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetussa laissa (554/2009) tarkoitettu suomalainen yhtymä. Hallintoviranomainen vastaa toimenpideohjelman hal-

linnoinnista ja täytäntöönpanosta moitteetoman varainhoidon periaatteita noudattaen. Hallintoviranomaisen tehtävistä säädetään tarkemmin Euroopan unionin lainsäädännössä. Jos hallintoviranomainen on suomalainen, sen tulee hoitaa myös tässä laissa sille säädetty tehtävät. Vain Keskeisen Itämeren ohjelmassa on suomalainen hallintoviranomainen, Varsinais-Suomen liitto. Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmissa on muista ohjelmista poikkeava hankkeiden maksushakemusten tarkastuskäytäntö, ensimmäisen tason valvonta. Suomessa tehtävät on hajautettu niin, että työ- ja elinkeinoministeriö vastaa valvontajärjestelmästä, mutta hankkeiden kilpailuttamat riippumattomat tilintarkastajat huolehtivat tarkastuksista. Työ- ja elinkeinoministeriö nimeää hankkeelle valvojan hanketta toteuttavan organisaation tekemän hakemuksen perusteella.

Rakennerahastolaissa on yksityiskohtaiset säännökset välittävien toimielimien tehtävistä. Säännökset ovat pääosin päällekkäisiä valtionavustuslaissa ja muissa tukilaeissa säädettyjen tuen myöntävän viranomaisen tehtävien kanssa. Laissa on myös useita säännöksiä eri viranomaisten tarkastusosoikeuksista. Nämä säännökset ovat pääosin jääneet tarpeettomiksi rakennerahastotehtävien keskittämisen vuoksi.

Laki eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta

Eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (1652/2009) (*rahoituslaki*) mukaista tukea myöntäviä viranomaisia ovat työ- ja elinkeinoministeriö, maakuntien liitot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Laissa ja sen perusteella annetussa valtioneuvoston asetuksessa on kuvattu tarkemmin ne tukijärjestelmät joihin tukea myönnetään. Laissa on säädetty tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä, kuten tuen saajan taloudelliselle asemalle asetettavista edellytyksistä. Laissa on perussäännökset tuen hakemisesta, myöntämisestä, maksamisesta ja takaisinperinnästä. Rahoituslain lisäksi tuen myöntämiseen sovelletaan valtionavus-

tuslain säännöksiä, sekä rakennerahastoista rahoitettavissa hankkeissa asiaa koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä ja rakennerahastolain nojalla annettua valtioneuvoston asetusta rakennerahastohankkeiden tukikelpoisista kustannuksista (501/2011). Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmien osalta laissa on erityissäädökset. Tällä ohjelmakaudella työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi näihin ohjelmiin on myönnetty rakennerahastojen kansallista vastinrahoitusta myös muilta hallinnonaloilta kuten ympäristöministeriöstä. Tällöin hankkeeseen sovelletaan kyseisellä hallinnonalalla sovellettavaa tukilainsäädäntöä.

2.2 Kansainvälinen kehitys

2.2.1 Ruotsi

Ruotsin alueellisen kasvupolitiikan keskeisenä periaatteena on tukea kaikkien alueiden sisäistä kasvupotentiaalia ja hyödyntää tätä kansallisen kasvun moottorina. Kasvua pyritään tukemaan koko maassa, rahoituksen kuitenkin keskittyessä harvaan asutuille ja rakenteellisista heikkouksista kärsiville alueille, erityisesti maan pohjoisosiin. Teollisuuden sekä väestön rakennemuutoksen myötä huomiota on alettu kiinnittää yhä enemmän siihen, kuinka maan kaikki alueet säilyvät innovaatiokykyisinä ja sosiaalisesti kestävinä, houkuttelevina työvoimalle ja yrityksille.

Ruotsissa siirryttiin vuonna 2001 koko maan kattavaan alueelliseen kasvupolitiikkaan, mistä lähtien tavoitteina ovat säilyneet innovaatioiden ja alueiden uusiutumiskyvyn, työvoiman tarjonnan sekä osaamisen, saavutettavuuden ja rajat ylittävän yhteistyön tukeminen. Viime vuosina myös sosiaalinen kestävyys ja alueiden houkuttelevuus, sekä näihin liittyen palveluiden tarjonnan, asunontuotannon ja hyvän elinympäristön turvaaminen ovat nousseet tavoitteiden joukkoon. Vaikka Ruotsissa ei toistaiseksi kohdenneta kaupunkialueille erityisiä politiikka-toimenpiteitä, on niiden sosiaaliseen kehitykseen sekä rooliin kasvun moottorina alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota.

Alueiden kehittämiseen käytettävissä olevat kansalliset varat ovat Ruotsissa säilyneet

viime vuosina muuttumattomina, joskin rajallisina verrattuna muihin alueelliseen kehitykseen vaikuttaviin politiikkasektoreihin, kuten infrastruktuuriin ja koulutukseen. Alueellinen kasvupolitiikka pyrkiikin valjastamaan myös nämä politiikkasektorit alueelliseen kehittämistyöhön ja kokoamaan resursseja. Vaikka pääosa aluekehittämisen toimenpiteistä toteutetaan kansallisin varoin, on EU:n rakennerahasto-ohjelmilla tärkeä rooli osana alueellista kasvupolitiikkaa. Ohjelmakaudella 2007–2013 Ruotsin rahoitusosuus on 1,7 miljardia euroa, jota tuetaan vastaavalla summalla kansallista rahoitusta. Ruotsissa kilpailukyky- ja työllisyystavoite kattaa koko maan, jonka lisäksi maan pohjoisosat saavat lisätukea harvaan asutukseen perustuen. Suuri osa resursseista on kohdennettu innovatiivisten ympäristöjen ja tietointensiivisten yritysten sekä yrittäjyyden tukemiseen.

Alueiden kehittämisen yleiset tavoitteet ja vastuut on määritelty asetuksessa alueellisesta kasvutyöstä (*Förordning om regionalt tillväxtarbete 2007:713*), jonka lisäksi rakennerahastojen hallinnasta sekä kumppanuuksien muodostamisesta on annettu erilliset säännökset (*Lag 2007:459 om strukturfondspartnerskap, Förordning 2007:14 om förvaltning av medel från EG:s strukturfonder*). Yksityiskohtaisemmin on aluekehittämisen tavoitteet määritelty kansallisessa strategisessa viitekehyksessä ”Ruotsin kansallinen alueellisen kilpailukykyyn, yrittäjyyden ja työllisyyden strategia 2007–2013” ja tätä täydentävässä hallituksen kirjeessä (2010). Strategisessa viitekehyksessä on työmarkkinapolitiikka, alueellinen kasvupolitiikka sekä EU:n koheesiopolitiikka sovitettu yhteen, ja se on vahvistanut politiikan eri sektoreiden koordinaatiota. Alueen kehittämisstrategialla on aluetasolla vastaava tehtävä.

Ruotsissa ministeriötasolla on vastuu alueellisen kasvupolitiikan muotoilusta ja koordinaatiosta, ja se toimii myös välittäjänä Euroopan komission suuntaan koheesiopolitiikkaan ja yritystukiin liittyvissä kysymyksissä. Yleisvastuu kasvupolitiikan koordinoinnista ja valvonnasta on elinkeino-, energia- ja viestintäministeriöllä (*Näringsdepartement*), Kasvuviraston (*Tillväxtverket*) ja Kasvu-analyysin (*Tillväxtanalys*) vastatessa politi-

kan hallinnoinnista. *Tillväxtverket* toimii maan kahdeksan alueellisen EAKR-ohjelman hallintoviranomaisena ja vastuu kunkin ohjelman hallinnoinnista on sen alueellisilla konttoreilla. Kansallisen ESR-ohjelman hallintoviranomaisena toimii *ESF-rådet*.

Ruotsissa vastuu aluekehittämisen toteuttamisesta ja aluepoliittisten ohjelmien hallinnoinnista on lääninhallituksilla, kunnallisilla yhteistyöelimillä (jotka voidaan asettaa alueiden ja valita maakäräjien (*Landsting*) tai kunnanhallitusten toimesta hoitamaan lääninhallituksen tehtäviä) tai suoraan vaaleilla valituilla aluehallituksilla Skånessa ja Västra Götalandissa. Vuodesta 2011 on vastuu kehittämisestä ollut kunnallisilla yhteistyöelimillä tai suoraan vaaleilla valituilla aluehallituksilla 17 alueella 21 alueesta. Tällöin kunnallinen yhteistyöelin vastaa paikallisesta päätöksenteosta, erikoistehtäväänään alueellinen kehittäminen, ja sillä on valta päättää aluekehittämiseen kohdennettujen varojen käytöstä. Myös Skånen ja Västra Götalandin aluehallinnot vakinaistettiin 2011. Näillä pilotialueilla aluehallinto on ottanut vastuun lääninhallituksilta. Vastaavia valtuuksia on annettu myös Hallandin ja Gotlannin hallinnoille.

Viime aikoina myös lukuisten alueiden kehittämiseen osallistuvien valtion virastojen roolia on pyritty selkeyttämään ja tiettyjen valtion virastojen tuleekin laatia sisäinen strategia, jossa määritellään osallistuminen kehittämiseen kansallisella ja alueellisella tasolla. Toisekseen, on yhteistyötä eri alue- tasojen ja sektoreiden välillä pyritty parantamaan luomalla yhteistyöareenoja, kuten kilpailukykyalusta (2010) ja kilpailukyvyyn, työllisyyden ja yrittäjyyden kansallinen foorumi (2007).

Ruotsissa toteutetaan ohjelmaperustaista kasvupolitiikkaa, alueellisten kehittämisohjelmien (tai alueellisten kehittämisstrategioiden) avulla, jotka sovittavat yhteen alueella toteutettavat kehittämistoimet. Kokonaisvaltaisina ohjelmina ja strategisina kokonaisuuksina ne sovittavat yhteen sektorikohtaiset paikalliset, alueelliset ja kansalliset kehittämistoimet, esimerkiksi alueelliset kasvuohjelmat, rakennerahasto-ohjelmat ja muut alueelliset ohjelmat (infrastruktuuri, ympäristö,

kulttuuri, maaseutu ja kaupalliset palvelut) ja aktiviteetit (kuten yhteistyö toiminnallisen työmarkkina-alueen sisällä). Vaikka alueelliset kehittämisohjelmat laaditaan jokaiseen lääniin, niiden sisällöt ja toteutustapa samoin kuin muiden kehittämisohjelmien (esim. maaseudun kehittämis- ja klusteriohjelmien) alueellinen kattavuus vaihtelee. Pääasiallisiin tukimuotoina ovat säilyneet alueellinen investointituki, työllisyystuki sekä kuljetustuki.

2.2.2 Norja

Norjassa aluekehittämisen haasteet ovat perinteisesti kohdistuneet harvaan asutuille ja perifeerisille heikosti saavutettaville alueille. Aluerakenteen kehityksessä on kuitenkin ilmennyt uusia piirteitä. Vuonna 2011 väestö kasvoi Norjan jokaisella alueella, suurimaksi osaksi kasvaneen maahanmuuton johdosta, joka on kohdistunut paitsi keskuksiin, myös harvaan asutuille alueille. Toisekseen on luonnonvarojen merkitys ja sijainti Norjan taloudelle vähenemässä samalla kun palvelujen, erityisesti tietointensiivisten, vienti on kasvanut. Tällä hetkellä osaavan työvoiman puute onkin useilla sektoreilla ja alueilla merkittävin alueellisen kehityksen haaste.

Norjan aluepolitiikka on tunnettu niin sanottuna alue- ja seutupolitiikkana. Poliitiikan alueosio pyrkii tukemaan maan pohjoisten ja muiden harvaan asuttujen sekä perifeeristen osien kehitystä. Seutuosio puolestaan keskittyy kasvun ja innovaatioiden edistämiseen kaikilla alueilla, niiden tarpeisiin räätälöidyin toimenpitein. Vaikka kehittämistoimet kattavat koko maan, keskittyy rahoitus voimakkaasti harvaan asutuille alueille. Aluepolitiikan rahoitus on pysynyt lähes samana viimeisen seitsemän vuoden ajan. Tästä rahoituksesta maakunnille myönnetty osuus on kuitenkin kasvanut, mikä kertoo niiden vastuun lisääntymisestä.

Aluepoliittiset tavoitteet laaditaan Norjassa hallituskausittain. Tietointensiivisen työvoiman tarjonta sekä osaavan työvoiman ja korkeasta työttömyydestä kärsivien alueiden kohtaannon parantaminen saavat aikaista enemmän painoarvoa. Huomiota kiinnitetään lisäksi liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen

työmarkkinoiden saavutettavuuden parantamiseksi, osaavan (korkeasti koulutetun) työvoiman sekä toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle jäävien määrään, julkisen hallinnon alueellistamiseen ja julkisen palvelutuotannon tasoon, erityisesti maaseutualueilla.

EU:n ulkopuolisena maana Norja ei hyödy suoraan EU:n koheesiopolitiikasta. Se osallistuu kuitenkin 11 alueellinen yhteistyö-tavoitteen ohjelmaan. Tämän lisäksi EU:n valtiotukisäännöt ohjaavat useita perinteisiä aluetukia, joiden rooli ongelma-alueille kohdennetussa politiikassa on Norjassa merkittävä.

Alueiden kehittäminen on Norjassa keskushallinnon vastuulla, vaikka politiikan toteutus on suurelta osin siirretty maakunnille ja tietyille valtion virastoille. Vastuu maakunnille ja virastoille siirretään vuosittain kirjeellä. Se velvoittaa ne toimimaan valtion budjetin rajoissa ja määrittelee kehittämistoimien pääpiirteet mahdollistaen kuitenkin toimenpiteiden sovittamisen paikallisiin tarpeisiin. Varat näitä toimenpiteitä varten siirretään maakunnille paikallishallinto- ja aluekehitysministeriöltä. Valtion virastoista Innovaatio Norjalla (Innovasjon Norge) on tärkeä rooli yritystoiminnan kehittämiseen keskittyvien ohjelmien toteuttamisessa. Teollisuuden kehittämiseen varoja kanavoidaan myös Norjan teollisuuskehityksen (SIVA) ja Norjan tutkimusneuvoston (RCN) kautta.

Kansallisella tasolla vastuu aluekehittämisestä on paikallishallinto- ja aluekehittämisministeriöllä. Myös useat muut ministeriöt osallistuvat politiikan koordinointiin joko suorasti tai epäsuorasti ja tuleva hallituksen kannanotto kasvattaa näiden roolia todennäköisesti entisestään. Vuonna 2005 perustetun hallituksen aluekehityksen alakomitean tehtävänä on parantaa sektoripolitiikkojen koordinoitua. Se koordinoi hallituksen toimenpiteitä, joilla on merkittäviä alueellisia vaikutuksia sekä osallistuu aluekehittämisen tavoitteiden muotoiluun.

Norjassa on 429 kuntaa ja 19 maakuntaa, joiden hallitukset valitaan suoraan vaaleilla. Kunnilla ja maakunnilla on sama hallinnollinen status sekä keskushallinnolla näitä valvova rooli. Maakuntien rooli on korostunut

2000-luvulla osana ”vastuiden uudistamisprosessia” (*Ansvarsreformen*), joka käynnistettiin vuonna 2003. Maakuntahallinnoille on siirretty vastuuta erityisesti yritystoiminnan kehittämiseen, pääteihin ja laajakaistoihin sekä alueelliseen tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyen. Myös aluekehittämisohjelmien ja strategioiden muotoilu ovat maakunnallisia tehtäviä. Tehtävät kattavat paitsi kansallisten toimenpiteiden toteuttamisen myös kunnallisen yhteistyön vahvistamisen. Maakunnille on siirretty myös 49 % Innovaatio-Norjan omistuksesta.

Useat hankkeet pyrkivät vahvistamaan kuntien houkuttelevuutta työ- ja asuinpaikkoina, sillä niillä on katsottu oleva tärkeä rooli tasapainoisen asutusrakenteen turvaamisessa.

Norjassa aluekehittämisen kokonaisuus muodostuu välineistä, jotka kattavat koko maan tai ovat kohdennettu syrjäisille ja hankalasti saavutettaville alueille. Maakuntahallitukset, yhdessä Innovasjon Norge, RCE:n ja SIVA:n kanssa, vastaavat koko maan kattavasta aluepolitiikasta (ns. seutuosiosta). Yhdessä ne toteuttavat innovaatioiden tukemiseen ja liiketoimintaympäristön kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä. Näihin toimenpiteisiin lukeutuu esimerkiksi Norjan osaamiskeskusohjelma, joka tukee alueellisia teollisuus- ja osaamisklustereita. Koko maan kattavan elinkeinojen kehittämisen kannalta myös RCE:llä ja sen toteuttamalla alueellisella T&K ja innovaatio-ohjelmalla (VRI-ohjelma) on tärkeä rooli.

Suorat alueelliset tuet, investointi- ja kuljetustuki, ovat säilyneet keskeisenä osana maan pohjoisosiin ja harvaan asutuille alueille suunnattua politiikkaa (ns. alueosio). Lisäksi alueosion tärkeimpiin välineisiin kuuluvat alueellisesti eriytetty sosiaaliturva, alueellinen riskilaina ja kohdistetut tulonsiirrot kunnille. Lisäksi toimenpiteitä kohdennetaan erikseen Finnmarkin ja Tromsøen pohjoispuolen ”toiminta-alueelle”. Alueosio on osa niin kutsutun ”korkean pohjoisen” -politiikkaa, joka kattaa kolme pohjoisinta maakuntaa, Finnmarkin, Tromsøen ja Norlandin.

2.2.3 Tanska

Alueiden väliset kehittyneisyserot ovat Tanskassa pieniä, vaikka eräät kaukana kahdesta suurimmasta metropolialueesta, Kööpenhaminasta ja itäisestä Jyllannista, sijaitsevat alueet ovat jääneet yleisestä sosioekonomisesta kehityksestä jälkeen. Tästä syystä aluepolitiikka keskittyy ennen kaikkea alueiden sisäisten erojen tasoittamiseen. Tanskan aluepolitiikkaa voidaankin pitää alueellisena yritys- ja innovaatiopolitiikkana, joka kuitenkin suosii maan vähemmän kehittyneitä syrjäisiä alueita.

Vuodesta 2003 on aluepolitiikan tavoitteena ollut samanaikaisesti tasata alueellisia kehityseroja tukemalla syrjäisten alueiden kehityspotentiaalia ja edistää kasvua maan kaikilla alueilla. Vaikka aluekehittämissuunnitelmat kattavat koko maan, voidaan kehitysalueilla myöntää enemmän rahoitusta, ja vähintään 35 % rakennerahastovaroista tulee käyttää syrjäisiä alueita hyödyttävästi. Kehittäminen keskittyy alueellisen liiketoimintaympäristön tukemiseen (esim. neuvontapalvelut, verkostot ja klusteri-hankkeet).

Koska aluepolitiikka on suhteellisen pieni osa kansallista budjettia ja hyötyy myös EU-varoista, eivät julkisten menojen leikkaukset ole vaikuttaneet siihen merkittävästi. Tämän lisäksi uusi, vuonna 2011 valittu, keskustavasemmisto hallitus on osoittanut sitoumuksensa alueellisiin kysymyksiin nimittämällä ministerin, jonka erityisenä vastuualueena ovat alueelliset kysymykset. Paineita aluepolitiikan muuttamiseen voivat kuitenkin luoda todennäköisesti merkittävästi ohjelmakaudella 2014–2020 kutistuvat rakennerahastovarot.

Tanskassa toteutettiin paikallis- ja aluehallinnon uudistus vuonna 2007. Uudistuksen myötä kuntien määrä väheni 275:stä 98 kuntaan ja 14 läänin sijaan muodostettiin 5 hallinnollista aluetta. Aluepolitiikka perustuu lakiin yritystoiminnan kehittämisestä (*Lov om erhvervsfremme L 47, 2005*). Lain ja sitä tarkentavan asetuksen (*Bekendtgørelse om henlæggelse af beføjelser til Erhvervs- og Byggestyrelsen efter lov om administration af tilskud fra Den Europæiske Regionalfond og Den Europæiske Socialfondas*) mukaan jokaisen viidestä hallinnollisesta alueesta tulee

perustaa ”alueellinen kasvuforum” (Regional Growth Fora) tai muu yhteistyöelin, joka tarjoaa syötteitä aluehallinnoille liittyen aluekehittämistoimenpiteisiin ja suosittelee rakennerahastohankkeita kansalliselle hallintoviranomaiselle, joka tekee päätät rahoituksesta.

Kasvuforumit toimivat alueellisina kehittämissuunnitelmissa. Niiden tehtäviin kuuluvat liiketoiminnan kehittämissuunnitelmien valmistelu yhteistyössä muiden julkisten toimijoiden kanssa. Forumit ovat yhteistyöelimiä, joihin osallistuu paikallis- ja aluehallinnon sekä yksityisen sektorin että tutkimus- ja koulutusinstituutioiden nimeämiä toimijoita. Ne eivät toimi alueellisten viranomaisten alaisuudessa, vaan vastaavat suoraan liiketoiminta- ja kasvuministeriölle. Yhteensä kuusi forumia vastaa sekä alueellisten strategioiden että rakennerahastosuunnitelmien toteutuksesta.

Kansallisella tasolla liiketoiminta- ja kasvuministeriön tukemalla Tanskan liiketoimintaviranomaisella (*Ehrversstyrelsen*) on tärkeä alueellisten toimien säätely- ja valvontatehtävä. Viranomaisen muodostettiin vuonna 2012 aikaisemman yritys- ja rakennusviranomaisen pohjalta, pyrkimyksenä keskittää kaikki yksityisen yritystoiminnan ja digitaalisen infrastruktuurin sääntely yhden organisaatioiden alaisuuteen. Liiketoimintaviranomainen toimii rakennerahastosuunnitelmien hallintoviranomaisena ja sen vastuulla on alueellisten ja kansallisten toimenpiteiden strateginen integrointi. Tämä tapahtuu sopimuksella ”alueellisen kasvun kumppanuudesta” (ennen vuotta 2012 tunnettiin nimellä alueellinen yhteistyösopimus). Sopimukset neuvotellaan alueellisten forumien ja ministereiden välillä, joita nykyisin edustavat valtiosihteerit (yritystoiminta- ja kasvu-, korkeakoulutus- sekä asunto-, kaupunki- ja maatalousministeriö). Sopimuksilla pyritään varmistamaan alueiden ja valtion sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin.

Tanskassa kaksi keskeisintä koko maan kattavaa ohjelmaa, joiden rahoitus painottuu kuitenkin syrjäisille alueille, ovat alueelliset strategiat ja rakennerahasto-ohjelmat. Ohjelmat on liitetty tiiviisti yhteen niin toteutuk-

sen, toimenpiteiden kuin rahoituskanavienkin osalta. Jokainen kuudesta alueellisesta foorumista on velvoitettu laatimaan yritystoiminnan kehittämisstrategian, joka keskittyy kuudelle tavoitealueelle: ICT, yrittäjyys, ihmilliset voimavarat, turismi ja syrjäiset alueet. Koska alueelliset foorumit ja muut alueelliset viranomaiset eivät voi myöntää suoria tukia yksittäisille yrityksille, strategioiden pääpaino on liiketoimintaympäristön kehittämisessä. Alueelliset foorumit toteuttavat strategioita antamalla suosituksia alueviranomaisille ja kansalliselle liiketoimintaviranomaiselle sekä kanavoimalla rakennerahastovaroja. Rakennerahastovaroilla tuetaan pitkälti kansallisten tavoitteiden toteuttamista. Erityistukea ja neuvontapalveluita on saatavana alueellisten kasvukeskusten (*Regionale Væksthuse*) ja uudistumisrahaston (*Fornyelsesfonden*) kautta.

Tanskan rakennerahasto-ohjelmat ovat EU:n mittakaavassa varsin pieniä, heijastellen maan pientä kokoa, suhteellista varakkuutta, vähäisiä alueiden välisiä ja sisäisiä sosio-ekonomisia eroja sekä tehokasta tulojen uudelleenjakojärjestelmää. Tanskan rakennerahasto-ohjelmat ovat suhteellisen mahdollistavia ja ne ovat keskittyneet 1990-luvun alkupuolelta lähtien innovaatioiden ja kilpailukyyn tukemiseen. Ohjelmakaudella 2007–2013 Tanskassa toteutetaan kansallisia EAKR- ja ESR-ohjelmia, jotka kattavat koko maan. Vaikka ohjelmilla on kansallinen hallintoviranomainen, Tanskan liiketoimintaviranomainen, ovat yksittäiset hankkeet alueellisten toimijoiden ajamia ja alueellisten kasvuforumien suosittamia.

2.2.4 Ranska

Manner-Ranskassa alueiden väliset kehityneisyserot ovat varsin pienet, vaikka pääkaupunkiseudun historiallinen rooli kasvun moottorina on edelleen erotettavissa. Ranskassa alueelliset haasteet liittyvät esimerkiksi teollisuuden rakennemuutokseen, väestön ikääntymiseen sekä suurten kansainvälisesti merkittävien kaupunkikeskusten vähyteen.

Ranskassa aluepolitiikalla on 2000-luvulta alkaen pyritty tukemaan samanaikaisesti heikommin kehittyneitä alueita, niille kohdiste-

tuin suppein toimenpitein, ja kaikkien alueiden houkuttelevuutta ja kilpailukykyä. Aluepolitiikka on luonteeltaan sektoripolitiikkoja läpileikkaavaa ja se pyrkii toteuttamaan laajaa joukkoa tavoitteita. Tätä tavoitteiden monimuotoisuutta kuvaa hyvin aluepolitiikasta vastaavan DATAR:n vastuualueet: taloudellisen houkuttelevuuden vahvistaminen, alueiden houkuttelevuus ja kilpailukyky, taloudellisen muutoksen tukeminen, saavutettavuuden parantaminen, alueellisten innovaatioverkostojen laajentaminen sekä kestävän ja tasapainoisen kehityksen tukeminen maaseutu- ja kaupunkialueilla. Ranskan aluepolitiikkaa luonnehtiikin hajanaisuus. Sen hallinnointi on usean ministeriön ja aluetason vastuulla, se kattaa suuren joukon teemoja ilman selkeää priorisointia eikä sitä ole alueellisesti kohdennettu merentakaisia alueita ja Korsikaa lukuun ottamatta. Myös EU:n koheesiopolitiikka on Ranskassa hajanaista, eikä sillä ole suurta näkyvyyttä.

Ranskan kesäkuussa 2012 valitun hallituksen tavoitteena on tasapainoisen ja kestävän alueellisen kehityksen tukeminen, jota esimerkiksi DATAR:n siirto uuteen alueellinen tasa-arvoisuus- ja asuntoministeriöön heijastaa. Hallituksen tavoitteena on luoda aluepolitiikalle entistä strategisempi ja yhtenäisempi suunta, nykyisen politiikan sijaan, jota ovat luonnehtineet moninaiset tavoitteet ja välineet sekä vastuun jakautuminen usealle toimijalle ilman systemaattista kansallisten toimenpiteiden seurantaa.

Ranskassa aluepolitiikan tavoitteet on määriteltä toimenpiteisiin liittyvissä lainvoimaisissa asiakirjoissa, poliittisissa kannanotoissa ja päätöksissä, joita on tehty ministeriöiden välisessä alueellisen kehityksen ja houkuttelevuuden komiteassa (*Comité interministériel d'aménagement et de développement du territoire et d'attractivité régionale*, CIADT).

Ministeriöiden välinen alueellisen kehityksen ja houkuttelevuuden valtuusto (*Délégation Interministérielle à l'Aménagement du Territoire et à l'Attractivité Régionale*, DATAR) hallinnoi ja toteuttaa pääosin sektori-kohtaisia toimenpiteitä läheisessä yhteistyössä valtion aluehallinnon (*préfets*) kanssa. *Préfeettien* puolestaan tulee tehdä yhteistyötä alueellisten hallitusten kanssa, joiden roolia

on vahvistettu 1980-luvun hajauttamislaeista alkaen.

Ranskassa on käynnissä jatkuva keskustelu vastuun jaosta kansallisen hallinnon (mukaan lukien *Préfet* ja muut valtion edustajat alueilla) sekä tätä alemmien hallintotasojen, erityisesti aluetason, välillä. Nykyisin alueiden kehittämissä politiikkaa toteutetaan pääosin yhteistyössä, joka perustuu vertikaalisiin neuvotteluihin kansallisen tason ja valtion alueellisten viranomaisten välillä sekä horisontaalisiin neuvotteluihin valtion ja aluehallintojen välillä.

Rakennerahasto-ohjelmia koordinoivat *préfet* DATAR:n valvonnassa. Alueellinen hallinto osallistuu kuitenkin tiiviisti hallintoon, esimerkiksi hallintoviranomaisena. EAKR-ohjelmia hallinnoivat nimetyt sihteerit, mutta niillä on yhteyksiä myös kansallisiin toimenpiteisiin (erityisesti *Contrats de projets Etat-région*, CPER). ESR-ohjelma on kanavoitu alueellisten alaohjelmien kautta ja suurelta osin integroitu kansallisiin instituutioihin, jotka vastaavat koulutuksesta ja sosiaalisesta yhteenkuuluvuudesta. Ohjelmien toteutukseen osallistuu suuri joukko välittäviä elimiä eri tasoilla.

Keskeisimmät DATAR:n vastuulla olevat aluepolitiikan kansalliset ohjelmat, aluetuki (PAT) sekä valtion ja alueiden väliset hanke-sopimukset (CPER), on sidottu tiiviisti EU:n koheesio politiikkaan, esimerkiksi ohjelmakauden osalta. Valtion sekä alueiden väliset kasvusopimukset sisältävät listan strategisia hankkeita. Ne solmitaan yksittäisten ministeriöiden ja alueiden välille. Rahoitus 26 alueelliseen ja 10 yliaalueelliseen sopimukseen tulee valtiota ja aluehallinnoilta. Myös rakennerahasto-ohjelmat osarahoittavat hanke-sopimuksia.

Ranskan osuus rakennerahastovaroista on 14,4 miljardia euroa ohjelmakaudella 2007–2013 (vastaavasti CPER rahoitus 30 miljardia euroa). Poisluettuna merentakaiset alueet, koko Ranska toteuttaa kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta. Manner Ranskan 26 alueellisen EAKR-ohjelman ja kansallisen ESR-ohjelman lisäksi Ranskassa on neljä yliaalueellista ohjelmaa, jotka tukevat vuoristo- ja jokialueita. Suurin osa rakennerahastovaroista on kohdennettu T&T&K toimintaan,

innovaatioihin ja yrittäjyyteen, mutta myös ympäristön suojeluun, riskien ehkäisyyn ja liikenteeseen. CPER on ohjelmien pääasiallinen vastinrahoituksen lähde.

Koko maan kattavien aluepoliittisten välineiden lisäksi Ranskassa on käytössä suuri joukko alueellisesti kohdennettuja toimenpiteitä, kuten alueellinen kehittämistuki (*Prime d'aménagement du territoire*, PAT), uudelleenteollistumistuki (*Aide à la réindustrialisation*, ARI), alueiden uusiutumiskyky -rahasto (*Fonds national de revitalisation des territoires*, FNRT) ja toimenpiteitä maantieteellisesti rajatuille alueille kuten maaseutu-alueille (*zones de revitalisation rurale*, ZRR). Tämän lisäksi pyritään klusteroitumista tukemaan maaseutualueiden osaamiskeskustoilla, kilpailukykykeskustoilla ja yritys-klustereilla. Välineiden uudelleenarviointi ja aluepolitiikan uudelleensuuntaaminen voi kuitenkin tulla kyseeseen, kun otetaan huomioon kasvava työttömyys ja paine julkisten menojen supistamiseen.

2.3 Nykytilan arviointi

Alueiden kehittämisestä annetussa laissa sekä rakennerahastolaissa on säännöksiä, jotka koskevat sekä samoja ministeriöitä että aluehallintoviranomaisia. Alueiden kehittämislaisissa säännökset koskevat laajemmin alueiden kehittämistä koskevia tehtäviä, mutta sisältävät myös joitakin rakennerahastotehtäviä. Rakennerahastolaissa säännökset koskevat taas pelkästään viranomaisten rakennerahastotehtäviä. Rinnakkaisten lakien soveltaminen samojen viranomaisten tehtäviin on aiheuttanut sen, että alueiden kehittämisen kokonaisuuden hahmottaminen on ollut vaikeaa, ja molempien lakien soveltamisen rinnakkain on aiheuttanut epäselvyyksiä.

Nykyinen aluekehittämissä järjestelmä on suhteellisen vakiintunut. Järjestelmää pidetään melko moniportaisena ja laadittavia asiakirjoja on useita. Asiakirjojen karsimista tai toisiinsa liittyvien asiakirjojen yhdistämisestä on pidetty tarpeellisena. Viime vuosina lisääntyneiden sopimusmenettelyjen liittämistä tiiviimmäksi osaksi aluekehittämissä järjestelmää on pidetty tärkeänä aluekehittämisen

kokonaisuuden hallinnan ja resurssien tehokkaan käytön näkökulmasta.

Keskushallinnon suunnittelussa on todettu tarpeelliseksi lisätä valtakunnallisten alueiden kehittämistavoitteiden strategisuutta. Lisäksi on haluttu lisätä sen ohjaavuutta suhteessa eri hallinnonalojen aluekehittämisen toimeenpanoon sekä myös suhteessa alueilla toteutettavaan alueiden kehittämiseen. Tavoitepäästösten ja aluestrategioiden arvioinnit vuonna 2010 ja 2011 ovat osoittaneet, että erillisinä asiakirjoina aluestrategiat ovat jääneet eri ministeriöissä irrallisiksi ja todellisilta vaikutuksiltaan heikoiksi. Hallinnonalojen erilaisten toimenpiteiden aluekehittämismuutosten arviointia jo toimenpiteiden valmisteluvaiheessa on pidetty tarpeellisena. Rakenteellisia tai palvelumuutoksia valmisteltaessa tulisi tehdä yhteistyöstä uudistuksien kohteena olevien alueiden maakuntien liittojen kanssa.

Aluetasolla uusien valtion aluehallintoviranomaisten ja maakuntien liittojen yhteistyö on toiminut hyvin, mutta säädöstasolla on toivottu niiden työnjaon selkeyttämistä. Valtion aluehallintouudistuksen yhteydessä maakuntien liitoille annettujen uusien tehtävien on katsottu soveltuvan hyvin niiden muuhun tehtäväkuvaan. Suuria muutostarpeita liittojen tehtäviin ei ole ilmennyt. Maakuntaohjelman asemaa alueen kehittämistoimia kokoavana ja ohjaavana asiakirjana on haluttu edelleen vahvistaa. Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman ja maakunnan yhteistyöasiakirjan yhdistäminen yhdeksi asiakirjaksi on käytännössä tapahtunut jo monella alueella.

Maakunnan yhteistyöryhmää koskevia säännöksiä on ollut paitsi alueiden kehittämislainsäädännössä, myös rakennerrahastolainsäädännössä. Tämä on heikentänyt rakennerrahastotoiminnan ja kansallisen aluepolitiikan yhteyttä ja niiden koordinoitua. Maakunnan yhteistyöryhmän toiminta on monessa maakunnassa painottunut rakennerrahasto-ohjelmien toimeenpanoon liittyviin kysymyksiin ja niille jo perustamisesta asti kuulunut kansallisen aluepolitiikan, ja rakennerrahastotoiminnan toteutuksen yhteensovittamistehtävä on jäänyt vähälle huomiolle. Maakunnan yhteistyöryhmää koskevien säännösten siirtämisestä alueiden

kehittämislakiin on käyty keskustelua alueiden kehittämislain aikaisempien muutosten yhteydessä. Osa niiden tehtäviä koskevista säännöksistä jäi vuonna 2010 voimaan tullessa uudistuksessa edelleen rakennerrahastolakiin, jota ei tuolloin haluttu lakkauttaa kesken ohjelmakautta.

Maakunnan yhteistyöryhmien asemaa alueen kehittämistavoitteiden toimeenpanon yhteensovittamisessa on haluttu vahvistaa ja yhteistyöryhmien työskentelyä tulisi muuttaa nykyistä strategisemmaksi. On myös katsottu, että yhteistyöryhmien kokoonpanoa voisi pienentää sen jälkeen, kun valtion aluehallintoviranomaisten määrä on pienentynyt. Maakunnan yhteistyöryhmissä tapahtuvaa rahoituksen suuntaamista ja hankkeiden käsittelyä on haluttu vahvistaa suhteessa rahoitaviin viranomaisiin. Yhteistyöryhmien on toivottu vielä nykyistäänkin enemmän koordinoivan eri rahoitusvälineiden hyödyntämistä varsinkin toisiinsa liittyvien tai laajempien hankekokoisuuksien toteuttamisessa.

Rakennerrahastotoiminnan hallinnon keventäminen on ollut keskeinen tavoite valmisteltaessa seuraavan rahoituskauden hallintomallia. Välttävien toimielinten määrää on päätetty vähentää ja niitä koskevia säännöksiä joustavoittaa. Kaiken kaikkiaan rakennerrahastotoiminnan sääntelyä on haluttu selkeyttää ja keventää.

Rakennerrahastotoiminnan rahoitusta koskevaan sääntelyyn on toivottu harmonisointia eri hallinnonalojen välillä. Eri hallinnonalojen erityislainsäädännön ja rahoituslain soveltamista samanaikaisesti on pidetty epäselvänä ja se on paikoin johtanut erilaisiin tulokintoihin eri puolilla maata.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja yhdenmukaistaa kansallisen aluekehittämisen ja rakennerrahastojen hallinnointia sekä niihin liittyvää lainsäädäntöä.

Esityksessä ehdotetaan, että alueiden kehittämisestä annettu laki ja rakennerrahastolaki kumotaan ja säädettäisiin uusi laki alueiden

kehittämisestä ja rakenerahastotoiminnan hallinnoinnista. Uusi laki liittyy osaltaan Euroopan unionin vuosina 2014–2020 toteutettavan rakenerahastokauden uudistamiseen sekä kansallisiin uudistustarpeisiin.

Tavoitteena on saattaa kansallinen ja EU-järjestelmä sekä ohjelmatyötä koskevat säännökset samaan lakiin, mikä selkeyttäisi lainsäädäntöä. Rakenerahasto-ohjelmien hallinnointia koskevan lainsäädännön tarve on myös vähentynyt, sillä ohjelman hallinnointi on keskitetty työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle. Aluekehittämisjärjestelmän osalta on tarpeen saattaa lisääntynyt neuvottelu- ja sopimusmenettely selkeäksi osaksi suunnittelujärjestelmää sekä selkeyttää eri osapuolten roolia siinä. Tavoitteena on myös tiivistää ja keventää suunnittelujärjestelmää, mikä vähentäisi hallinnollista taakkaa ja lisääisi kehittämistyön ja -toimenpiteiden vaikuttavuutta.

Lisäksi esitetään, että säädettäisiin laki alueiden kehittämisen ja rakenerahastohankkeiden rahoittamisesta. Laki eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta esitetään kumottavaksi.

Lakia esitetään sovellettavaksi sekä kansalliseen alue- ja maaseudun kehittämiseen että rakenerahastoista osarahoitettavaan toimintaan. Lain soveltamisalaa laajennettaisiin nykyisestä koskemaan maakuntien liittojen ja työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lisäksi ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalojen rakenerahastohankkeiden rahoittamista. Tavoitteena on harmonisoida rakenerahoitusta koskevia säännöksiä eri hallinnonalojen välillä rakenerahastotoiminnassa ja vähentää tuen saajille ja hallinnolle aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Alueiden kehittämistä ja rakenerahastojen hallinnointia koskevien lakien yhdistäminen yhdeksi kokonaisuudeksi on selkeyttävä ja myös yleisesti lausunnoissa kannatettu vaihtoehto. Rakenerahastotoiminta liittyy alueiden kehittämiseen, näihin liittyviä tehtäviä

tekevät sekä keskushallinnossa että erityisesti alueilla pääosin samat toimijat.

Tässä esityksessä alueiden kehittämisjärjestelmään esitetään ainoastaan joitakin sitä yksinkertaistavia yksittäisiä muutoksia, vaikka järjestelmä on osin vaikeasti hahmotettava ja monitasoinen. Suuria rakenteellisia muutoksia järjestelmään voidaan esittää vasta sitten kun kuntarakenne- ja metropoliuudistuksen mahdolliset vaikutukset maakuntarakenteseen sekä valmistella olevien muiden hankkeiden, kuten valtionaluehallintoon liittyvien uudistushankkeiden vaikutukset, ovat selvinneet.

Rakenerahastohankkeiden rahoituksen kannalta olisi selkein vaihtoehto, että ohjelmien toteuttamista koskevat rahoitussäädökset koottaisiin yhteen lakiin, jota sovellettaisiin toteuttavasta viranomaisesta riippumatta. Tämä ei kaikkien tukimuotojen osalta ole kuitenkaan ollut mahdollista ilman, että yhteensovitus kansallisiin menettelyihin vaikeutuisi.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Laki alueiden kehittämistä ja rakenerahastotoiminnan hallinnoinnista

Laissa alueiden kehittämistä ja rakenerahastotoiminnan hallinnoinnista ehdotetaan sekä lain yleisiä että alueiden kehittämistä koskevia erityisiä tavoitteita uudistettavaksi vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä ja lain muuttunutta soveltamisalaa. Tarkoituksena on luoda vuorovaikutukseen ja eri toimijoiden työnjakoon ja yhteisiin tavoitteisiin perustuva alueiden kehittämisen järjestelmä. Tavoitteena on myös sovittaa yhteen kansallisen aluepolitiikan ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toteuttaminen toimivaksi järjestelmäksi. Ehdotuksella selkeytetään valtion aluehallintoviranomaisten ja maakuntien liittojen työnjakoa.

Ehdotuksessa täsmennetään työ- ja elinkeinoministeriön tehtävää aluekehittämisestä vastaavana ministerinä. Maakunnan liiton tehtäviin esitetään tarkennuksia. Liitto vastaisi alueensa strategisen kehittämisen kokonaisuudesta ja toimisi tällöin yhteistyössä alueen kehittämiseen osallistuvien tahojen

kanssa. Alueen keskuskaupunkien kanssa tehtävä yhteistyön tarve ja tiivistäminen on lisääntynyt kaupunkipolitiikkaan liittyvän kasvusopimus- ja ohjelmatyön vuoksi. Liiton tehtävissä nostetaan uutena alana esiin kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimien yhteensovittaminen, joka konkreettisesti toteutuu parhaiten osana maakuntaohjelmatyötä.

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävään, toimikauteen ja kokoonpanoon ehdotetaan muutoksia. Yhteistyöryhmän tehtävänä olisi alueen kehittämiseen vaikuttavien suunnitelmien ja sopimusten sekä kansallisten ja Euroopan unionin osarahoittamien ohjelmien toimeenpanon yhteensovittaminen. Toimikausi olisi nykyisen rakennerahastokauden sijaan kunnallisvaltuuston toimikausi. Maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanoa tarkasteltaisiin maakunnan alueen kehittämisen kannalta niin, että mukana olisi maakunnan aluekehittämiseen nähden kattava edustus ja jäsenet määräytyisivät edelleen rakennerahastoja koskevan yleisasetuksen kumppanuusperiaatteen mukaisesti. Laissa ei kuitenkaan enää edellytettäisi, että eri osapuolet olisivat tasapuolisesti edustettuina. Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristön kokoonpanoon esitetään myös muutosta siten, että se koostuisi tukea myöntävistä viranomaisista, jotka olisivat siinä tasapuolisesti edustettuina. Maakunnan yhteistyöryhmän asemaa ehdotetaan vahvistettavaksi rahoitettavien rakennerahastohankkeiden valinnassa. Lakiehdotuksen mukaan rahoittava viranomainen ei voisi poiketa maakunnan yhteistyöryhmän hanketta puoltavasta lausunnosta, ellei se voisi osoittaa, että tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä tai että hanke ei olisi ohjelman mukainen. Lausuntonmenettelyä olisi tarkoitus käyttää vain maakunnan kehittämisen kannalta merkittävimmissä hankkeissa sekä laajoissa ja kokonaiskustannusarvioltaan suurissa hankkeissa. Jos rahoittava viranomainen ei puoltavasta lausunnosta huolimatta aio hanketta rahoittaa, olisi sen annettava maakunnan yhteistyöryhmälle tästä viivytyksettä tieto sekä perustelut kieltäytymiselle. Kuten nykyisinkin, ei hanketta voida rahoittaa, jos yhteistyöryhmä on antanut sille esitellystä

hankkeesta kielteisen lausunnon. Yhteistyöryhmän asemaa on tarkoitus vahvistaa myös siten, että se hyväksyisi maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman.

Ehdotuksessa ei esitetä olennaisia muutoksia alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmään. Keskeisimpänä ja koko alueiden kehittämisen järjestelmää ohjaavana asiakirjana olisivat valtioneuvoston hallituskaudeksi päättämät alueiden kehittämisen painopisteet (*aluekehittämispäätös*). Asiakirja sisältäisi myös hallituskauden aikana toteutettavat eri hallinnonalojen alueiden kehittämiseen liittyvät tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet. Asiakirja vastaisi nykyistä valtioneuvoston päätöstä alueiden kehittämisen tavoitteista, mutta olisi sitä strategisempi. Hallinnonalojen tavoitteiden yhdistäminen aluekehittämispäätökseen tiivistäisi valmisteluprosessia merkittävästi. Valtioneuvoston päätöksen ohjaavan merkityksen selkeyttämiseksi esitetään, että säännökset ministeriöiden velvollisuudesta valmistella aluekehitykseen vaikuttavia toimenpiteitä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa vuorovaikutuksessa ja arvioida niiden vaikutuksia valmisteluvaiheessa, siirrettäisiin samaan pykälään.

Maakuntien suunnitteluun kuuluvan maakuntaohjelman sisältöön ja laatimiseen ei esitetä merkittäviä muutoksia. Ohjelmassa tulisi kuvata ohjelman tavoitteita toteuttavia yhteistyösopimuksia. Näillä tarkoitetaan esimerkiksi valtion ja keskuskaupunkien välisiä kasvusopimuksia, joilla osaltaan edistetään koko maakunnan tavoitteiden toteuttamista. Lisäksi ehdotetaan, että maakuntaohjelman toteuttamisesta laadittaisiin maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma. Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma vastaisi keskeiseltä sisällöltään nykyisen lain mukaisia maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman sekä maakunnan yhteistyöasiakirjan sisältöjä ottaen huomioon uuden rakennerahastokauden aiheuttamat muutokset. Muutoksena nykyiseen käytäntöön aikaisemmista kahdesta asiakirjasta syntyisi yksi asiakirja, joka laadittaisiin vain joka toinen vuosi. Muutos vähentäisi hallinnollista taakkaa. Maakuntaohjelman aseman selkeyttämiseksi esitetään, että nykyisen lain säännökset maakuntaohjelman huomioonottamisesta ja viranomais-

ten vuorovaikutteisesta aluekehittämiseen vaikuttavien toimenpiteiden valmistelusta, koottaisiin yhteen maakuntaohjelman asemaa koskevaan säännökseen.

Lain tarkoittamien ohjelmien ja suunnitelmien toteuttamiseksi laadittavien yhteistyösopimusten roolia ja asemaa osana aluekehittämisen suunnittelujärjestelmään esitetään selkeytettäväksi. Sopimusten valmisteluvaiheessa tulisi varmistaa niiden yhteensopivuus aluekehittämispäätöksen sekä asianomaisen maakunnan kehittämistavoitteiden kanssa. Lisäksi sopimuksia allekirjoittavien viranomaisten tulisi ottaa sopimukset huomioon toimintaansa ja talouttaan koskevissa suunnitelmissa, jotta varmistetaan sopimusten toimeenpano. Säännöstä sovellettaisiin sopimuksiin, jotka liittyvät alueiden kehittämiseen.

Aluejakoa koskevaa pykälää esitetään muutettavaksi siten, että seutukuntajaosta luovuttaisiin. Kuntarakenne on muuttunut ja kuntien yhteistyö vakiintunut, mikä on tehnyt seutukuntajaon tarpeettomaksi sen alkuperäisessä tarkoituksessa.

Rakennerahastotoimintaa koskeviin säädöksiin on tarkoituksena tehdä rakennerahastokautta 2014–2020 koskevat Euroopan unionin lainsäädännöstä johtuvat muutokset. Kansallisen rakennerahasto-ohjelman hallinnonista ja valvonnasta vastaavat hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset nimettäisiin laissa. Sen sijaan, toisin kuin voimassa olevassa laissa, ei rakennerahasto-ohjelman välittäviä toimielimiä nimettäisi laissa. Lisäksi lakiehdotuksessa esitetään tarkennuksia ohjelmien valmisteluun.

Uutena ohjelmalla olisi vähävaraisimmille suunnattu eurooppalainen rahasto, josta jäsenvaltiona vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö. Uusi toimintatapa rakennerahasto-ohjelmassa olisi myös kestävä kaupunkikehittäminen. Se perustuu EAKR-asetuksen 7 artiklassa annettuihin säännöksiin. Suomessa on valittu verkostomainen toimintatapa, jossa työ- ja elinkeinoministeriön valitsevat kaupungit laativat yhteistyössä kestävä kaupunkikehittämisen suunnitelman. Suunnitelman toteuttamiseksi rahoitettavat hankkeet on rahoitettava kaupunkien esityksen mukaisesti, jos hanke on asiaa koskevan lainsäädännön,

rakennerahasto-ohjelman ja kyseisten kaupunkien laatiman suunnitelman mukainen.

Jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnon osalta esitetään, että työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi ohjelmiin liittyvästä jäsenvaltion vastuusta.

Laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta

Lakiehdotuksessa lain soveltamisalaa rakennerahasto-ohjelman rahoittamisesta olisi tarkoitettu laajentaa. Laki koskisi maakuntien liittojen sekä kansallisten että rakennerahastohankkeiden rahoittamisen lisäksi ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalojen rakennerahastohankkeiden rahoittamista. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla soveltamisala olisi suppeampi. Laki ei koskisi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lakiehdotuksen mukaisia hankkeita. Laki ei koskisi myöskään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisten hankkeiden sisällöllistä toteuttamista.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutukset valtion talouteen

Lakiesityksen mukaisia tukia on tarkoitus rahoittaa valtion talousarvion määrärahoista ja Euroopan unionin rakennerahastoista saatavilla varoilla. Lain mukaisia tukia varten valtion talousarvioon otettaisiin vuosittain myöntämisvaltuus lakiesityksen mukaisten tukien myöntämiseen ja arviomääräraha kyseisen vuoden ja aikaisempien vuosien päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lakiehdotukseen sisältyviin yksinomaan kansallisiin toimenpiteisiin varataan kansallista rahoitusta, josta ei arvioida aiheutuvan valtion menojen lisäystä. Kansallisena rahoituksena jaettiin maakuntien liitoille vuonna 2013 maakunnan kehittämistä rahaa yhteensä 11,2 miljoonaa euroa, josta kohdistui kansallisten erityisohjelmien perusrahoitukseen yhteensä 6,9 miljoonaa euroa ja erityisohjelmiin

sitomattomaan osuuteen 4,3 miljoonaa euroa. Maakunnan kehittämisrahasta varattiin työ- ja elinkeinoministeriölle yhteensä 0,6 miljoonaa euroa käytettäväksi erityisohjelmien valtakunnalliseen kehittämiseen sekä käytettäväksi useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin ja valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämistä koskeviin hankkeisiin. Vuoden 2014 talousarvioesityksessä esitettävä määräraha on 5,6 miljoonaa euroa.

Maaseudun kehittämiseen osoitettiin vuoden 2013 talousarviossa 2,3 miljoonaa euroa. Vuoden 2014 talousarviossa esitettävä määräraha on 2,0 miljoonaa euroa.

Rakennerahasto-ohjelman kautta saatavan rahoituksen ja sitä vastaavan kansallisen rahoituksen arvioidaan vähentyvän merkittävästi ohjelmakaudella 2014–2020. Euroopan unionin rakennerahastojen rahoitus Suomelle vähenee noin 27 prosenttia kuluvaan ohjelmakautteen verrattuna. Ohjelmakaudella 2007–2013 Suomen saama rahoitus rakennerahastoista on 1,7 miljardia euroa ja ohjelmakaudella 2014–2020 noin 1,4 miljardia euroa. Kansallinen julkinen vastinrahoitus huomioiden ohjelmarahoitusta on käytettävissä yhteensä noin 2,9 miljardia euroa. Nämä luvut sisältävät vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston EU-rahoituksen ja kansallisen vastinrahoituksen, yhteensä noin 25–27 miljoonaa euroa koko ohjelmakaudella. Vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston toimenpideohjelman hallinnointia varten arvioitu määräraharahatarve vastaa 2,5 henkilötyövuoden (htv) kustannuksia. Hallinnointiin tarvittavat voimavarat osoitetaan teknisestä tuesta ja asianomaisten hallinnonalojen määräraha- ja htv-kehyksen sisäisin kohdennuksin.

Hankkeisiin käytettävän rahoituksen lisäksi myös ohjelman hallinnointiin, kuten henkilöstön palkkaukseen käytettävän rakennerahastojen teknisen tuen määrän ennakoidaan vähenevän yhteensä noin 30 miljoonaa euroa ohjelmakaudella. Säästöt syntyvät toiminnan tehostamisen, sähköiseen hallintojärjestelmään siirtymisen ja teknisen tuen osuuden pienentämisen myötä. Teknisen tuen osuus kuluvalle ohjelmakaudella on neljä prosenttia ohjelmarahoituksesta ja tulevalle ohjelmakaudella kolme prosenttia. Näiden toimenpi-

teiden johdosta varoja voidaan suunnata varsinaiseen hanketoimintaan ja alueiden kehittämiseen.

4.2 Vaikutukset yritystoimintaan

Ehdotuksella ei vaikuteta suoranaisesti yritysten toimintaan, mutta ehdotuksella on välillisesti vaikutuksia yritystoiminnan kehittämisen edellytyksiin viranomaisten ja muiden toimijoiden välisen vuorovaikutuksen, yhteistyön ja työnjaon selkeyttämisen kautta. Eri toimijoiden yhteisiin tavoitteisiin perustuvien, tarkemmin kohdennettujen toimenpiteiden ja valtion rahoituksen kautta tavoitellaan resurssien tehokkaampaa käyttöä. Ehdotuksella ei muuteta varsinaisesti alueiden kehittämiseen vaikuttavan rahoituksen kohdentamisen perusteita. Viranomaisten yhteistyön vahvistamisella ja toimenpiteiden paremmalla yhteen sovittamisella voidaan välillisesti vaikuttaa positiivisesti yritysten investointeihin ja tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä innovaatioihin ja samalla vahvistaa yritysten edellytyksiä kansainvälistymiseen.

Ehdotuksen sisältämissä alueellisen kehittämistuen hankkeissa voi olla mukana yrityksiä. Ehdotus vähentää esimerkiksi erilaisissa verkostohankkeissa mukana oleville yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa, sillä rahoituslaissa esitetään rakennerahastotoiminnassa otettavaksi laajasti käyttöön Euroopan unionin yksinkertaistetut kustannusmallit. Lisäksi rakennerahasto-ohjelmassa on tarkoitus siirtyä pääosin sähköiseen hakumenettelyyn. Tähän lakiesitykseen ei sisälly suoriin yritystukiin liittyviä sisällöllisiä ehdotuksia, vaan niistä säädetään työ- ja elinkeinoministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yritystukilainsäädännössä.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksella ei mainittavasti muuteta valtion ja kuntien välistä tehtävänjakoa alueiden kehittämiseen ja rakennerahastojen hallinnointiin liittyvissä asioissa. Maakuntien liitot toimisivat edelleen aluekehittämisviranomaisina ja rakennerahasto-ohjelman välittävänä toimieliminä. Ehdotuksella selkeytetään val-

tion aluehallintoviranomaisten ja maakuntien liittojen työnjakoa ja kevennetään menettelytapoja, mikä vähentää hallinnollista taakkaa ja lisää valtion toimenpiteiden vaikuttavuutta. Maakuntien keskuskaupunkien asema korostuu erityisesti keskushallinnon kanssa tehtävien kasvusopimusten osalta.

Ministeriöissä, sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksissa, on tarkoitus vain poikkeustapauksessa toteuttaa omia rakennerahastohankkeita. Myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voisivat, mutta vain erittäin harvoissa tapauksissa, rahoittaa omia hankkeita. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten osalta on vähenevien rakennerahastovarojen sekä yleisen taloustilanteen vuoksi tarkoitus kehittää muutoinkin rakennerahastojen hallinnointia. Tarkoitus on keskittää vuosina 2014–2020 toteutettavan kansallisen rakennerahasto-ohjelman välittävien toimielinten tehtäviä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista nykyisen 15 sijasta vain neljässä tehtäisiin tuen saajiin kohdistuvia viranomaispäätöksiä. Lisäksi kaikki rakennerahasto-ohjelman takaisinperintäpäätökset keskitettäisiin yhteen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. Asiakaspalveluun liittyvät tehtävät säilyisivät kuitenkin kaikissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Uudistukset tulisivat voimaan vuoden 2014 alusta.

4.4 Ympäristövaikutukset

Lakiehdotuksella ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia. Ehdotus parantaa viranomais-ten yhteistyötä ja suunnittelun koordinoitua, millä voi olla luonnonvarojen käyttöä vähentäviä vaikutuksia. Suunnittelun tehostumisen kautta ehdotuksella voi olla välillisiä aluerakenteen tiivistymiseen ja liikenteen vähentymiseen liittyviä vaikutuksia. Sitä kautta ehdotuksella voi olla välillisesti positiivisia vaikutuksia päästöjen ja jätteiden määrään, laatuun ja käsittelyyn. Suunnittelun tehostumisella voidaan vaikuttaa vähentävästi myös maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon ja ilmastomuutokseen, luonnon monimuotoisuuteen ja kasvillisuuteen sekä eliöihin kohdistuvia uhkia. Samoin suunnittelun tehostumisella voidaan välillisesti vaikuttaa yh-

dyskuntarakenteen kehittämiseen, rakennusten ja maiseman sekä kaupunkikuvan ja kulttuuriperinnön hoitamiseen positiivisesti. Ehdotuksella voidaan sitä kautta katsoa olevan välillisiä positiivisia vaikutuksia myös ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen.

Esityksen ja sitä koskevien ohjelmien tarkoituksena on kehittää alueita myös ympäristön kannalta kestäväällä tavalla. Lakiehdotuksen mukaisten ohjelmien laatimisessa ja toimeenpanossa on ympäristöön liittyviin näkökohtiin kiinnitetty huomiota. Maakuntaohjelmista ja muista ohjelmista on tehtävä ympäristöarvioinnit, joilla pyritään jo ohjelmien valmisteluvaiheessa huomiomaan elinkeinotoiminnan ja liikenteen ympäristöön kohdistamat vaikutukset. Myös Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmien laatimisessa ja toimeenpanossa ympäristöön liittyviin näkökohtiin on kiinnitetty huomiota. Rakennerahasto-ohjelman osalta tämä tarkoittaa, että erityisesti vähähiilisyteen liittyvät seikat tulee ottaa huomioon.

Myös rahoitettavien hankkeiden osalta niiden sisällöstä riippuen selvitetään mahdolliset ympäristövaikutukset ja tarve erityiselle ympäristöluvalle. Hanketukien avulla voidaan toteuttaa ympäristön tilaa parantavia hankkeita sen mukaan kuin asiaa koskevassa ohjelmassa tarkemmin ohjataan.

4.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Vaikutukset alueiden kehittämiseen

Ehdotuksen keskeisenä tavoitteena on alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmää kehittämällä ja viranomais-ten yhteistyötä selkeyttämällä vaikuttaa positiivisesti alueiden tuotantoon ja työllisyyteen ja sitä kautta niiden kilpailukykyyn. Tavoitteena on parantaa kehittämistyön vaikuttavuutta ja sitä kautta alueiden elinkeinotoiminnan edellytyksiä ja työllisyyttä. Suunnittelujärjestelmällä pyritään vaikuttamaan rahoituksen kohdentamiseen erityisesti heikoimmin kehittyneille alueille niiden kilpailukykyyn kehittämiseksi, ja sitä kautta parantamaan niillä toimivien yritysten toimintaedellytyksiä. Samoin suunnittelujärjestelmällä pyritään turvaamaan palvelut, ml. tietoliikennepalvelujen saatavuus,

erityisesti heikoimmin kehittyneillä alueilla sekä harvaan asutulla maaseudulla ja saaristossa.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset

Ehdotuksella ei puututa yksittäisten kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa. Siten ehdotuksella ei ole vaikutuksia perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumiseen.

Ehdotuksella turvataan yhdistysten ja järjestöjen mahdollisuudet osallistua alueiden kehittämisen suunnitteluun ja sitä kautta ylläpidetään kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa heitä ja heidän elinympäristöönsä koskeviin asioihin.

Ehdotuksella ei ole suoria sosiaalisia ja terveysvaikutuksia tai vaikutuksia yhdenvertaisuuteen, lapsiin ja sukupuolten tasa-arvoon. Suunnittelujärjestelmässä otetaan huomioon eri väestöryhmien tarpeet alueiden kehittämisen kokonaisuudessa ja pyritään turvaamaan niiden tarvitsemat palvelut. Sukupuolten tasa-arvon toteuttamisen varmistamiseksi erityistä huomiota kiinnitetään molempien sukupuolten osallistumisen turvaamiseen suunnittelujärjestelmään kuuluvien toimielinten toiminnassa.

Alueiden kehittämiseen liittyvässä ohjelmatyössä kiinnitetään lisäksi huomiota molempien sukupuolten tarpeiden ja mahdollisuuksien tarkasteluun. Ohjelmien valmistelussa on otettava huomioon sekä kansallisen että Euroopan unionin lainsäädännön asettamat vaatimukset naisten ja miesten tasa-arvon edistämiseksi. Lisäksi ministeriöissä noudatetaan ohjelmien valmistelussa hallituksen vuosille 2012–2015 laatimaa tasa-arvo-ohjelmaa. Lakiehdotuksen mukaisten ohjelmien tasa-arvovaikutuksia arvioidaan sekä ohjelmien valmisteluvaiheessa että myös niiden toteuttamisen osalta.

Tuen hakijoita ei voi asettaa eriarvoiseen asemaan sukupuolensa vuoksi. Tämä koskee myös muuta henkilöön liittyvää yhdenvertaisuutta, kuten uskontoa tai syntyperää.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Asian valmistelu on tapahtunut työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä. Koska kyse on alueiden kehittämiseen ja rakennerahojen hallinnointiin liittyvästä lainsäädännöstä, lain valmisteluun on osallistunut laajasti eri tahoja.

Alue- ja rakennepoliitiikan neuvottelukunta on toiminut lain valmistelua tukevana työryhmänä. Neuvottelukunta on koottu Euroopan unionin kumppanuussääntöjen mukaisesti. Siinä on laajasti edustettuina ministeriöiden, maakuntien liittojen, valtion aluehallinnon ja eri järjestöjen edustajat. Lisäksi sidosryhmille järjestettiin informaatio- ja keskustelutilaisuus lakiuudistuksesta 17.9.2012.

Esitysluonnos on eri valmisteluvaiheissaan ollut kommentoitavana alue- ja rakennepoliitiikan neuvottelukunnan kautta maaseutupoliitiikan yhteistyöryhmässä, kaupunkipoliitiikan yhteistyöryhmässä ja saaristoasiain neuvottelukunnassa. Rahoituslakiluonnos on ollut kommentoitavana elokuussa 2013 kaikissa elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksissa ja maakuntien liitoissa. Esitysluonnosta on käsitelty myös yritystukineuvottelukunnassa ja Kunnallistalouden ja hallinnon neuvottelukunnassa.

Saamelaiskäräjien kanssa on pidetty 6.6.2013 saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) mukainen neuvottelu.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Luonnos hallituksen esityksestä lakipykälien osalta lähetettiin lausunnonlehdelle 8.10.2013. Lausuntoaika päättyi 22.10.2013. Lausuntoja saatiin 45.

Lausunnon antoivat seuraavat maakuntien liitot: Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Hämeen, Kainuun, Keski-Suomen, Keski-Pohjanmaan, Kymenlaakson, Lapin,

Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Pohjanmaan, Päijät-Hämeen, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen liitot sekä Satakuntaliitto. Ministeriöistä lausunnon antoivat: puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ja ympäristöministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön sisäisen lausunnon antoivat työllisyys- ja yrittäjyysosasto ja tieto-osasto. Lisäksi lausunnon antoivat Maaseutuvirasto, valtionalouden tarkastusvirasto, Verohallinto, Tekes ja maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä (YTR). Valtion aluehallintovirastoista lausunnon antoivat: Itä-Suomen, Lapin ja Lounais-Suomen ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastot. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ovat antaneet yhteisen lausunnon. Lisäksi Etelä-Pohjanmaan, Hämeen ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset ovat antaneet oman lausuntonsa. Järjestöistä lausunnon ovat antaneet: Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Keskuskauppakamari, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry., Suomen Kuntaliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ja lisäksi Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry., Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry. ja Akava ry. ovat antaneet yhteisen lausunnon.

Lisäksi saamelaiskäräjät on antanut oman lausuntonsa kuulemisen yhteydessä.

Lakiluonnoksista annettujen lausuntojen perusteella on esitystä tarkennettu muun muassa seuraavasti: Alueiden kehittämistä ja rakennerahastotoiminnan hallinnointia koskevaan lakiehdotukseen on palautettu alueiden tasapainoista kehittymistä koskeva tavoite, joka on jo pitkään ollut aluekehittämisen tavoitteena. Lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on kuvattu valtion aluehallintovirastojen roolia aluekehittämisessä. Virastojen rooli aluekehittämisessä vahvistuu, kun vuoden 2014 alussa aluehallintovirastoihin kootaan opetus- ja kulttuuritoiminta-

via. Myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten roolia aluekehittämisessä on selvennetty yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Maakunnan yhteistyöryhmässä tapahtuvaa päätöksentekoa on täsmennetty siten, että merkittävien ja kokonaiskustannusarvioltaan suurien hankkeiden määrittely tehdään aluelähtöisesti maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksellä valtioneuvoston asetuksen sijaan. Vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston hallintoviranomainen nimettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lausunnolla olevassa luonnoksessa esitetään, että se olisi Maaseutuvirasto, mutta asia vaatii vielä jatkovalmistelua.

Lakiesitykseen alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta on lausuntojen perusteella lisätty mahdollisuus maksaa tukea pääsäännöstä poiketen myös ennakkona, jos se on hankkeen toteuttamisen kannalta perusteltua. Lisäksi lakiesitykseen on tehty eräitä muita tarkennuksia rahoitus toiminnan menettelytapoihin.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Eduskunnalle on annettu työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltu hallituksen esitys (HE 174/2013 vp) laeiksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 10 §:n ja 14 luvun 1 §:n muuttamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu hallituksen esitys laiksi maaseudun kehittämisen tukemisesta (HE 142/2013 vp), jolla on tarkoitus korvata maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annettu laki (1443/2006).

Näissä lakiehdotuksissa on tukimenettelyyn liittyviä säännöksiä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Tavoite. Pykälässä määriteltäisiin lain tavoite. Tavoitetta ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksia ja kuvaamaan lain muuttunutta sisältöä. Pykälän ensimmäisessä virkkeessä määriteltäisiin lain keskeisin tavoite. Laissa on tarkoitus kuvata alueiden kehittämisen järjestelmä, siihen osallistuvat viranomaiset ja muut keskeiset toimijat, näiden välinen työnjako sekä keskeiset alueiden kehittämisen välineet. Toimiva järjestelmä perustuu vuorovaikutukseen sekä siihen, että eri toimijoilla on selkeä työnjako. Tavoitteena on, että toiminnalla ja toimijoilla on yhteiset tavoitteet. Nämä alueiden kehittämisen tavoitteet kuvattaisiin tarkemmin tämän lain 4 §:ssä. Tässä lakiehdotuksessa on myös tarkoitus säätää Euroopan unionin rakennerahastojen yleisestä hallinnoinnista, joten tämän lain tavoitteeksi ehdotetaan lisäksi kansallisen aluepolitiikan ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan yhteen sovittamista toimivaksi kokonaisuudeksi. Kansallisen ja Euroopan unionin aluepolitiikkaan liittyvien menettelyjen mahdollisimman laaja yhteensovittaminen vähentää osaltaan niihin tarvittavia henkilöstö- ja muita resurssitarpeita.

Aluekehittämisjärjestelmän tarkoituksena on luoda edellytykset aluelähtöiselle, kestäväan kehitykseen perustuvalla taloudellisella kasvulla. Taloudellinen kasvu on ollut keskeinen tekijä Suomen kehityksessä nykyaikaiseksi hyvinvointivaltioksi. Taloudellinen kasvu edistää parhaiten työllisyyttä ja ihmisten hyvinvointia. Taloudelliseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä ovat erityisesti väestön koulutustaso, yrityksiin ja tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvät investoinnit sekä saavutettavuus. Kestävä kehitys on lähtökohdana kaikessa alueiden kehittämiseen liitty-

vissä tavoitteissa ja toimenpiteissä. Jatkuva uudistuminen on perusta alueiden kehittämiseen. Alueiden kehittäminen ja uudistaminen edellyttää järjestelmältä kykyä ennakoida tarvittavia muutoksia ja kykyä toteuttaa ne. Järjestelmän tavoitteena on luoda edellytykset sekä hyvinvoinnille että sosiaaliselle eheydelle. Hyvinvointi koostuu useista tekijöistä sekä yhteiskunnan että yksilötasolla. Näitä ovat terveyden lisäksi muun muassa elinolot ja toimeentulo. Sosiaalinen eheys tarkoittaa yhdenvertaisten ja tasa-arvoisten mahdollisuuksien sekä turvallisen elinympäristön luomista. Sosiaalisen eheyden on tarkoitus osaltaan ehkäistä syrjäytymistä ja huono-osaisuutta.

2 §. Soveltamisala. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisala. Pykälän ensimmäisen momentin mukaan lakia sovellettaisiin alueiden kehittämiseen. Alueiden kehittäminen on laaja käsite. Se sisältää monimuotoista ja monitasoista tavoitteiden asettamista sekä niiden saavuttamiseksi tarvittavien menetelmien valintaa. Alueiden kehittämiseen kuuluu lisäksi oleellisesti siihen liittyvää hallinnointia hoitavien viranomaisten ja muiden toimijoiden tehtävät.

Lakia sovellettaisiin lisäksi alueiden kehittämiseen liittyvien sekä kansallisten että Euroopan unionin rakennerahastoista rahoitusta saavien suunnitelmien ja ohjelmien valmisteluun, hallinnointiin, arviointiin, seurantaan sekä yhteensovittamiseen.

Lain soveltaminen Ahvenanmaan maakunnassa määräytyy Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) perusteella. Lakia ei sovelleta asioihin, joissa lainsäädäntövalta kuuluu itsehallintolain 18 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle. Lakiehdotuksen mukaiset ohjelmat koskevat aloja, joissa lainsäädäntövalta kuuluu pääosin Ahvenanmaan maakunnalle. Tältä osin laki ei tulisi sovellettavaksi Ahvenanmaan maakunnassa. Mahdollisiin sellaisiin ohjelmiin, joissa itsehallintolain mukaan sovelletaan valtakunnan lainsäädäntöä, ohjelman hallintotehtävien siirrosta maakunnan itsehallintoviranomaiselle tulisi

säättää itsehallintolain 32 §:n mukaisella sopimusasetuksella.

3 §. Määritelmät. Pykälään ehdotetaan otettavaksi sellaisia lain kannalta keskeisiä käsitteitä, joita ei asianomaisessa pykälässä määritellä. Pykälän 1 kohdan mukaan alueella tarkoitettaisiin maakuntajakolain (1159/1997) mukaisia maakunnan alueita ja valtion aluehallintoviranomaisten toimialueita. Valtakunnallisessa toiminnassa alueella tarkoitetaan tässä laissa Manner-Suomen aluetta.

Pykälän 2 kohdassa todetaan, että rakennerahastoja ovat Euroopan aluekehitysrahasto, jota jäljempänä tässä laissa kutsuttaisiin aluekehitysrahastoksi, sekä Euroopan sosiaalirahasto, jäljempänä sosiaalirahasto.

Pykälän 3 kohdan mukaisella rakennerahasto-ohjelmalla tarkoitetaan EU:n rakennerahastokaudeksi 2014–2020 laadittavaa Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -toimenpideohjelmaa.

Pykälän 4 ja 5 kohdissa määriteltäisiin ohjelmien valmisteluun liittyviä käsitteitä. Alueellisella suunnitelmalla tarkoitetaan aluelähtöisesti ja alueellisen organisaation johdolla tehtävää ohjelmavalmistelua. Alueellinen suunnitelma voi olla osa valtakunnallisen ohjelman valmistelua kuten esimerkiksi kautta 2014–2020 varten laadittavaa rakennerahasto-ohjelmaa tai kansallisen erityisohjelman alueelliseen valmisteluun liittyvä suunnitelma. Valtakunnallisilla teemoilla tarkoitettaisiin ohjelmissa olevia valtakunnallisia tavoitteita ja toimintaa, joilla voidaan osaltaan linjata ohjelman sisältöä. Teemat perustuisivat ministeriöiden yhteiseen valmisteluun hallinnonalojen keskeisten strategioiden pohjalta ja täydentäisivät niitä. Valtakunnalliset teemat eivät olisi alueellisen päätöksenteon piirissä, mutta maakunnan yhteistyöryhmät voisivat antaa niitä koskevia lausuntoja lakiesityksen 28 pykälän 3 kohdassa esitettävällä tavalla.

Kohdassa 6 tarkoitettuja rakennerahastovaroja ovat aluekehitysrahaston ja sosiaalirahaston varat.

Pykälän 7 kohdan mukaisella välittävällä toimielimellä tarkoitettaisiin rakennerahastovaroja välittävää viranomaista, joka hallintoviranomaisen tai todentamisviranomaisen puolesta hoitaa tuen saajiin kohdistuvia teh-

täviä. Pääasiassa nämä ovat tuen myöntämiseen liittyviä tehtäviä.

Pykälän 8 kohdan yleisasetuksella tarkoitetaan yhteiseen strategiakehykseen kuuluvia Euroopan aluekehitysrahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o /2013.

4 §. Alueiden kehittämisen tavoitteet. Pykälässä määriteltäisiin alueiden kehittämisen tavoitteet. Lakiehdotuksen 1 pykälään sisältyvää lain yleistä tavoitetta täydentäisivät tässä pykälässä ehdotetut alueiden kehittämisen tavoitteet. Tavoitteita tarkennettaisiin vastaamaan sekä kansallisen että Euroopan unionin toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. Näitä alueiden kehittämisen tavoitteita tarkennetaan käytännön toiminnan tasolle ja toteutetaan erilaisissa ohjelmissa ja suunnitelmissa.

Ensimmäiseksi tavoitteeksi ehdotetaan alueiden tasapainoista kehittymistä sekä kansallisen että kansainvälisen kilpailukyyn vahvistamista. Alueiden tasapainoinen kehittäminen niiden erityispiirteet huomioon ottaen on ollut jo pitkään aluekehittämisen tavoitteena. Tavoite vastaa nykyisen lain 1 pykälää. Lisäksi sekä kansallisen että kansainvälisen kilpailukyyn vahvistamisen tavoite vastaa nykyisen lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdan sisältöä. Suomen kansantalous ja yritykset toimivat kansainvälisessä ympäristössä. Olennaista on uuden kestäväan kehitykseen perustuvan kasvun aikaansaaminen elinkeinorakennetta monipuolistamalla ja uudistamalla. Aluekehitykseen käytettävien voimavarojen vähentyessä on eri toimenpiteiden vaikuttavuutta parannettava. Tärkeää on myös parantaa yrittäjyyteen ja yritystoimintaan liittyviä toimintaedellytyksiä. Tämä edellyttää uudenlaisia yhteistyömuotoja, alueiden toimijoiden kansainvälistä ja kansallista verkottumista sekä Suomen kilpailukyyn kannalta keskeisten vahvuuksien parempaa hyödyntämistä. Suomessa tarvittaisiin kan-

sainvälistä tasoa olevia innovaatiokeskittymiä. Suurten kaupunkiseutujen rooli kansallisen innovaatiostrategian toteuttajina ja innovaatioiden kasvualustoina on keskeinen. Vetovoimaisten innovaatiokeskittymien luomiseksi käytetään neuvottelumenettelyä, joka edistää yhteistyötä ja voimavarojen koordinoitua käyttöä kaupunkiseutujen ja valtion keskeisten toimijoiden välillä. Suurimpien kaupunkiseutujen, valtion, korkeakoulujen ja muiden keskeisten toimijoiden välillä valmistellaan kasvusopimuksia. Tavoitteena on vahvistaa kaupunkeja oman alueensa ja samalla koko maan kasvun lisääjinä. Alueiden kilpailukykyä lisääviä tekijöitä ovat muun muassa tuottavuus, inhimillinen pääoma, innovatiivisuus sekä alueen saavutettavuus.

Toiseksi tavoitteeksi esitetään alueiden elinkeinorakenteen vahvistamista ja monipuolistamista kestäväällä tavalla sekä taloudellisen tasapainon edistämistä.

Suomen elinkeinorakenne on ollut hyvin teollisuusvaltainen, mutta rakenne muuttuu koko ajan. Palvelujen merkitys on kasvanut voimakkaasti. Myös muita uusia kuten kulttuuriin, luoviin aloihin, matkailuun ja ympäristöön liittyviä kasvavia aloja on tuettava Suomen elinkeinorakenteen vahvistamiseksi ja monipuolistamiseksi. Kestävä kehittäminen on kaikessa toiminnassa lähtökohtana. Kestävään kehitykseen kuuluvat ekologinen, sosiaalinen, eettinen ja taloudellinen kestävyys. Taloudelliseen tasapainoon pyritään edistämällä talouden, työllisyyden ja yritystoiminnan vakaata kehitystä.

Kolmantena tavoitteena olisi edistää kestävä työllisyyttä sekä väestön osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta. Kestävään työllisyyteen pyritään vaikuttamalla työvoiman kysyntää ja tarjontaa. Monipuolisella ja korkeatasoisella koulutuksella luodaan edellytyksiä osaamisen, innovatiivisuuden, luovuuden ja uudistumisen vahvistamiselle. Elinkeinorakenteen uudistumisen aiheuttamat muutokset osaamisen laadulle että määrälle asettavat koulutuksen järjestämiselle suuria vaatimuksia. Tämän vuoksi on tärkeää vahvistaa koulutuksen järjestämisestä vastaavien ja alueiden viranomaisten, yliopistojen ja muiden oppilaitosten sekä yrityselämän välistä yhteistyötä.

Koulutustarpeiden ennakointi on entistä tärkeämmässä asemassa. Aluekehityksen kaikkien toimien tavoitteena on vähentää eriarvoisuutta ja edistää kaikkien oikeutta osallistua, kehittyä ja saada palveluita. Erilaisuuteen perustuva monimuotoisuus olisi nähtävä hyödynnettävissä olevana voimavarana. Sosiaaliseen osallisuuteen kuuluu yhteisöön osallistuminen ja siinä osallisena eläminen. Sosiaalinen osallisuus aluekehityksen tavoitteena tarkoittaa erityisesti osallisuutta työelämään. Sosiaalisen osallisuuden käänköpuolena on sosiaalinen syrjäytyminen. Syrjäytymisellä tarkoitetaan yhteisöllisen toiminnan ulkopuolelle joutumista. Osallisuuden lisääminen voi olla sekä yksilön aktiivointia että yhteisöllisen osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuuksien lisäämistä.

Neljäntenä tavoitteena olisi alueiden välisten sekä sisäisten kehittyneisyyserojen vähentäminen. Tavoitteena olisi lisäksi kannustaa käytettävissä olevien voimavarojen käyttöön. Alueen kehittyneisyyseroja vähentäviä toimenpiteitä voisivat olla alueen infrastruktuurin, erilaisten palvelujen saataavuuden ja riittävien tieto- ja liikenneyhteyksien turvaaminen. Myös alueelle sopivan yritystoiminnan kehittäminen ja tarvittavan koulutuksen tarjoaminen ovat keskeisiä keinoja alueiden välisten kehityserojen pienentämiseksi. Alueilla, jotka ovat jääneet tai jäämässä jälkeen muun maan kehityksestä, vaikeimpia ongelmia ovat työttömyys ja syrjäytyminen. Erilaisten voimavarojen käyttöön ottoa tulee tehostaa.

Viidentenä tavoitteena olisi parantaa alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistää niiden kulttuuria. Alueet ovat erilaisia ja tuloksekkainta alueen kehittämistä on tunnistaa kunkin alueen omat vahvuudet ja vahvuusalueisiin perustuva erikoistuminen. Alueen erikoistuessa sellaiseen osaamiseen ja osaamisen hyödyntämiseen, johon sillä on elinkeinorakenteensa ja edellytystensä perusteella kasvupohjaa, se vahvistaa kilpailukykyään.

Kuudenneksi tavoitteeksi ehdotetaan elinympäristön laadun parantamista ja kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta. Elinympäristö muodostuu rakennetusta ja luonnonympäristöstä. Elinympäristöön kuuluvat

myös sosiaaliset ja toiminnalliset, elämän laatuun ja elinolosuhteisiin vaikuttavat tekijät. Laadukas elinympäristö muodostaa kokonaisuuden, jossa eri väestöryhmillä on mahdollisuus jokapäiväisen elämänsä sujuvaan järjestämiseen, asumiseen, työssäkäyntiin, palveluiden käyttämiseen ja myös harrastuksiin, ulkoiluun sekä myös yksityisyyteen. Elinympäristöön vaikutetaan muun muassa kaavoituksella ja rakentamisen ohjauksella.

5 §. Vastuu alueiden kehittämisestä. Vastuu alueiden kehittämisestä säilyisi edelleen valtiolla ja kunnilla. Tehtävien jakautuminen valtion ja kuntien kesken sekä tehtävien tarkempi määrittely säänneltäisiin tässä laissa. Kuntien puolesta alueiden kehittämisvastuuta maakunnassa hoitaisi maakunnan liitto, kuten nykyisinkin. Maakunnan liitto toimii tässä tehtävässään aluekehittämisviranomaisena. Aluekehittämisviranomaisen tehtävä käsittää yleisen vastuun maakunnan kehittämisestä. Maakunnan liiton tehtävät määriteltäisiin tarkemmin lakiehdotuksen 17 pykälässä. Maakunnan liitto on oikeudelliselta muodoltaan kuntayhtymä, johon kuulumisen on maakunnan alueella sijaitseville kunnille pakollista.

Pykälän kolmannessa momentissa on kuvaus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten asemasta alueiden kehittämisjärjestelmässä. Tarkemmin niiden asemasta ja tehtävistä säädetään laissa (897/2009) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista.

Valtionhallinnon toinen alueellinen toimija, aluehallintovirasto, edistää alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä toimialueellaan. Vuoden 2014 alussa aluehallintovirastoihin kootaan opetus- ja kulttuuritoimen tehtävien kokonaisuus, jotka sisältävät myös kehittämistehtäviä.

Alueiden kehittäminen toteutuu useiden hallinnonalojen tehtävien kautta ja sitä edistetään eri hallinnonalojen yhteistyönä.

6 §. Alueiden kehittämisestä suunnittelu. Pykälässä kuvataan alueiden kehittämisestä suunnittelun järjestelmän kokonaisuus yleisellä tasolla. Luonteeltaan pykälä on informatiivinen. Keskushallintotasolla alueiden kehittämisestä ohjaavana asiakirjana olisi hallituskauksi laadittava valtioneuvoston pää-

tös valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä (*aluekehittämis päätös*). Päätös sisältäisi alueiden kehittämisen kannalta keskeisten ministeriöiden hallinnonalaansa varten määrittelemät alueiden kehittämisen tavoitteet sekä toimenpiteet. Jos hallituskaudella on tarkoitus toteuttaa erityisohjelmia, myös niiden määrittely ja keskeiset tavoitteet ja ohjelmista vastaavat ministeriöt sisällytettäisiin päätökseen. Alueiden kehittämisen painopisteet vastaavat pääosin nykyisen lain valtakunnallisia alueiden kehittämistavoitteita, mutta olisivat luonteeltaan nykyistä strategisempiä.

Aluetasolla keskeiset alueiden kehittämisen asiakirjat ovat maakuntasuunnitelma, maakuntakaava sekä tässä laissa tarkemmin säännelty maakuntaohjelma. Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmat laaditaan toteuttamaan Euroopan unionin lainsäädännössä ohjelmille asetettuja tavoitteita.

Pykälässä esitetyt suunnitelmat ja ohjelmia voidaan rahoittaa valtion talousarvion rajoissa.

2 luku **Viranomaiset ja niiden tehtävät**

7 §. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät.

Pykälässä kuvattaisiin työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät alueiden kehittämisjärjestelmässä. Valtioneuvoston ohjesäännön mukaan työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluu alueiden kehittäminen. Alueiden kehittäminen on luonteeltaan laaja-alaista sekä sisällöltään että toimijoiltaan, joten työ- ja elinkeinoministeriön keskeisenä tehtävänä on alueiden kehittämiseen liittyvien asioiden yhteensovittaminen. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi keskeisten aluekehittämiseen liittyvien asiakirjojen valmistelusta. Ministeriö vastaisi hallituskauksi laadittavien aluekehittämis päätöksen sekä kansallisten rakennerahasto-ohjelmien valmistelusta yhteistyössä ministeriöiden, maakuntien liittojen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä muiden alueiden kehittämisen tai muutoin ohjelmien toteuttamisen kannalta keskeisten tahojen kanssa. Keskeisiä tahoja ovat erityisesti rakennerahastoasioiden valmistelussa Euroopan unionin kumppanuusperiaatteen

mukaiset yhteistyötahot. Valtioneuvoston aluekehittämisspätöksen valmistelusta ja sen sisällöstä säädettäisiin tarkemmin lakiesityksen 29 §:ssä. Rakennerrahasto-ohjelmien valmistelusta säädettäisiin 35 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi ohjelmakauden 2014–2020 hallinto- ja todentamisviranomaisen tehtävistä, kuten tälläkin ohjelmakaudella työ- ja elinkeinoministeriön perustamisen jälkeen. Tarkemmin näiden viranomaisten tehtävistä säädettäisiin tämän lakiehdotuksen 8–9 §:ssä. Työ- ja elinkeinoministeriö voi siirtää osan näistä tehtävistä välittävälle toimielimille. Näiden välittävien toimielinten on täytettävä tietyt edellytykset, ja niillä on oltava käytössä sellainen tietojärjestelmä, joka takaa tukimenettelyyn liittyvien tietojen tallentamisen oikeanlaisina ja myös tietojen välittämisen työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämään EURA 2014 -tietojärjestelmään. Toimielimille siirrettävät tehtävät ovat tuen myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan liittyviä tehtäviä.

Pykälän 3 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi myös maakuntaohjelman ja muiden tämän lain mukaisten kansallisten ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon sovittamisesta, seurannasta ja arviointinista yhdessä muiden tahojen kanssa.

8 §. Rakennerrahasto-ohjelman hallintoviranomainen. Pykälässä ehdotetaan nimettäväksi uudella ohjelmakaudella toimiva hallintoviranomainen. Rakennerrahastokautta 2014–2020 varten on valmistelussa uusi Euroopan rakenne- ja investointirahastojen yhteistä strategiakehystä koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus. Kyseisen asetuksen 114 artiklassa säädettäisiin hallintoviranomaisen tehtävistä, jotka vastaavat pääasiallisesti rakennerrahastokauden 2007–2013 yleisasetuksessa säädettyjä hallintoviranomaisen tehtäviä. Hallintoviranomaisella on päävastuu rahastojen vaikuttavasta ja tehokkaasta täytäntöönpanosta, mistä syystä sillä on merkittävä määrä ohjelman hallintoon, seurantaan, varainhoitoon ja valvontaan sekä hankkeiden valintaan liittyviä tehtäviä. Keskeisenä muutoksena olisi, että uudella rakennerrahastokaudella hallintoviranomaisen tulisi laatia vuotuinen hallinnol-

linen vahvistuslausuma (hallintovelvoitteita koskeva lausunto) ja vuotuinen yhteenvetoraportti hallinto- ja valvontajärjestelmän toiminnasta, tilien perustana olevien hankkeiden laillisuudesta ja asianmukaisuudesta sekä moitteettoman varainhoidon periaatteen noudattamisesta. Vuotuisessa yhteenvetoraportissa esitettäisiin suoritettujen hallinnollisten ja paikan päällä tehtyjen tarkastusten tulokset, hallinto- ja valvontajärjestelmässä eri tarkastuksissa havaitut puutteet ja suoritettujen korjaavien toimenpiteiden.

Kun kyseessä on toimenpideohjelman hallinnointi, hallintoviranomaisen tehtävänä olisi uuden asetuksen 114 artiklan 2 kohdan mukaan tukea seurantakomitean työtä ja toimittaa sille sen tarvitsemat tiedot sekä laatia toimenpideohjelman edistymisen seuraamiseksi vuotuiset ja lopulliset täytäntöönpanokertomukset. Lisäksi hallintoviranomaisen tulisi ottaa käyttöön sähköinen tietojärjestelmä, jolla tallennetaan ja säilytetään seuranta- ja arviointia, varainhoitoa ja tarkastamista varten tarvittavat tiedot kustakin hankkeesta ja tarvittaessa tiedot hankkeiden yksittäisistä osallistujista. Hallintoviranomaisen tulisi varmistaa, että edellä mainitut tiedot kerätään ja viedään sähköiseen järjestelmään ja säilytetään siinä sekä että indikaattoritiedot jaotellaan sukupuolen ja ESR-asetuksen liitteen 1 mukaisesti. Hallintoviranomaisen tai jäsenvaltion olisi laadittava toimenpideohjelman arviointisuunnitelma ja hallintoviranomaisen olisi varmistettava, että arviointeja toteutetaan ohjelman vaikuttavuudesta ja vaikutuksista ja ilmoittaa arviointien tuloksista seurantakomitealle.

Kun kyseessä on hankkeiden valinta, hallintoviranomaisen tehtävänä olisi uuden asetuksen 114 artiklan 3 kohdan mukaan laatia ja ottaa seurantakomitean hyväksymisen jälkeen käyttöön hankkeiden valintamenettelyt ja valintaperusteet, joilla varmistetaan, että hankkeet edistävät toimenpideohjelman toimintalinjakohtaisia erityisiä tavoitteita ja tulosten saavuttamista ja ovat lisäksi syrjimättömiä ja avoimia. Hallintoviranomaisen olisi myös varmistettava, että hanke on toimenpideohjelman mukainen sekä että tuensaajalle toimitetaan asiakirja, jossa määritetään hankkeelle asetetut tukiehdot mukaan lukien eri-

tyisvaatimukset, jotka koskevat hankkeen osana toimitettavia tuotteita tai suoritettavia palveluja, rahoitussuunnitelmaa ja toteuttamisaikaa.

Kun kyseessä on toimenpideohjelman varainhoito ja valvonta, hallintoviranomaisen tehtävänä olisi hallinnollisen vahvistuslausuman lisäksi tarkastaa hallinnollisilla ja paikan päällä tehtävillä tarkastuksilla, että rahastoista osarahoitetut tuotteet ja palvelut on toimitettu ja tuensaajien ilmoittamat menot on maksettu ja että nämä menot ovat unionin ja kansallisen lainsäädännön, toimenpideohjelman ja hankkeelle asetettujen tukiehtojen mukaisia. Hallintoviranomaisen olisi lisäksi varmistettava, että todella syntyneiden tukikelpoisten kustannusten perusteella korvattavien (todellisten kustannusten korvausmalli) hankkeiden täytäntöönpanoon osallistuvilla tuensaajilla on käytössään joko erillinen kirjanpitojärjestelmä tai soveltuva kirjanpito-koodi hankkeen tapahtumille. Lisäksi hallintoviranomaisen olisi otettava käyttöön tehokkaita ja oikeasuhteisia petostentorjuntatoimenpiteitä riskit huomioon ottaen ja ottaa käyttöön menettelyt, joilla varmistetaan, että kaikki menoja ja tarkastuksia koskevat jäljitysketjun turvaamiseksi tarvittavat asiakirjat säilytetään uuden asetuksen mukaisesti.

Unionin rahastojen saavutukset on tärkeää saattaa yleisön tietoisuuteen, jotta kansalaiset tietäisivät, mihin unionin rahoitusta käytetään. Vastuu tiedotus- ja viestintätoimenpiteistä olisi sekä hallintoviranomaisella että tuensaajilla.

Pykälän 3 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hallintoviranomaisen tehtävistä.

9 §. Rakennerahasto-ohjelman todentamisviranomaisen. Uuden yleisasetuksen 115 artikla sisältää todentamisviranomaisen tehtävät, jotka vastaavat pääosin rakennerahastokauden 2007–2013 yleisasetuksessa säädettyjä todentamisviranomaisen tehtäviä. Keskeisenä uudistuksena edellytettäisiin päätökseen saatujen hankkeiden tilien ja menojen tukikelpoisuuden pakollista vuotuista päättämistä jäsenvaltioiden vuotuisen tilien tarkastamisen ja hyväksymisen yhteydessä. Tämän tarkoituksena olisi vähentää asiakirjo-

jen pitkään säilytysaikaan liittyvää tuensaajien hallinnollista taakkaa ja jäljitysketjun katkeamiseen liittyvää riskiä.

Todentamisviranomaisen keskeisenä tehtävänä olisi laatia menoilmoitukset sekä todentaa, että ne on laadittu luotettavan kirjanpitojärjestelmän ja todennettavissa olevien tositteiden perusteella ja että niihin on kohdistunut hallintoviranomaisen tarkastuksia. Todentamisviranomaisen olisi varmistettava, että se on saanut hallintoviranomaiselta menoilmoituksen laatimista ja esittämistä varten tarvitsemansa tiedot menoja koskevista menettelyistä ja tarkastuksista ja ottaa menoilmoituksen laadinnassa ja esittämisessä huomioon kaikkien tarkastusviranomaisen tekemien tai sen vastuulla tehtyjen tarkastusten tulokset. Todentamisviranomaisen tehtävänä ovat tarkastus- ja hallintoviranomaiselta tai muuten saamiensa tietojen perusteella tehtävät tarpeelliset rahoitusoikaisut komissiolle.

Todentamisviranomaisen tehtävänä olisi lisäksi laatia tilinpäätös ja todentaa vuotuisten tilinpäätöstietojen täydellisyys, oikeellisuus ja totuudenmukaisuus ja että kirjatut menot ovat unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisia ja lisäksi aiheutuneet toimenpideohjelman ja seurantakomitean hyväksymien valintaperusteiden mukaisista hankkeista.

Todentamisviranomaisen olisi myös varmistettava, että käytössä on kutakin hanketta koskevan kirjanpitojärjestelmän säilyttämiseen tarkoitettu sähköinen tietojärjestelmä, joka käsittää kaikki menoilmoituksen ja tilinpäätöksen laatimiseen vaaditut tiedot mukaan lukien tiedot takaisin perittävästä määristä sekä määristä, jotka on palautettu johonkin hankkeeseen tai toimenpideohjelmaan tarkoitetun rahoitusosuuden täysimääräisen tai osittaisen peruuttamisen johdosta. Todentamisviranomaisen olisi säilytettävä sähköisessä muodossa kirjanpitoaineisto, joka koskee komissiolle ilmoitettuja menoja ja tuensaajille maksettua vastaavaa julkista rahoitusosuutta.

Todentamisviranomaisen olisi pidettävä kirjaa takaisinperittävästä määristä ja määristä, jotka on palautettu johonkin hankkeeseen tarkoitetun rahoitusosuuden täysimääräisen tai osittaisen peruuttamisen johdosta. Ta-

kaisinperityt määrät palautetaan unionin yleiseen talousarvioon ennen toimenpideohjelman päättämistä vähentämällä ne seuraavasta menoilmoituksesta.

Uuden asetuksen 135 artiklassa säädettäisiin jäsenvaltioiden tekemistä rahoitusoi- kaisuista. Jäsenvaltioiden olisi tehtävä tarpeelliset rahoitusoi- kaisut ja takaisinperinnät, jotka liittyvät hankkeissa tai toimenpideoh- jelmassa havaittuihin yksittäisiin tai puutteel- lisesta hallinto- ja valvontajärjestelmästä ai- heutuviin sääntöjenvastaisuuksiin.

Rahoitusoi- kaisu toteutetaan peruuttamalla hankkeen tai toimenpideohjelman julkinen rahoitusosuus kokonaan tai osittain. Julkisen rahoitusosuuden peruuttamisella tarkoitetaan sääntöjenvastainen menon poistamista toi- menpideohjelmasta välittömästi havaitsemi- sen jälkeen vähentämällä se seuraavasta me- noilmoituksesta, jolloin EU:n rahoitusosuus vapautuu jaettavaksi muiden hankkeiden käyttöön. Toisena vaihtoehtona olisi jättää sääntöjenvastainen meno toimenpideohjel- maan odottamaan perusteettomasti maksetun menon takaisinperinnän tulosta tuensaajalta ja vähentämällä meno menoilmoituksesta vasta kun takaisinperintä on suoritettu. Tässä tapauksessa peruutettua julkista rahoitus- osuutta ei saisi jakaa muiden hankkeiden käytettäväksi, vaan se palautuisi lopullisesti takaisin unionin yleiseen talousarvioon.

Kansallisessa lainsäädännössä olisi säädet- tävä julkisen rahoitusosuuden peruuttamisesta vastuussa olevista viranomaisista ja pe- ruuttamisesta noudatettavasta menettelystä. Nämä säännökset puuttuvat rakennerahasto- kauden 2007–2013 kansallisesta lainsäädän- nöstä. Rahoitusosuuden peruuttaminen ei poista jäsenvaltion velvollisuutta periä tuen- saajilta takaisin sääntöjenvastaisia menoja. Takaisinperintä tapahtuu kansallisten ta- kaisinperintäsäännösten mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa esitetään, että val- tioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tar- kempia säännöksiä todentamisviranomaisen tehtävistä.

10 §. Rakennerahasto-ohjelman tarkastus- viranomaisen. Asetusehdotuksen 116 artik- lan 1 kohdan mukaan tarkastusviranomaisen olisi varmistettava, että tehdään toimenpideoh- jelman hallinto- ja valvontajärjestelmien

moitteetonta toimintaa koskevia tarkastuksia. Tarkastusviranomaisen olisi varmistettava, että tehtävät tarkastukset perustuvat hank- keista ilmoitettujen menojen perusteella poi- mittuun asianmukaiseen otokseen. Asianmu- kaisina pidetään kaikkia tilastollisia tai muita menetelmiä, joihin kuuluu edustava otos il- moitetuista menoista. Jos otos ei perustu ti- lastoihin, on varmistettava, että vähintään viisi prosenttia ilmoitetuista menoista tarkas- tetaan.

Tarkastusviranomaisen olisi myös huoleh- dittava siitä, että tarkastustyössä otetaan huomioon kansainvälisesti hyväksytyt tarkas- tusstandardit. Tarkastusviranomaisen olisi kahdeksan kuukauden kuluessa toimenpideoh- jelman hyväksymisestä laadittava tarkas- tusten toimittamista koskeva tarkastusstrate- gia. Tarkastusstrategiassa olisi vahvistettava tarkastusmenetelmät, hankkeita koskevissa tarkastuksissa sovellettava otantamenetelmä sekä kuluvan tilivuoden ja kahden seuraavan tilivuoden tarkastussuunnitelma.

Tarkastusviranomaisen olisi laadittava tar- kastuslausunto edellisen vuoden menoilmoi- tusten oikeellisuudesta, tilien perustana ole- vien hankkeiden laillisuudesta ja asianmukai- suudesta sekä hallinto- ja valvontajärjestel- mien moitteettomasta toiminnasta. Lisäksi tarkastusviranomaisen olisi laadittava tarkas- tuskertomus, jossa esitetään 1 kohdan mukai- sesti suoritettujen tarkastusten keskeiset ha- vainnot sekä ehdotetut ja toteutetut korjaavat toimenpiteet. Tarkastuskertomuksessa on esi- tettävä hallinto- ja valvontajärjestelmässä ha- vaitut puutteet sekä niiden korjaamiseksi to- teutetut tai ehdotetut toimenpiteet.

Pykälän 3 momentissa esitetään, että val- tioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tar- kempia säännöksiä tarkastusviranomaisen tehtävistä.

11 §. Välittävä toimielin. Pykälässä säädet- täisiin rakennerahastojen varoja välittävistä toimielimestä. Välittävä toimielin vastaisi tu- en myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan liittyvistä tehtävistä siten kuin niistä erikseen laissa säädettäisiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että välittävällä toimielimellä tulee olla sekä Euroopan unionin että kansallisen lainsäädän-

nön mukaiset edellytykset tehtävän hoitamiseen.

Pykälän 3 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella nimettäisiin välittävät toimielimet ja voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä niille asetetuista edellytyksistä ja tehtävistä.

12 §. *Vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahasto.* Pykälään ehdotetaan säädöstä uudesta vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahastosta. Rahastosta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahastosta (EU) N:o 12013 (*vähävaraisten rahasto*). Tämän asetuksen lisäksi rahaston hallinnoinnissa noudatetaan yleisasetuksen sääntelyä.

Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahastoa koskevan ohjelman valmisteluun ja hallintoihin liittyvistä Euroopan unionin lainsäädännön mukaan jäsenvaltiolle kuuluvista tehtävistä. Jäsenvaltio nimeää hallintoviranomaisen, todentamisviranomaisen ja toiminnallisesti riippumattoman tarkastusviranomaisen ohjelmaa varten. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi ohjelman valmistelusta yhdessä hallintoviranomaisen kanssa. Ohjelma tulee valmistella vähävaraisten rahastoa koskevan asetuksen 7 artiklan 2 kohdan mukaan kumppanuudessa eri toimijoiden kanssa. Tämän vuoksi ohjelman valmistelussa on mukana lakiehdotuksen 12 §:n mukainen alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta. Neuvottelukunnan jäsenistö on koostettu niin, että se täyttää Euroopan unionin lainsäädännössä kumppanuudelle asetetut vaatimukset. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi myös vähävaraisten rahastosta saatavien Euroopan unionin määrärahojen sekä niitä vastaavien kansallisten varojen sisällyttämisestä valtion talousarvioon, sekä valtuuksien ja arviomäärärahojen jakamisesta hallintoviranomaiselle.

Ohjelman tarkastusviranomaisen toimisi valtiovarainministeriön controller -toiminnon yhteydessä. Tarkastusviranomaisen hoitaisi sille vähävaraisten rahastoa koskevan asetuksen 31 artiklassa mainitut tehtävät. Näihin tehtäviin kuuluvat muun muassa hankkeiden

tarkastukset. Tarkastusviranomaisen antaisi myös arvion ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmästä.

Valtioneuvoston asetuksella nimettäisiin vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahastosta tuettavan toimenpideohjelman hallintoviranomainen ja todentamisviranomaisen sekä voitaisiin antaa tarkemmat säännökset pykälän 2 momentissa mainitun tarkastusviranomaisen ja asetuksella nimettävien hallinto- ja todentamisviranomaisten tehtävistä.

13 §. *Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnasta. Nyt voimassa olevassa alueiden kehittämisestä annetun lain 8 §:ssä on säännökset neuvottelukunnasta. Neuvottelukunnan tehtäviä tarkennettaisiin niin, että sen rooli keskushallinnon alueiden kehittämistä koskevien asioiden yhteensovittamis- ja kumppanuuselimenä vahvistuisi. Pykälän 1 momentin mukaan neuvottelukunnan keskeisenä tehtävänä olisi alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittaminen, ohjelmatyön kokonaisuuden seuranta ja arviointi sekä ennakointi. Kyseessä olisi nimenomaisesti ohjelmakokonaisuuteen liittyviä tehtäviä, ei yksittäisten ohjelman hallintoihin liittyviä tehtäviä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa on kuvattu neuvottelukunnan yhteensovittamistehtävä. Tehtävä koskee kansallisten alueiden kehittämistä koskevien päätösten, suunnitelmien ja ohjelmien, kumppanuussopimuksen, rakennerahastojen, maaseuturahaston sekä kalatalousrahaston ohjelmien valmisteluun ja toteuttamisen yhteensovittamista. Momentin 2 kohdan mukaan neuvottelukunnan tehtävänä on myös seurata 1 kohdan mukaisten toimien kokonaisuuden tuloksellisuutta ja arvioida niiden vaikuttavuutta. Tämän seurannan pohjana voitaisiin käyttää esimerkiksi eri ohjelmista tehtyjä arviointeja. Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta voisi tätä tehtäväänsä varten teettää ohjelmakokonaisuuden arviointia. Tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arviointia voitaisiin hyödyntää esimerkiksi aluekehittämispäätöstä valmisteltaessa. Momentin 3 kohdan mukaan edellä mainit-

tuihin suunnitelmiin ja ohjelmiin liittyvät lainsäädäntöehdotukset tulisi käsitellä alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnassa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin neuvottelukunnan jäseniin sovellettavasta rikosoikeudellisesta virkavastuusta, vahingonkorvausvastuusta sekä hallintomenettelyjä koskevista säännöksistä. Säännös vastaa voimassa olevan lain säännöstä.

Pykälän 4 momentin mukaan neuvottelukunnan asettaisi valtioneuvosto ja määräisi sen puheenjohtajan, kuten nykyisinkin. Neuvottelukunnan jäsenistön muutoksista päättäisi työ- ja elinkeinoministeriö. Neuvottelukunta on kokoonpanoltaan laajapohjainen, jotta se voi toimia myös kumppanuuselimenä. Kun neuvottelukunnassa käsitellään Ahvenanmaan maakuntaa koskevaa kumppanuussopimusta, kutsutaan myös Ahvenanmaan maakunnan edustus. Myös saamelaiskäräjät kutsutaan tarvittaessa.

Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tarkemmista tehtävistä.

14 §. *Seurantakomitea.* Seurantakomitean tehtävistä säädettäisiin rahastojen yleisasetusehdotuksen 41–43 artikloissa. Seurantakomitea seuraa rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoa yhdessä hallintoviranomaisen kanssa. Komitea on perustettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun ohjelma on hyväksytty.

Pykälän 2 momentissa esitetään, että valtioneuvosto asettaisi seurantakomitean, kuten nykyisinkin. Valtioneuvosto nimeäisi myös seurantakomitean puheenjohtajan. Jäsenistössä tapahtuvista muutoksista voisi päättää työ- ja elinkeinoministeriö. Seurantakomitea voi kutsua myös asiantuntijoita. Seurantakomitea laatisi itselleen työjärjestyksen. Osa seurantakomitean tehtävistä olisi sellaisia, että ne ohjaisivat viranomaisten toimintaa ohjelman toteuttamisessa ja varojen kohdentamisessa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi perustuslain 124 §:ssä tarkoitettujen hyvän hallinnon ja oikeusturvan toteuttamiseksi tarvittavat säännökset. Seurantakomitean hallintomenettelyyn sovellettaisiin hallintolakia (434/2003), julkisuuslakia (621/1999) ja kie-

lilakia (423/2003). Seurantakomitean jäsenen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Tällä tarkoitetaan rikoslain 40 luvun säännösten soveltamista. Jäsenen sovelletaan myös mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään vahingonkorvausvastuusta seurantakomitean tehtäviä hoidettaessa aiheutetun vahingon korvaamiseen. Työskentelyssään seurantakomitean olisi pyrittävä yksimielisyyteen. Jos tähän ei voida päästä, päätökseksi tulisi se kanta, jota kaksi kolmannelle äänestäneistä on kannattanut.

Pykälän 4 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä seurantakomitean toimikaudesta, kokoonpanosta, jäsenistöstä ja tehtävistä.

15 §. *Seurantakomitean sihteeristö.* Pykälässä säädettäisiin seurantakomitean sihteeristöstä. Sihteeristö muodostettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön johdolla tasapuolisesti niiden viranomaisten edustajista, jotka ovat edustettuina seurantakomiteassa. Sihteeristön tehtäviin kuuluisi seurantakomitean valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtävät, kuten nykyisin.

16 §. *Yhteistyöryhmät.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi yleiset säännökset alueiden kehittämisen yhteistyöryhmistä. Säännös vastaa voimassa olevaa lakia. Valtioneuvoston erityisohjelmien ja muiden aluepoliittisesti merkittävien kokonaisuuksien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamista sekä ennakointia, seurantaa ja arviointia varten voitaisiin asettaa yhteistyöryhmiä. Alueiden kehittämiseen liittyvät ohjelmat ja muut aluepoliittisesti merkittävät kokonaisuudet edellyttävät yhteistyötä eri hallinnonalojen, keskus- ja aluehallinnon, järjestöjen ja muiden toimijoiden kesken. Yhteistyöryhmiä on perustettu ainakin maaseutu- ja kaupunkipolitiikkaa varten. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä (YTR) on työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimiva kansallisen maaseutupolitiikan yhteistyöelin. YTR:n tehtävänä on sovittaa yhteen maaseudun kehittämistoimintaa ja edistää maaseutuun kohdistettavien voimavarojen tehokasta käyttöä. Valtioneuvoston ohjesäännön mukaan maaseudun kehittäminen kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle ja

kansallisen maaseutupolitiikan yhteensovittaminen kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä sovitaa yhteen näitä kahta tehtävää. YTR tukee valtakunnallista, alueellista ja paikallista maaseudun kehittämistyötä.

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimii periaatteellisesti merkittävien kaupunkipoliittisten asioiden käsittelyä varten kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmä. Se yhteensovittaa eri ministeriöiden kaupunkipoliittisia toimia ja kehittää uusia yhteistyön muotoja valtion ja kaupunkiseutujen kanssa. Yhteistyöryhmä on myös kehittänyt aie- ja kasvusopimusmenettelyjä kehittämään kaupunkien roolia koko maan talouskasvun vauhdittajina.

Yhteistyöryhmät asetettaisiin hallituskaudeksi, valtioneuvoston erityisohjelmia varten ohjelman toteuttamisajaksi. Valtioneuvosto asettaisi yhteistyöryhmät ja määräisi niiden puheenjohtajat. Yksittäisten jäsenten vaihdoksista päättäisi työ- ja elinkeinoministeriö.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhteistyöryhmien kokoonpanosta, toimikaudesta, tehtävistä ja työskentelytavoista.

17 §. Maakunnan liiton tehtävät. Pykälässä määriteltäisiin maakunnan liiton alueiden kehittämiseen liittyvät tehtävät. Pykälän 1 momentin mukaan maakunnan liitto vastaisi aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta. Tämä tehtävä liittyy lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin mukaiseen maakunnan liiton aluekehittämisviranomaisen tehtävään. Alueiden kehittämiseen liittyvät tehtävät ovat monipuolisia ja niitä ovat toteuttamassa useat eri tahot. Tämän vuoksi on tärkeää, että kehittämistyötä tehdään yhdessä eri toimijoiden kanssa. Keskeisiä toimijoita ovat valtion viranomaiset kuten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Myös aluehallintovirastot hoitavat eräitä aluekehittämiseen liittyviä kehittämistehtäviä. Maakunnan keskuskaupunkien vaikutus maakunnan elinkeinoelämään on keskeinen ja maakunnan liiton ja keskuskaupungin yhteistyö on välttämätöntä molempien osapuolten tehtävien hoitamiseksi. Koska maakunnan kehitys perustuu paljolti siihen, että koulutuksen suunnittelussa huomioidaan myös alueen tarpeet, on yhteistyö

yliopistojen ja muiden oppilaitosten kanssa tärkeää.

Lapin maakunnassa yhteistyön saamelaiskäräjien kanssa olisi oltava sillä tavoin säännönmukaista, että saamelaiskäräjillä olisi perustuslain mukainen mahdollisuus vaikuttaa omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeviin asioihin.

Yhteistyökumppanit määräytyisivät käsiteltävän asian mukaan, esimerkiksi kaupunkien ja maaseudun paikallisesta kehittämisestä vastaavat organisaatiot ovat kuntien ohella merkittäviä paikallisen toiminnan kehittäjiä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan maakunnan liitto kehittäisi alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ottaen huomioon jäsenkuntiansa erilaisista lähtökohdista johtuvat tarpeet ja vahvuudet. Kolmannessa kohdassa todetaan maakunnan liiton osallistuminen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja tarvittavilta osin myös aluehallintovirastojen strategia-asiakirjojen ja tulossopimusten laatimiseen ja sopimuksia koskeviin neuvotteluihin. Tarkemmin näistä menettelyistä säädetään laissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (897/2009) ja laissa aluehallintovirastoista (896/2009). Neljännen kohdan mukaan maakunnan liitto vastaisi alueellisen pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakoinnin yhteensovittamisesta ja alueellisten koulutustarpeiden valmistelusta osana koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnittelua. Viidennen kohdan mukaan liitto vastaisi myös kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimenpiteiden yhteensovittamisesta. Tämä yhteensovitus on osa maakuntaohjelman toteuttamista. Kuudennessa kohdassa maakunnan liitolle esitetään tehtäväksi vastata maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman suunnittelumenettelyn käynnistämisestä, siihen liittyvän yhteistyön johtamisesta ja kyseisen suunnittelun yhteensovittamisesta muun maakunnan suunnittelun kanssa. Tämä tehtävä ei koskisi Helsingin seutua. Seitsemännen kohdan mukaan liitto vastaisi myös samalla tavalla alueellisten ja laaja-alaisten luonnonvarojen ja ympäristöä koskevien suunnittelumenettelyjen käynnistämisestä ja yhteistyön johtamisesta sekä suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun

kanssa. Liitto laatisi myös kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien hanke-esitysten kii-reellisyydjärjestyksen seuraavaa neljää vuotta koskevaan rahoitussuunnitelmaan. Tämä tehtävä ei koske liikunnan koulutuskeskuksia. Kohdan 9 mukaan maakunnan liitto asettaisi myös alueelliset liikuntaneuvostot. Momentin 10 kohdan mukaan liiton tehtäviin kuuluisi, kuten nykyisinkin, edistää julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain (223/2007) mukaista yhteispalvelua alueellaan. Kohdan 11 mukaan maakunnan liiton tehtäviin kuuluisi vastuu ennakoinnin yhteensovittamisesta maakunnassa. Se sovitaisi yhteen eri tahojen tekemää ennakointityötä. Pällekkäisyyksien estämiseksi sekä eri tahojen tekemän ennakointityön yhteensovittamiseksi liiton osuus tässä ennakointityössä ja sen yhteensovittamisessa on merkittävä. Myös maakunnan liitolle kohdassa 12 esitetty maakunnan ja sen osien kehityksen seuraaminen ja arviointi on välttämätön perusta maakunnassa tehtävälle kehittämistyölle. Myös liiton itsensä tekemä ennakointityö on edellytys sen yleisen kehittämistehtävän hoitamiseksi. Alueella tapahtuvaan kehittämistyöhön on käytettävissä entistä vähemmän resursseja, joten liiton ennakointi- ja seurantatehtävää esitetään täydennettäväksi kehittämistoiminnan vaikuttavuuden arvioinnilla. Momentin 13 kohdan mukaan liitto hoitaa muut tässä laissa säädetyt tehtävänsä. Näitä olisi muun muassa jäljempänä ohjelmatyötä koskevissa säännöksissä.

Nykyisen lain 10 §:n 2 momentin säännös siitä, että maakuntien liittojen, joihin kuuluu sekä yksikielisiä että kaksikielisiä kuntia, tulee perustaa toimielin maakunnan kielellisten palvelujen kehittämiseksi, esitetään poistettavaksi tarpeettomana. Maakunnan liiton on viranomaisena muutoinkin noudatettava kielilain (423/2003) säännöksiä. Maakuntien liitot voivat perustaa mainitunlaisen toimieliimen, jos katsovat sen tarpeelliseksi, laissa sitä ei kuitenkaan enää vaadittaisi.

18 §. Maakuntien liittojen yhteistoiminta-alueet. Pykälässä säädettäisiin maakuntien liittojen yhteistoiminta-alueista, niiden muodostamisen perusteista ja merkityksestä valtion aluehallinnon toimialueisiin.

Tarkoituksena on, että maakuntien sekä niiden ja valtion aluehallintoviranomaisten yhteistoiminta maakuntaa laajemmalla alueella ylimatekunnallisissa strategisesti merkittävässä asioissa tapahtuisi enintään yhdeksällä yhteistoiminta-alueella ja että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten aluejako, jossa järjestetään kaikkia sen palveluja, olisi yhtenevä yhteistoiminta-alueisiin. Maakunnan liitto voisi kuulua vain yhteen tällaiseen yhteistoiminta-alueeseen.

Yhteistoiminta-alueen tulisi olla toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukainen yhteistoiminnassa hoidettaviin tehtäviin nähden. Yhteistoiminnassa hoidettavista tehtävistä säädettäisiin ehdotetun lain 19 §:ssä.

Muodostetut yhteistoiminta-alueet tulisi ottaa huomioon muodostettaessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten aluejakoa, jolla hoidetaan kaikkia keskuksen tehtäviä. Tarkoituksena on, että valtion viranomaisten toimialueet olisivat kokonaisina yhteistoiminta-alueiden sisällä. Yhteistoiminta-alueella voisi olla myös useampi kaikkia tehtäviä hoitava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

19 §. Yhteistoiminnassa hoidettavat tehtävät. Pykälässä säädettäisiin yhteistoiminnassa hoidettavista tehtävistä. Säännös vastaa voimassa olevaa lakia.

Yhteistoiminnan piiriin kuuluisi tämän lain 17 §:ssä säädetyistä maakunnan liiton tehtävistä ne, jotka ovat alueen pitkäjänteisen kehittämisen kannalta merkittäviä, sisältyvät maakuntaohjelmiin ja niiden toimeenpanosuunnitelmiin tai muihin alueiden kehittämiseen merkittävästi vaikuttaviin suunnitelmiin ja koskevat yhteistoiminta-alueita yhteisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan maakuntien liittojen jäsenkunnat voisivat antaa muitakin tehtäviä hoidettavaksi yhteistoiminta-alueilla, mutta pakkoa siihen ei olisi.

20 §. Yhteistoiminta-alueen päätöksenteon järjestäminen. Pykälässä säädettäisiin yhteistoiminta-alueen päätöksenteon järjestämisestä. Maakuntien liittojen jäsenkunnat voisivat järjestää päätöksenteon joko yhteiseen toimielimeen tai päätösvaltaa voisivat käyttää maakuntien liitot yhtäpitävin päätöksin.

Yhteistoiminta-alueen maakuntien liittojen tulisi sopia yhteistoiminnassa käsiteltävien

asioiden ja päätettävien asioiden valmistelun vastuukysymyksistä ja järjestelyistä.

21 §. Maakuntien liittojen yhteinen toimielin ja sen valitseminen. Pykälässä säädettäisiin maakuntien liittojen yhteisen toimielimen jäsenten valitsemisesta, yhteisen toimielimen poliittisesta edustavuudesta ja yhteistoimintasopimuksen minimisisällöstä.

Maakuntien liittojen valtuustot voisivat valita yhteisen toimielimen jäsenet, jos siitä olisi sovittu. Muussa tapauksessa maakuntien liittojen jäsenkunnat valitsisivat yhteisen toimielimen jäsenet samassa yhteydessä ja samalla menettelytavalla kuin ne valitsevat edustajansa maakunnan liiton valtuustoon.

Yhteisessä toimielimessä edustettuina olevien poliittisten ryhmien ääniosuuksien tulee valittaessa vastata alueen kuntien valtuustoissa edustettuina olevien ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu yhteinen toimielin päätettäisiin valita kesken kunnallisvaalien mukaan määräytyvän toimikauden, yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakuntien liittojen maakuntavaltuustot valitsisivat sen jäsenet ensimmäisen kerran.

Yhteisen toimielimen jäsenten lukumäärästä ja äänivallan perusteista, muista kuin laissa säädetyistä tehtävistä ja muista yhteistoiminnan kannalta välttämättömistä asioista sovitaisiin yhteistoimintasopimuksessa, jonka hyväksymiseen sovellettaisiin soveltuvin osin kuntalain 79 § 1 momentin säännöksiä kuntayhtymän perussopimuksesta. Kuntalain kyseisen säännöksen mukaan kuntayhtymän perussopimusta voidaan muuttaa, jos vähintään kaksi kolmannesta jäsenkunnista sitä kannattaa ja niiden asukasluku on vähintään puolet kaikkien jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta. Tämän ehdon tulisi täyttyä kussakin yhteistoiminta-alueen maakunnassa.

22 §. Yhteistoimintaan velvoittaminen. Pykälässä säädettäisiin valtioneuvoston toimivallasta yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta ja yhteisen toimielimen perustamisesta niissä tapauksissa, joissa maakuntien liitot eivät ole sopineet asiasta.

Jos maakuntien liittojen jäsenkunnat eivät pysty sopimaan yhteistoiminnasta, valtioneuvosto voisi velvoittaa alueen maakuntien liitot ja niiden jäsenkunnat aloittamaan yhteis-

toimintaa koskevat neuvottelut ja samalla määrätä niistä yhteistoiminnan käynnistämiseksi välttämättömistä asioista. Tällainen määräys olisi voimassa siihen asti, kunnes kunnat olisivat päässeet sopimukseen yhteistoiminnasta.

Jos maakuntien liittojen jäsenkunnat valitsevat yhteistoiminta-alueen päätöksentekomenettelyksi maakuntien liittojen yhtäpitävät päätökset, eikä käytännössä tällaisia päätöksiä saataisi jollain yhteistoiminta-alueella tehtyä ja siitä olisi merkittävää haittaa kuntien ja valtion yhteistyölle alueiden kehittämisessä, valtioneuvosto voisi pykälän 2 momentin nojalla velvoittaa kunnat yhteisen toimielimen perustamiseen.

23 §. Maakuntien liittojen muu yhteistyö. Pykälässä säädettäisiin maakuntien liittojen yhteistyöstä muissa kuin 19 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä. Tarkoituksena on, että maakuntien liitot päättäisivät yhteistyöstä asioista, joissa on useamman maakunnan liiton kannalta tarpeellista tehdä 17 §:n 1 momentissa mainituissa asioissa yhteistyötä. Tässä pykälässä tarkoitettu maakuntien liittojen yhteistyö poikkeaa ehdotuksen 18–22 §:ssä esitetystä siinä, että yhteistyötä voidaan tehdä tarvittaessa myös muilla aluejaoilla kuin 18 §:n mukaisilla yhteistoiminta-alueilla. Tällaisia ovat muun muassa maakuntien muodostamat suuralueet. Yhteistyön laajuudesta ja päätettävien asioiden merkittävyydestä riippuen liitot voivat sopia siitä päätöksentekotasosta, jolla päätös tulee tehdä.

24 §. Maakunnan yhteistyöryhmä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maakunnan yhteistyöryhmästä, sen asettamisesta, kokoonpanosta ja työskentelystä. Alueiden kehittämistä koskevassa laissa ja rakennerahastolaisissa olevat säännökset esitetään yhdistettäväksi. Lisäksi maakunnan yhteistyöryhmää koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkennettavaksi. Maakunnan yhteistyöryhmän roolina olisi pykälän 1 momentin mukaan sovittaa yhteen alueen kehittämiseen vaikuttavien suunnitelmien, sopimusten ja eri ohjelmien toimeenpanoa.

Pykälän 2 momentin mukaan maakunnan yhteistyöryhmä toimisi yleisasetuksen 5 artiklan mukaisena kumppanuuselimenä maakunnassa. Maakunnan yhteistyöryhmässä

kumppanuus syntyisi alueen kuntien ja maakunnan liiton sekä ohjelmia rahoittavien valtion viranomaisten ja muiden yhteistyöryhmän tehtävien kannalta oleellisten valtionhallintoon kuuluvien organisaatioiden yhteistyöstä.

Pykälän 3 momentin mukaan yhteistyöryhmän asettaisi maakunnan liiton hallitus, kuten nykyisin. Yhteistyöryhmän toimikausi ei enää olisi sidoksissa rakennerahastokautteen, vaan yhteistyöryhmä nimettäisiin kunnanvaltuuston toimikaudeksi. Saamelaiskäräjien edustaja nimettäisiin saamelaiskäräjien toimikaudeksi, kuten nykyisin.

Pykälän 4 momentin mukaan yhteistyöryhmän kokoonpanoa ei enää olisi sovittava tasapuolisesti yhteistyöryhmän eri tahoista. Nyt yhteistyöryhmän kokoonpano olisi sovittava niin, että siinä olisivat edustettuina kattavasti maakunnan alueen kehittämisen kannalta merkittävät tahot. Kolmantena ryhmänä olisivat alueen kehittämisen kannalta keskeisiä tahoja edustavia organisaatioita kuten työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjä sekä kansalaisyhteiskuntaa kuten ympäristöjärjestöjä ja tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä vastaavia järjestöjä. Maakunnan liiton hallituksella olisi valta valita näistä järjestöistä ne, jotka ovat kulloinkin alueellisen kehittämisen ja ohjelmien toimeenpanon kannalta oleellisimpia. Koska maakunnan yhteistyöryhmä julkaisiin jatkossa valitsemaan nykyistä lyhyemmäksi ajaksi, voitaisiin eri järjestöjen mukana oloon saada tätä kautta vaihtuvuutta.

Pykälän 5 momentin mukaan maakunnan liiton hallitus nimeäisi yhteistyöryhmälle puheenjohtajan. Puheenjohtajan tulisi olla kuntalaisia (365/1995) tarkoitettu luottamushenkilö. Lisäksi 4 momentissa tarkoitettujen tahojen ehdotuksesta nimettäisiin kolme varapuheenjohtajaa, joiden tulisi olla yhteistyöryhmän jäseniä.

Pykälän 6 momentin mukaan yhteistyöryhmä voisi asettaa jaostoja esimerkiksi maa-seutuasioita varten. Jaostoa ei kuitenkaan voisi asettaa 27 §:n mukaisia hankelausuntoja varten. Yhteistyöryhmä voisi kutsua asiantuntijoita.

25 § *Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenten asema.* Pykälä sisältäisi nykyistä vastaavan

määrittelyn maakunnan yhteistyöryhmän jäsenten asemasta ja heihin sovellettavan virkavastuun sisällöstä. Virkavastuu sisältäisi rikosoikeudellisen virkavastuun ja vahingonkorvauslaissa (412/1974) tarkoitetun julkisyhteisön ja virkamiehen korvausvastuun. Maakunnan yhteistyöryhmä on erityislaatuinen valtion ja kunnan viranomaiskoneiston ulkopuolinen toimielin, jonka päätöksenteko ja muu toiminta kohdistuu taloudellisesti merkittäviin seikkoihin, joten virkavastuun sisällöstä on tarpeen säätää

Pykälän 2 momentissa on nykyistä vastaavat säännökset eräistä maakunnan yhteistyöryhmän jäsenille maksettavista palkkioista ja korvauksista.

26 § *Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö.* Ehdotetun säännöksen mukaan maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristöön kuuluisi tasapuolisesti ainoastaan rakennerahastovaroja ja muuta tukea myöntävien viranomaisten edustajia. Käytännössä tämä tarkoittaisi maakunnan liiton ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten virkamiehiä. Voimassa olevan lain mukaan sihteeristössä voi olla myös muita maakunnan yhteistyöryhmässä edustettuina olevien tahojen viranomaisia.

Sihteeristössä olisivat edustettuina sekä rakennerahastovaroja myöntävien että maakunnan alueella muita tukia myöntävien ELY-keskusten sekä maakunnan liiton sekä mahdollisten muiden tukea myöntävien tahojen edustajia. Rakennerahastovaroja myöntävillä keskuksilla tarkoitetaan niitä neljää ELY-keskusta, joihin on tarkoitus keskittää tuen saajiin kohdistuvia rakennerahastohjelman välittävien toimielinten tehtäviä. Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö voi tällöin sovittaa yhteen rakennerahastojen toimeenpanoa myös laajemmalla kuin maakunnan alueella.

Sihteeristön tehtävänä olisi 2 momentin mukaan, kuten nykyisinkin, hoitaa yhteistyöryhmän asioiden valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä. Merkittävänä tehtävänä sihteeristöllä olisi varmistaa yhteistyöryhmän lausuntoa varten toimitettavien hankkeiden osalta, että ne ovat ohjelmanmukaisia ja hankkeeseen sovellettavan lainsäädännön mukaisia.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että sihteeristö seuraisi ja sovittaisi yhteen maakunnan alueella valmisteltavien rakennerahastohankkeiden lisäksi myös kansallisia sekä maaseuturahaston ja meri- ja kalatalousrahaston hankkeita ja raportoi siitä maakunnan yhteistyöryhmälle. Sihteeristö kävisi läpi eri viranomaisissa käsiteltäviä hankkeita ja pyrkisi siten yhteen sovittamaan niitä keskenään ja välttämään päällekkäisyyksiä. Sihteeristön raportointivelvoitteen tarkoituksena on varmistaa, että yhteistyöryhmä saa sihteeristön päätöksistä, myös kielteisistä rahoituspäätöksistä, säännöllisesti tietoa. Sihteeristön tulisi tiedottaa myös merkittävimmistä asioistaan jo niiden varhaisessa käsittelyvaiheessa niin, että maakunnan yhteistyöryhmä voisi tarvittaessa antaa sihteeristölle ohjausta asian käsittelyssä.

27 §. Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksenteko ja hallintomenettely. Pykälässä määriteltäisiin maakunnan yhteistyöryhmässä noudatettavasta päätöksenteko- ja hallintomenettelystä. Maakunnan yhteistyöryhmään sovellettaisiin pykälän 1 momentin mukaan kuntalain eräitä säännöksiä, ellei jäljempänä lakiesityksessä muuta säädetä. Muilta osin yhteistyöryhmään sovelletaan hallintolakia. Pykälän 2 momentissa olisi kuten nykyisinkin säännös yhteistyöryhmän työjärjestyksestä. Työjärjestyksessä määriteltäisiin muun muassa maakunnan yhteistyöryhmässä käsiteltävien hankkeiden koosta ja sisällöstä. Eri maakuntien välillä olisi hyvä pyrkiä yhdenmukaiseen määrittelyyn muun muassa hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi, kuitenkin kunkin alueen erityispiirteet huomioon ottaen.

Päätöksenteosta ehdotetaan säädettäväksi pykälän 3 momentissa. Yhteistyöryhmän tulisi pyrkiä päätöksenteossaan yksimielisyyteen. Jos kuitenkin päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, päätökseksi tulisi se mielipide, jota kaksi kolmannelta äänestäneistä on kannattanut. Säännös vastaa nykyistä lakia.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan maakunnan yhteistyöryhmän asemaa vahvistettavaksi rahoitettavien rakennerahastohankkeiden valinnassa. Voimassa olevan lain mukaan yhteistyöryhmän tekemä myönteinen päätös hankkeen rahoittamisesta ei sido rahoittajata-

hoa, jos siihen on painavia syitä. Sellaisia syitä ovat erityisesti päätökseen liittyvät oikeudelliset syyt, jotka estävät viranomaista tekemästä päätöstä yhteistyöryhmän rahoittavaksi esittämästä hankkeesta. Oikeudellinen syy tarkoittaa, ettei hanke täytä kaikkia Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön asettamia vaatimuksia tai että hanke ei olisi ohjelmanmukainen. Painavana syynä voidaan lisäksi pitää tärkeää kansallista, käsiteltävään hankkeeseen liittyvää politiikkalinjausta.

Lakiehdotuksen mukaan rahoittava viranomainen ei voisi poiketa maakunnan yhteistyöryhmän hanketta puoltavasta lausunnosta, ellei se voisi osoittaa, että tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä tai että hanke ei ole ohjelmanmukainen. Ohjelmanmukaisuus tarkoittaa, että hankkeen tavoitteiden tulee sopia ohjelman tavoitteisiin, hankkeen tulee olla soveltuva rahoitettavaksi jostakin ohjelman toimintalinjasta ja hanke on ohjelmaa tarkentavien hankkeiden valintakriteerin mukainen.

Tätä maakunnan yhteistyöryhmän lausintomenettelyä on tarkoitus käyttää vain maakunnan kehittämisen kannalta merkittävimmissä hankkeissa sekä laajoissa ja kokonaiskustannusarvioltaan suurissa hankkeissa. Maakunnan yhteistyöryhmän on huolehdittava siitä, että lausuttavat hankkeet käsitellään viivytyksettä. Ennen kuin ne tuodaan yhteistyöryhmään lausuntoa varten, on yhteistyöryhmän sihteeristön varmistettava, että hankkeet ovat sekä ohjelman että lainsäädännön mukaisia. Jos rahoittava viranomainen ei puoltavasta lausunnosta huolimatta aio hanketta rahoittaa, on sen annettava maakunnan yhteistyöryhmälle tästä viivytyksettä tieto sekä perustelut kieltäytymiselle.

Kuten nykyisinkin, ei hanketta voida rahoittaa, jos yhteistyöryhmä on antanut sille esitellystä hankkeesta kielteisen lausunnon. Yhteistyöryhmän lausuntoa koskevaan päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla, menettely vastaa nykyistä sääntelyä. Yhteistyöryhmän päätös on osa hankkeen valmisteluprosessia ja lopullisen päätöksen tekee rahoitushakemuksen vastaanottanut viranomainen. Yksittäistä hanketta koskeva muutok-

senhaku määräytyy päätöksen tehnyttä viranomaista koskevien säännösten mukaisesti.

Liike- ja ammatillisuuden piiriin kuuluvia yksittäisiä hanke-esityksiä ei voida käsitellä yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmä saisi kuitenkin ennen päätöksentekoa yhteenvedotiedot saapuneista yritystukihakemuksista. Listauksesta ei ilmenisi liike- ja ammatillisuuksia tai muita salassa pidettäviä tietoja. Menettelyn tarkoituksena olisi, että yrityshankkeita koskevissa päätöksissä otettaisiin huomioon yhteistyöryhmän rahoituksen kohdentamista koskevat alueelliset periaatteet ja linjaukset.

28 §. *Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maakunnan yhteistyöryhmän tehtävistä. Maakunnan yhteistyöryhmän roolia kumppanuuselimenä ja sen tehtävää maakunnan alueella tapahtuvan kehittämistyön yhteensovittamisesta selkeytetään. Tällä tarkoitetaan, että yhteistyöryhmän tehtävänä olisi varmistaa alueen kehittämislinjausten huomioon ottaminen ja toimijoiden sitoutuminen niihin alueella toteutettavien eri ohjelmien toimeenpanon ja rahoitusvälineiden käytön yhteydessä.

Tehtävän hoitamiseksi pykälän 1 momentin 1 kohdassa esitetään, että maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyisi ja tarvittaessa tarkistaisi maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman, jolla suunnataan maakuntaan osoitettua rakennerahastojen ja vastaavaa kansallista rahoitusta sekä muuta alueen kehittämisen kannalta vaikuttavaa rahoitusta. Muulla rahoituksella tarkoitetaan alueiden kehittämiseen vaikuttavaa kansallista rahoitusta sekä rakennerahastojen ja muuta EU:n rahoitusta. Muutoksena nykyiseen käytäntöön esitetään, että yhteistyöryhmä hyväksyisi toimeenpanosuunnitelman. Nykyisin yhteistyöryhmä käsittelee maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman ja sen hyväksyy maakunnan liiton hallitus. Muutoksen tavoitteena on lisätä eri osapuolten sitoutumista maakuntaohjelman toteuttamiseen. Momentin 2 kohdassa esitetään, että maakunnan yhteistyöryhmä käsittelee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä tarvittavilta osin aluehallintoviraston esitykset tulossopimuksiksi. Säännös vastaa nykyistä tehtävää, mutta on jatkossa merkityksellisempi aluehallintovirastojen tulos-

sopimuksen kannalta. Aluehallintouudistusta koskevan hallituksen selonteon perusteella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista ollaan siirtämässä aluehallintovirastoihin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tehtäviä, jolloin kyseisten tehtävien yhteensovittaminen maakuntien kehittämistavoitteisiin tulee huomioitavaksi.

Momentin 3 kohdassa esitetään, että maakunnan yhteistyöryhmä voisi antaa lausuntoja sen toimialueelle kohdistuvista rakennerrahasto-ohjelman valtakunnallisista teemoista sekä maaseuturahaston tai muista aluekehityksen kannalta merkittävistä hankesuunnitelmista. Lausunto ei olisi rahoittajaa velvoittava. Lisäksi kohdassa esitetään, että maakunnan yhteistyöryhmä asettaisi tärkeysjärjestykseen alueensa osallistumisen niihin. Tällä tarkoitetaan, että yhteistyöryhmä priorisoisi alueensa osallistumista sellaiseen valtakunnalliseen tai muuhun alueen kehitykseen vaikuttavaan toimintaan, joka on alueen kehittämistarpeiden ja -painotusten kannalta keskeistä.

Momentin 4 kohdassa todetaan yhteistyöryhmän tehtävä antaa lausunto alueelliseen suunnitelmaan sisältyvästä hankehakemuksesta edellä 27 §:ssä 4 momentissa määritellyllä tavalla. Momentin 5 kohdassa yhteistyöryhmän tehtäväksi esitetään edesauttaa laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja edistää niiden toteuttamista eri rahoitusvälineillä. Usein merkittävimmät kehittämistoimenpiteet koostuvat useista eri hallinnonalojen ja toimijoiden yhteisistä tai toisiinsa liittyvistä osista, joiden toteuttamisen ajalliseen yhteensovittamiseen ja rahoittamiseen eri rahoitusvälineitä hyväksikäyttäen tarvitaan vuorovai- kutusta ja yhteistyötä.

Momentin 6 kohdassa maakunnan yhteistyöryhmän tehtäväksi esitetään, että se voi tehdä rakennerahasto-ohjelman seurantakomitean hyväksymiä valintakriteerejä tarkentavia alueellisia valintakriteerejä sekä huolehtia niiden menettelytavoista niiden soveltamiseksi alueella. Alueellisilla valintakriteereillä tarkennettaisiin ohjelma-asiakirjan mukaisia seurantakomitean hyväksymiä hankkeiden valintakriteerejä, joita sovellettaisiin alueella toteutettaviin hankkeisiin alueen ke-

hittämistarpeiden ja -linjausten toteuttamiseksi. Valintakriteerit eivät voisi olla ristiriidassa ohjelma-asiakirjassa määriteltyjen kriteerien kanssa, mutta voisivat tarkentaa valtakunnallisten kriteerien soveltamista alueen tarpeiden mukaisesti. Alueellisista valintakriteereistä tulisi ilmoittaa ohjelman hallintoviranomaiselle.

Momentin 7 kohdassa esitetään, että yhteistyöryhmän tehtävänä on varmistaa rahoitettavaksi hyväksyttävien hankkeiden mahdollisten ympäristövaikutusten selvittäminen ennen rahoituspäätösten tekoa. Tehtävä on vakiintunut ja sen tarkoituksena on huolehtia, että hallintoviranomaisen määrittelemää menettelyä noudatetaan rahoitettavaksi hyväksyttävien hankkeiden mahdollisten ympäristövaikutusten selvittämiseksi ennen rahoituspäätöksentekoa. Kohdassa 8 maakunnan yhteistyöryhmän tehtäväksi esitetään, että sen tulee raportoida rakennerahasto-ohjelman toteutumisesta hallintoviranomaiselle ja tarvittaessa esittää sille rakennerahasto-ohjelmaa koskevia muutostarpeita. Kohdan 9 mukaan tehtävänä on tiedottaa rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanosta, kuten nykyisin. Lisäksi 10 kohdan mukaan maakunnan yhteistyöryhmä hoitaisi tarvittaessa muita tehtäviinsä liittyviä ja rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon liittyviä tehtäviä, joista määrittäisiin tarvittaessa työjärjestyksessä. Tehtävät vastaavat nykyisin voimassa olevia yhteistyöryhmien tehtäviä ja niitä koskevia säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa esitetään, että maakunnan yhteistyöryhmän tulisi tehtäviensä hoitamista varten saada ennakkoon tarvittavat tiedot rakennerahastojen valtakunnallisista teemoista ja niiden rahoituksesta. Momentilla varmistettaisiin erityisesti edellä 1 momentin 3 kohdan mukaisen tehtävän hoitaminen.

3 luku Ohjelmatyö

29 §. *Valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset valtakunnallisten alueiden kehittämisen painopisteiden laatimisesta, sen keskeisestä sisällöstä ja niiden vaikutuksesta viranomaisiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtioneuvoston päätöksestä, jolla se määrittelisi hallituskaudeksi valtakunnalliset alueiden kehittämisen keskeiset, lain tavoitteita ja hallitusohjelmaa tarkentavat painopisteet. Päätöstä kutsuttaisiin aluekehittämispäätökseksi. Aluekehittämispäätöksellä ohjattaisiin eri hallinnonalojen ja maakuntien alueiden kehittämistä ja niiden toimenpiteiden yhteensovittamista. Päätökseen liitettäisiin alueiden kehittämisen kannalta keskeisten ministeriöiden omaa hallinnonalaansa varten määrittelemät aluekehittämisen tavoitteet ja keskeiset toimenpiteensä. Lisäksi aluekehittämispäätöksessä voitaisiin päättää painopisteitä toteuttavien erityisohjelmien käynnistämisestä. Säännös vastaa nykyisen lain 22 ja 23 §:n sisältöä. Aluekehittämispäätös olisi kuitenkin luonteeltaan nykyistä tavoitepäätöstä strategisempi. Yhdistämällä valtioneuvoston päätöksen ja hallinnonalojen aluekehittämisen tavoitteiden valmistelu samaan prosessiin, tiivistyisi aikaisemmin lähes kaksi vuotta kestänyt prosessi noin puoleen.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan määriteltäväksi aluekehittämispäätöksen vaikutuksesta viranomaisiin. Viranomaisten ja maakuntien liittojen tulisi ottaa huomioon valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet sekä edistää niiden toteuttamista. Ehdotus vastaa nykyistä säännöstä. Lisäksi ehdotetaan, että ministeriöiden tulisi pyytää työ- ja elinkeinoministeriöltä lausunto, jos ne tai hallinnonalaansa keskushallintoviranomaiset ja liikelaitokset valmistelevat alueelliseen kehitykseen merkittävästi vaikuttavia toimenpiteitä, jotka eivät sisälly 1 momentissa tarkoitettuun aluekehittämispäätökseen tai ne eivät tule käsiteltyä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa muussa yhteisessä valmistelussa. Säännöksellä halutaan varmistaa alueelliseen kehitykseen vaikuttavien toimenpiteiden arvioiminen ja yhteensovittaminen mahdollisten muiden toimenpiteiden kanssa jo niiden valmisteluvaiheessa. Pääsääntönä olisi hallinnonalojen normaali valmistelu- ja yhteistyöprosessit, lausuntonenettelyä käytettäisiin tarvittaessa. Säännös vastaa nykyisen lain 30 pykälän 3 momenttia. Siirtämällä säännös ehdotettavaan pykälään, se tulisi nykyistä paremmin huomioitua.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä aluekehittämispäätöksen sisällöstä ja seurannasta sekä ministeriöiden tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyn sisällöstä sekä 1 momentissa noudatettavista menettelyistä.

30 §. Erityisohjelmat. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset erityisohjelmien laatimisesta ja hyväksymisestä. Aluekehittämispäätöksessä valtioneuvosto voisi päättää, että yhden tai useamman painopisteen toteuttamiseksi laadittaisiin erityisohjelma. Pykälää tarkennettaisiin nykyisestä siltä osin, että pääperiaate olisi, että erityisohjelmat koskisivat useampaa kuin yhtä hallinnonalaa, ja ne laadittaisiin määräajaksi. Ohjelman sisällöstä ja tavoitteista riippuen määräytyisivät ohjelmasta vastaavat ministeriöt. Myös alueelliset ohjelmaehdotukset hyväksyvä viranomainen, joko asianomainen ministeriö tai maakunnan liitto, määräytyisivät ohjelman sisällön ja tavoitteiden perusteella.

Ohjelmat olisivat määräaikaista ja luonteensa vuoksi niiden toteuttamisaika olisi hallituskausi. Ohjelmat hyväksyisi valtioneuvosto. Pykälän 2 momentissa olisi kuvaus erityisohjelman alueellista toimeenpanoa koskevien ohjelmaesitysten valmistelusta. Vaikka erityisohjelmat ovat valtioneuvoston aluekehittämisen väline, tapahtuu ohjelmien toteuttaminen pääosin alueilla. Erityisohjelmien alueelliset ohjelmaesitykset olisi sovittava yhteen maakuntaohjelmien kanssa. Yhteensovituksen varmistamiseksi asianomaisen maakunnan liiton olisi käsiteltävä alueensa esitykset ennen kuin ne voitaisiin toimittaa ministeriöön.

Pykälän kolmannessa momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säädöksiä erityisohjelmien tavoitteista ja sisällöstä sekä niiden valmistelua, toimeenpanoa, seurantaa ja arviointia koskevista menettelyistä.

31 §. Kestävä kaupunkikehittäminen. Pykälässä esitetään säädettäväksi kestävää kaupunkikehittämistä koskevasta ohjelmamenettelyistä. Rakennerrahasto-ohjelman kestävää kaupunkikehittämistä tukevien yhdennettyjen toimenpiteiden toteuttamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö valitsisi ne kaupungit, joiden

olisi yhteistyössä laadittava kestävä kaupunkikehittämisen suunnitelma. Suunnitelman ja sille aluekehitysrahastosta myönnettävän rahoituskehiksen hyväksyisi työ- ja elinkeinoministeriö.

Suunnitelman toteuttamiseksi myönnettävästä sosiaalirahaston rahoituskehiksestä päättäisi asianomainen maakunnan yhteistyöryhmä.

Aluekehitysrahastosta rahoitettavat hankkeet olisi rahoitettava kaupungin esityksen mukaisesti, jos ne ovat asiaa koskevan lainsäädännön ja rakennerrahasto-ohjelman sekä kaupunkien laatiman kehittämissuunnitelman mukaisia.

Pykälän 4 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kestävästä kaupunkikehittämisen suunnitelman sisällöstä, toiminnassa noudatettavasta menettelystä sekä toiminnasta vastaavasta tahosta.

32 §. Maakuntaohjelma. Pykälässä määriteltäisiin maakuntaohjelman sisältö ja laatimismenettely. Pykälä vastaa olennaisilta osin nykyisen lain 26 §:ää, kuitenkin siten että maakuntaohjelman vaikutus viranomaisiin ehdotetaan selvyuden vuoksi siirrettäväksi omaan pykälään.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että maakunnan liitto laatisi määräaikaista maakuntaohjelman, määriteltäisiin ohjelman keskeinen sisältö sekä Lapin maakunnassa maakuntaohjelmaan sisältyvästä saamelaiskulttuuria koskevasta osiosta, jolla korostetaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon vaatimuksia. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maakuntaohjelman tulisi sisältää kehittämisen tavoitteet, jotka perustuvat maakunnan mahdollisuuksien ja tarpeiden ja muihin alueen erityispiirteisiin sekä lisäksi sen kulttuuriin. Tällä halutaan korostaa alueen kulttuurin merkitystä ja olemassaolon huomioon otamista alueen kehittämistyössä. Lisäksi momentissa ehdotetaan, että maakuntaohjelmassa kuvattaisiin sen laadintavaiheessa tiedossa olevat ohjelman toteuttamisen kannalta keskeiset hankkeet ja muut olennaiset toimenpiteet, kuten merkittävät yhteistyösopimukset. Yhteistyösopimuksista ehdotetaan säädettäväksi lain 45 §:ssä. Sopimusmenettelyllä on tarkoitus si-

touttaa alueen eri toimijoita maakuntaohjelman toteuttamiseen. Kuvaamalla maakuntaohjelmassa sen eri osa-alueista laadittavaksi suunniteltavat sopimukset varmistetaan sopimusten yhdenmukaisuus ohjelman tavoitteisiin ja osapuolten sitoutuminen niihin jo ohjelman laadintavaiheessa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös maakuntaohjelman suhteesta valtakunnallisten alueiden kehittämisen painopisteisiin ja muihin maakunnan aluetta koskeviin ohjelmiin. Ehdotettava säännös vastaa pääosin nykyisen lain säännöstä. Muutoksena esitetään yleisempää aluehallintoviranomaisten ohjausasiakirjoihin viittaavaa muotoilua, jonka mukaan maakuntaohjelma on laadittava siten, että varmistetaan sen vaikuttavuus ELY-keskusten ja tarvittavin osin aluehallintovirastojen strategisten ohjausasiakirjojen painopisteisiin ja sisältöön.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maakuntaohjelman valmistelusta. Säännös vastaa pääosin voimassa olevaa lakia. Muutoksena ehdotetaan, että maakuntaohjelmaa tarkistettaisiin tarvittaessa aluekehittämissä päätöksien perusteella. Tällä vahvistettaisiin valtioneuvoston päätöksen ohjausvaikutusta maakuntien aluekehittämisessä. Lisäksi maakuntaohjelmaa voitaisiin tarkistaa tarvittaessa muulloinkin esimerkiksi toimintaympäristössä tapahtuvista seikoista johtuen. Tämä vastaa nykyistä säännöstä.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maakuntaohjelmaa laadittaessa noudatettavasta sisällön rakenteesta.

33 §. Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma. Pykälässä säädettäisiin maakuntaohjelman toteuttamiseksi laadittavasta toimeenpanosuunnitelmasta. Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma vastaisi keskeiseltä sisällöltään nykyisen lain mukaisia maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman sekä maakunnan yhteistyöasiakirjan sisältöjä ottaen huomioon uuden rakennerahastokauden aiheuttamat muutokset. Käytännössä monet maakuntien liitot ovat jo nykyisin yhdistäneet mainittujen asiakirjojen laatimisen ja julkaisut ne samassa julkaisussa.

Asiakirja ehdotetaan laadittavaksi maakunnan liiton johdolla joka toinen vuosi. Tällä

vähennettäisiin nykyisestäään hallinnollista taakkaa. Tarvittaessa suunnitelmaa voitaisiin tarkistaa vuosittain. Toimeenpanosuunnitelman hyväksyisi maakunnan yhteistyöryhmä. Tavoitteena olisi, että maakuntaohjelman laadinnassa keskeisesti mukana olevat maakunnan yhteistyöryhmässä edustettuina olevat tahot sitoutuisivat nykyistä vahvemmin maakuntaohjelman toteuttamiseen. Nykyisen maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman hyväksyy maakunnan liiton hallitus sen jälkeen, kun se on käsitelty maakunnan yhteistyöryhmässä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimeenpanosuunnitelman keskeisestä sisällöstä. Suunnitelma sisältäisi keskeisiä maakuntaohjelmaa toteuttavia hanke- ja toimenpideesityksiä sekä kuvaukset niitä koskevista yhteistyösopimuksista, kannanoton rakennerahasto-ohjelman valtakunnallisiin teemoihin kuuluvista hankehauista ja -suunnitelmista ja alueen osallistumisesta niihin sekä painopisteet, joihin kansallista ja rakennerahastojen ja muuta EU:n rahoitusta kohdennettaisiin. Lisäksi suunnitelmassa kuvattaisiin 18 §:ssä tarkoitettujen maakuntien yhteistoiminta-alueiden ja muut maakuntien yhteiset toimenpiteet ja keskushallinnolle tehtävät aloitteet.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin toimeenpanosuunnitelman laatimisesta. Laatiminen tapahtuisi maakunnan liiton johdolla yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja muiden valtion viranomaisten, kuntien ja muiden maakuntaohjelman toteuttamiseen osallistuvien kanssa. Säännös vastaa nykyistä käytäntöä.

Pykälän 4 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman sisällön rakenteesta, sitä laadittaessa noudatettavasta aikataulusta ja menettelystä.

34 §. Maakuntaohjelman asema. Pykälässä säädettäisiin maakuntaohjelman asemasta ja vaikutuksesta viranomaisiin. Säännös vastaa sisällöltään pääosin nykyisen lain 25 §:n 4 momenttia sekä 30 §:n 1 ja 2 momentteja. Säännökset ehdotetaan koottavaksi omaksi pykäläksi maakuntaohjelmaa koskevan pykälän yhteyteen, jotta maakuntaohjelman asema

ja merkitys alueen kehittämistä ohjaavana ja toimijoita sitouttavana asiakirjana olisi nykyistä selkeämpi. Kokoamalla nykyisen lain säännökset yhteen pykälään selkeytettäisiin myös lainsäädäntöä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että viranomaisten tulee ottaa toiminnassaan huomioon maakuntaohjelmat ja edistää niiden toteuttamista. Viranomaisten olisi myös arvioitava omien toimenpiteidensä vaikutuksia aluekehitykseen. Viranomaisilla tarkoitetaan valtion ja kuntien viranomaisia. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että viranomaisten tulisi pyytää maakunnan liitolta lausunto sellaisista alueen kehittämisen kannalta merkittävistä suunnitelmista ja toimenpiteistä, jotka eivät sisälly maakuntaohjelmaan tai poikkeavat siitä merkittävästi. Pääsääntöisesti tavoitteena on, että maakuntaohjelmatyön aikana ennakoidaan eri viranomaisten keskeisiä aluekehittämiseen vaikuttavia toimenpiteitä ja pyritään sovittamaan ne ohjelman tavoitteiden kanssa. Toimintaympäristön muutosten vuoksi tai muista syistä voi kuitenkin ohjelmakaudella ilmetä tarvetta toteuttaa toimia, jotka eivät vastaa maakuntaohjelman tavoitteita. Tällöin tulee varmistaa suunniteltujen toimien mahdollisimman hyvä yhteensovittaminen maakunnan kehittämistavoitteiden kanssa. Tarvittaessa maakuntaohjelmaa voidaan myös tarkistaa.

Pykälän 3 momentti vastaa nykyisen lain 30 §:n 1 ja 2 momentteja. Momentissa säädettäisiin valtion viranomaisten velvollisuudesta pyytää kunnilta lausunto, jos viranomaisen valmistelee valtion paikallis- tai aluehallinnon toimielimiä, niiden toimialueita, toimipaikkoja tai toimielimistä saatavia palveluja koskevaa päätöstä, joka saattaa heikentää asiakaspalvelun saatavuutta tai tekee valtioneuvostolle aloitteen sellaisen päätöksen tekemiseksi. Jos asia koskee kahta tai useampaa kuntaa, lausunto olisi pyydettävä myös maakunnan liitolta. Lisäksi ehdotetaan, että viranomaisen tulisi neuvotella asianomaisen kunnan ja maakunnan kanssa, jos se aikoo poiketa lausunnosta.

35 §. *Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmat.* Pykälän 1 momentissa annettaisiin säännökset Euroopan komission kumppanuussopimuksen valmistelusta. Kumppanuussopimus on komission ja jäsenvaltion välinen sopimus Euroopan aluekehitysrahaston, Euroopan sosiaalirahaston sekä maaseudun kehittämisen maatalousrahaston ja meri- ja kalatalousrahaston ohjelmien rahoituksen kohdentamisesta, tulostavoitteista ja toteutustavasta ohjelmakaudella 1.1.2014–31.12.2020. Tarkoituksena on edistää varojen käyttämistä tehokkaasti ja tuloksellisesti neuvoston ja parlamentin yhteisesti hyväksymän yhteisen strategiakehyksen mukaisesti Eurooppa 2020 -strategian tavoitteet huomioon ottaen. Kumppanuuden tarkoituksena on lisätä yhteensovitusta, varmistaa eri sidosryhmien kuten alue-, paikallis- ja muiden viranomaisten, talouselämän, työmarkkinaosa- puolten, ja kansalaisjärjestöjen, kuten ympäristöjärjestöjen edustajien, sekä tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä vastaavien elinten sitoutuminen suunniteltuihin ohjelmiin. Kumppanuuden tarkoituksena on myös noudattaa monitasohallintoperiaatetta, sekä ottaa huomioon asiaan kuuluvien toimijoiden kokemukset. Kumppanuussopimus korvaisi rakennerahastolain 4 §:n mukaisen kansallisen suunnitelman. Kumppanuussopimuksessa tulisi määritellä ainakin tuettavan toiminnan kohteena olevat alat, joilla rahastot voivat toimia toisiaan täydentävästi, ohjelmien hallintoviranomaisen ja muiden ministeriöiden osallistuminen eri ohjelmien laadinnassa, mahdollisten yhteisten seuranta-, hallinto- tai valvontaelimien perustaminen sekä hakijoille ja tuensaajille tarkoitettujen yhteisten sähköisten asiointipalvelujen laajempi hyödyntäminen. Lisäksi kumppanuussopimuksessa määritellään miten erilaiset toimeenpanon yhdenmetyt lähestymistavat otetaan huomioon ohjelmatyössä. Kumppanuussopimuksen valmistelussa työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi keskeinen asema on maa- ja metsätalousministeriöllä, jonka toimialaan kuuluvat maaseudun kehittämisen maatalousrahastoon ja meri- ja kalatalousrahastoon liittyvät asiat.

Pykälän 2 momentissa annettaisiin säännökset kansallisen Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitetun toimenpideohjelman valmistelusta. Valmistelusta vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö. Ohjelman laadintaan osallistuisi

rakennerahastotoimintaan sovellettavan kumppanuusperiaatteen mukaisesti myös laajasti muita tahoja. Näitä olisivat ainakin asian kannalta keskeiset ministeriöt, maakuntien liitot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, keskeiset talouselämän- ja työmarkkinajärjestöjen edustajat sekä keskeisten ympäristöjärjestöjen ja sukupuolten tasa-arvoa edistävien järjestöjen edustus. Nämä mainitut tahot ovat edustettuina lain 13 §:ssä mainitussa alue- ja rakennepoliittikan neuvottelukunnassa, joka vastaa ohjelmavalmisteluun yhteensovittamisesta. Pykälässä säädettäisiin seikoista, jotka tulee ottaa huomioon ohjelman valmistelussa. Informaatioluonteisesti todetaan, että valmistelussa on otettava huomioon Euroopan unionin lainsäädännössä esitetyt seikat. Molemmista rahastoista olisi tarpeen mahdollistaa valtakunnallisesti rahoitettavia teemoja, jotka määritellään tarkemmin ohjelmavalmistelun edetessä. Tällöin ministeriöt valitsisivat sisällöllisten linjauksensa mukaisesti tärkeät teemat, joihin rakennerahastorahoitusta halutaan valtakunnallisesti kohdentaa.

Koska hallitusohjelmassa edellytetään, että kansallinen ja EU:n alue- ja rakennepoliittikan toteuttaminen integroidaan tehokkaaksi, tulokselliseksi kokonaisuudeksi on tärkeää, että ohjelmavalmistelussa otetaan huomioon myös valtioneuvoston aluekehittämissäätöksessä esitetyt kansalliset linjaukset. Tämän lisäksi valmistelussa otettaisiin huomioon esimerkiksi työllisyyden ja yrittäjyyden edistäminen. Kansallisen rakennerahasto-ohjelman valmistelussa keskeisenä osiona ovat alueilla tehtävät alueelliset suunnitelmat.

Pykälän 4 momentin mukaan Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmat valmistellaan yhteistyössä ohjelmien toteuttamiseen osallistuvien jäsenvaltioiden kanssa. Tältä osin valmistelu poikkeaa kansallisen toimenpideohjelman valmistelusta. Ohjelmien valmistelussa noudatetaan kansallista ja EU:n asiaa koskevaa lainsäädäntöä.

Alueellisten suunnitelmien valmistelusta vastaisivat maakuntien liitot. Tulevalle kaudelle ei valmisteltaisi varsinaisia erillisiä alueellisia ohjelmia, vaan alueet valmistelisivat suunnitelmat, jotka otetaan huomioon kansallista toimenpideohjelmaa valmisteltaessa.

Alueellisten suunnitelmien valmisteluun osallistuisivat valmistelusta vastaavien maakuntien liittojen lisäksi valtion viranomaiset, kunnat, ja muut ohjelman toteuttamiseen osallistuvat yhteisöt, kuten esimerkiksi sosiaalipartnerit. Alueellisia suunnitelmia valmisteltaisiin kaksi; yksi Pohjois- ja Itä-Suomea varten ja toinen Etelä- ja Länsi-Suomea varten. Maakuntien liitot valitsevat keskuudestaan alueellisen suunnitelman valmistelua johtavan liiton. Alueellisten suunnitelmien on perustuttava asiaa koskevan Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön lisäksi maakuntaohjelmiin ja työ- ja elinkeinoministeriön antamiin valtakunnallisiin linjauksiin. Tulevan kauden toimenpideohjelman valmistelusta vastuussa olevana ministeriönä työ- ja elinkeinoministeriö antaisi alueille tarkemmat ohjeet suunnitelmien valmistelusta. Nämä ohjeet valmistellaan yhteistyössä muiden kansallisen toimenpideohjelman toteuttamiseen osallistuvien ministeriöiden kanssa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että ohjelmien valmistelussa ja toimeenpanon yhteensovittamisesta sekä yleisasetuksen 5 artiklan mukaisesta kumppanuudesta ja monitasohallinnoinnin mukaisesta käsittelystä vastaisi 13 §:ssä tarkoitettu alue- ja rakennepoliittikan neuvottelukunta. Valtioneuvosto päättäisi kumppanuussopimuksen ja ohjelmaehdotuksen antamisesta Euroopan komissiolle. Ohjelman ja kumppanuussopimuksen muuttamisessa noudatettaisiin, mitä niiden valmistelusta säädetään. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi seurankomitealta hyväksynnän saatuaan tehdä rakennerahasto-ohjelmaan sellaisia muutoksia, jotka eivät olisi merkitykseltään huomattavia, eivätkä muuttaisi ohjelmalle osoitettavan kansallisen julkisen rahoituksen kokonaismäärää.

Pykälän 6 momentissa esitetään, että toimenpideohjelman valtakunnallisten teemojen käsittelyä varten ja toteuttamisen tukemiseksi voivat asianomaiset ministeriöt asettaa ohjausryhmiä. Myös ohjausryhmien kokoonpanossa olisi huomioitava yleisasetuksen 5 artiklassa kumppanuudelle ja monitasohallinnoinnille säädetyt edellytykset.

Pykälän 7 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tar-

kempia säännöksiä ohjelmien ja suunnitelmien valmistelusta ja sisällöstä sekä ohjausryhmien kokoonpanosta ja tehtävistä.

4 luku **Jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnointi**

36 §. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät. Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi niistä jäsenvaltiolle kuuluvista tehtävistä, jotka sille Euroopan unionin lainsäädännössä asetetaan. Nämä tehtävät liittyvät Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen mukaisten yhteistyöohjelmien valmisteluun, hallinnointiin ja valvontaan. Tarkemmin näistä tehtävistä tullaan Euroopan unionin lainsäädännössä säätämään Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen tukemiseksi aluekehitysrahastosta koskevista erityissäännöksistä annettavassa Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetuksessa N:o /2013 (EAY-asetus). Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa nykyisinkin näistä jäsenvaltiolle kuuluvista tehtävistä. Asia ehdotetaan selkeyden vuoksi nostettavaksi lain tasolle.

37 §. Seurantakomiteat. Pykälässä olisi säännökset seurantakomitean asettamisesta ja kokoonpanosta, joista päättävät kuhunkin Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmaan osallistuvat jäsenvaltiot. Seurantakomitean jäsenistön, kokoonpanon tehtäviin sovelletaan mitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään. Seurantakomitean suomalaiset jäsenet nimeää valtioneuvosto. Työ- ja elinkeinoministeriö voi päättää yksittäisten jäsenten vaihdoksista seurantakomiteassa. Pykälän 2 momentin mukaan seurantakomitea voisi asettaa hankkeiden valintaa varten hallintokomitean sekä työryhmiä. Hallintokomitean suomalaiset jäsenet nimeäisi työ- ja elinkeinoministeriö. Pykälän 3 momentin mukaan muilta osin seurantakomiteaan sovellettaisiin lakiehdotuksen 14 §:n säännöksiä.

38 §. Hallintoviranomainen ja todentamisviranomainen. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen yhteistyöohjelman hallinto- ja todentamisviranomaisista. Yhteistyöohjelmaan osallistuvat jäsenvaltiot nimeävät nämä viranomaiset, käytännössä se tapahtuu

ohjelma-asiakirjassa. Suomalaisena hallintoviranomaisena voi toimia joko maakunnan liitto tai eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetussa laissa (554/2009) tarkoitettu yhtymä.

Hallintoviranomainen vastaa yhteistyöohjelman hallinnoinnista ja täytäntöönpanosta moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen sekä hoitaa ne tehtävät, joista säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä. Hallintoviranomainen voi lisäksi hoitaa 9 §:n mukaiset todentamisviranomaisen tehtävät.

Pykälän 2 momentin hallintoviranomainen vastaa yhteistyöohjelman hallinnoinnista ja täytäntöönpanosta moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen. Hallintoviranomaisen tehtävistä säädetään pääosin Euroopan unionin lainsäädännössä, erityisesti yleisasetuksen 114 artiklassa. Yhteistyöohjelmaan osallistuvat jäsenvaltiot voivat nimitä hallintoviranomaisen hoitamaan myös todentamisviranomaisen tehtäviä. Myös tämä nimeäminen tapahtuisi ohjelma-asiakirjassa.

39 §. Tarkastusviranomainen. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen yhteistyöohjelmien tarkastusviranomaisesta. EAY-asetuksen 20 artiklan mukaan yhteistyöohjelmaan osallistuvat jäsenvaltiot nimeävät ohjelmalle tarkastusviranomaisen. Tarkastusviranomaisen tehtävät on erotettava 38 §:ssä tarkoitettujen hallinto- ja todentamisviranomaisen tehtävistä, niin että tarkastusviranomaisen riippumattomuus voidaan taata. Tarkastusviranomaisen ja hallintoviranomaisen olisi sijattava samassa maassa.

Saman asetuksen 23 artiklassa säädetään tarkemmin tarkastusviranomaisen tehtävistä.

Tarkastusviranomainen hoitaa sille Euroopan unionin lainsäädännössä asetetut tehtävät. Jos jossain yhteistyöohjelmassa on suomalainen tarkastusviranomainen, se hoitaa kansallisia tehtäviä sen mukaan kuin siitä tässä laissa jäljempänä säädetään.

40 §. Tarkastajaryhmä. Edellä 39 §:ssä tarkoitettua tarkastusviranomaisista avustaa tarkastajaryhmä. Tarkastajaryhmään kuuluu edustaja jokaisesta yhteistyöohjelmaan osallistuvasta jäsenvaltiosta sekä tarkastusviranomaisen tehtävistä vastaavan jäsenvaltion tai kolmannen maan edustajat. Edustajan vas-

tuulla on toimittaa tarkastusviranomaisen työtä varten edellyttämät tiedot menoista, jotka ovat aiheutuneet sen alueella.

Tarkastajaryhmän suomalaisen jäsenen nimittää työ- ja elinkeinoministeriö. Tarkastajaryhmän puheenjohtajana toimii yhteistyöohjelman tarkastusviranomainen. Pykälän säännökset vastaavat nykyistä lainsäädäntöä.

41 §. Valvoja. Pykälään esitetään otettavaksi nykyistä vastaavat säännökset hankkeelle nimettävästä valvojasta. Pykälän sisältö vastaa rakennerahastolain 29 §:n säännöksiä.

42 §. Valvojan tehtävät. Pykälä vastaa pääosin rakennerahastolain 29 a §:n säännöksiä. Muutoksena kuitenkin olisi, että valvoja ei enää voisi päätöksellään valtuuttaa toista tilintarkastajaa tekemään tarkastusta puolestaan. Työ- ja elinkeinoministeriö nimeää valvojaksi henkilön, joka täyttää valvojalle 41 §:ssä asetetut edellytykset. Ministeriö käyttää nimeämistä koskevassa harkinnassaan virnaomaisvaltaa arvioidessaan tarkastusta suorittavan henkilön koulutusta ja ammattitaitoa. Tätä harkintavaltaa ei ole asianmukaista siirtää valvojaksi nimetyille.

43 §. Varojen jako. Pykälässä säädettäisiin aluekehitysrahaston varoja vastaavan valtion rahoitusosuuden jakamisesta eri viranomaiselle. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa aluekehitysrahaston varoja vastaavan valtion rahoitusosuuden jakamisesta asianomaisille ministeriöille, maakuntien liitoille ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille.

44 §. Vastuu rakennerahastovaroista eräissä tapauksissa. Pykälässä säädettäisiin rakennerahastolain 43 §:ää vastaavasti valtion velvollisuudesta suorittaa rakennerahastojen tuki hallintoviranomaiselle siinä tapauksessa, että johtava tuensaaja ei ole saanut perittyä takaisin aiheettomasti maksettuja tukia tuensaajilta, sovelletaan, mitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään.

5 luku Erinäiset säännökset

45 §. Yhteistyösopimus. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös yhteistyösopimuksesta. Pykälä vastaa pääosin nykyistä sääntelyä. Pykälää voitaisiin soveltaa laajasti erilaisiin alueiden kehittämiseen liittyviin sopi-

muksiin. Yhteistyösopimuksella on tarkoitus sopia tarkemmin alueiden kehittämisen painopisteiden ja tämän lain mukaisiin ohjelmiin sisältyvien toimenpiteiden ja hankkeiden toteuttamisesta.

Sopimusmenettelyä voitaisiin käyttää esimerkiksi kun halutaan sitouttaa alueen eri toimijoita maakuntaohjelman tai rakenerahasto-ohjelman toteuttamiseen jollain tietyllä osa-alueella. Tällöin sopimuksessa sovitaan yleensä myös eri osapuolten rahoitusosuuksista. Sopimuksia voidaan solmia myös alueellisten tai paikallisten toimijoiden ja keskushallinnon kesken. Yhteistyösopimuksia tehdään nykyisin esimerkiksi suurten kaupunkien ja eri ministeriöiden kesken. Aluekehitykseen liittyvät keskushallintotason sopimusneuvottelut alueellisten tai paikallisten toimijoiden kanssa käydään työ- ja elinkeinoministeriön johdolla, sopimuksessa voi osapuolina olla myös muita ministeriöitä oman hallinnonalansa aluekehittämistavoitteiden ja toimenpiteiden osalta. Jos sopimuksen soveltamisala ei liity alueiden kehittämiseen, ei sopimukseen sovellettaisi tätä säännöstä. Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla on valmisteltu eräiden kaupunkien ja kaupunkiseutujen kanssa kasvusopimuksia, joiden tavoitteina on muun muassa vahvistaa suurten kaupunkiseutujen kansainvälistä kilpailukykyä ja roolia sekä oman alueensa että myös koko Suomen taloudessa. Työ- ja elinkeinoministeriö järjesti erillisen haun kasvusopimusmenettelyyn. Kasvusopimusmenettelyllä on tarkoitus edistää myös ympäristöministeriön uuden asuinalueohjelman toteuttamista.

Sopimukset voisivat oikeudelliselta sitovuudeltaan olla eritasoisia riippuen sopimuksen kohteesta. Yksittäistä hanketta tai muuta selkeätä kokonaisuutta koskevan sopimuksen tulisi olla yksityiskohtaisempi kuin ohjelman toteuttamista yleisellä tasolla määrittelevä aiesopimuksen luontoinen sopimus. Sopimuksen luonteeseen vaikuttaa myös onko siinä tarkoitus sopia myös toiminnan rahoittamisesta. Tällainen sopimus on yleensä konkreettinen ja siinä määritellään osapuolten vastuut ja oikeudet yksityiskohtaisesti. Sopimus laadittaisiin määrääjäksi yhteistyössä ohjelman, toimenpiteen tai hankkeen ra-

hoittamiseen osallistuvien kuntien, valtion viranomaisten ja muiden alueen kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Erityisesti maakuntien liittojen tulee olla mukana sopimusvalmistelussa riittävällä tavalla, jotta varmistetaan sopimusten yhteensopivuus maakuntaohjelman tavoitteiden kanssa.

Kaupunkien ja valtion väliset kasvusopimukset ovat tärkeitä alueen elinkeinojen kehittämisen kannalta. Kasvusopimukset laadittaisiin pääosin maakuntien keskuskaupunkien kanssa. Sopimusten pohjana ovat kaupunkien laatimat esitykset oman kaupunkiseutunsa kehittämiseksi.

46 §. Ohjelmien seuranta ja arviointi. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset lakiehdotuksen mukaisten ohjelmien seurannasta ja arvioinnista. Pykälän 1 momentin mukaan ohjelmien valmistelua koskeva säännös säilyisi ennallaan ja ohjelmia valmisteltaessa niitä arviotaisiin sen mukaan kuin niiden arvioinnista säädetään. Näillä valmisteluun liittyvillä ennakoarvioinneilla tarkoitettaisiin ainakin ympäristöarviointeja ja alueellisten rakennerahasto-ohjelmien ennakoarviointeja.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että ohjelmien seuranta ja arviointi perustuisi ohjelmassa määriteltyihin seurantatietoihin. Momentti vastaa nykyisen lain säännöstä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että aluekehittämispäätöksen toteutumisen seurannasta vastaisiin työ- ja elinkeinoministeriö. Lisäksi kukin ministeriö vastaisi hallinnonalansa alueiden kehittämisen tavoitteiden seurannasta. Erityisohjelmien seurannasta vastaisi asianomainen ministeriö. Säännös vastaa nykyistä käytäntöä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että maakuntaohjelmien arvioinnista vastaisi maakunnan liitto. Maakuntaohjelmaa toteuttavien viranomaisten olisi toimitettava maakunnan liitolle maakuntaohjelman seurantaa koskevat tiedot.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin maakuntaohjelmien ja erityisohjelmien tavoitteiden saavuttamista, vaikutuksia ja toimeenpanoa koskevien arviointien laatimisesta. Arviointi tulisi tehdä vähintään kerran ohjelmakauden aikana. Arviointien tulisi niiden luo-

tettavuuden varmistamiseksi olla ulkopuolisten arvioitsijoiden tekemiä.

Pykälän 6 momentissa todettaisiin, että 35 pykälässä tarkoitettujen ohjelmien arvioinnista säädetään erikseen.

Pykälän 7 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää arvioinnissa ja seurannassa noudettavista menettelyistä ja käytettävistä tunnusluvuista.

47 §. Aluejaot. Pykälässä säädettäisiin aluejaoista. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi määrätä maan heikoimmiin kehittyneet alueet kehittämistarpeiden perusteella I ja II tukialueiksi. Muutoksena nykyiseen lakiin ehdotetaan, että aluejako ei perustuisi enää seutukuntajakoon vaan seutukuntajaosta luovutettiin. Sen sijaan esitetään, että jako tapahtuisi pääasiassa kokonaisten kuntien ja tarvittaessa myös kuntien osien muodostamien alueiden pohjalta. Alueita määritettäessä otettaisiin huomioon Euroopan unionin alueluokitusjärjestelmä (NUTS) ja hallinnollisista rajoista riippumaton alueiden tunnistaminen sekä tarkemmalla tasolla ainakin työssäkäynti, asiantointi, kuntien välinen yhteistyö ja liikenneyhteydet. NUTS-aluejaolla tarkoitetaan eurooppalaista tilastollista alueluokitusta (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques), jonka mukaisesti laaditaan kaikki Euroopan unionin yhteiset alueelliset tilastot. Suomen NUTS-aluejaossa Manner-Suomi ja Ahvenanmaa muodostavat NUTS 1 -aluetason ja suuralueet NUTS 2 -tason. Hallinnollisista rajoista riippumattomalla alueluokituksella tarkoitetaan menettelyä, jolla luokitellaan alueet paikkatietoihin perustuen ja kuntarahoista riippumatta kaupunki- ja maaseututyyppeihin.

Kun seutukuntajaosta luovutettiin, saattaisi maakuntia pienempien alueiden yhteistyön määrittely olla tarpeen esimerkiksi aluerakenteen vahvistamiseksi, yhteistoiminta-alueiden vahvistamiseksi sekä aluepoliittisten toimenpiteiden suuntaamiseksi. Tätä koskeva menettely sisältyy maakuntaohjelmaa koskevaan 32 pykälän 1 momenttiin, jossa ehdotetaan, että maakuntaohjelman laatimisen yhteydessä voidaan sopia kuntien yhteistyöalueilta. Lisäksi momentissa esitetään, että ylei-

set tukialueiden määräämis- ja jakoperusteet säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi määrätä äkillisiksi rakennemuutosalueiksi sellaiset alueet, joihin on kohdistunut voimakkaita työpaikkavähennyksiä tai muita äkillisiä alueen talouteen vaikuttavia seikkoja. Äkilliseksi rakennemuutosalueeksi voitaisiin määrätä määräjäksi alue, jossa työpaikat ovat vähentyneet merkittävästi teollisuuden tai palvelutuotannon rakennemuutoksen seurauksena. Alueella tarkoitettaisiin kuntaa tai työssäkäyntialuetta, johon vaikutukset pääasiassa kohdistuisivat. Koska aluejakopäätöksillä olisi suora vaikutus eri alueilla sallittuihin tukitasoihin, niistä päättäisi valtioneuvosto. Säännös vastaa nykyistä lakia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kuten nykyisin saaristo-alueiden määräämisestä tukialueiksi.

48 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan lain säännöksiä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakuntien yhteistyöryhmän tai maakunnan liittojen yhteisen toimielimen päätösten valitustiestä samalla tavalla kuin voimassa olevan lain 32 §:ssä on säädetty. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että laissa tarkoitettujen työ- ja elinkeinoministeriön, hallintoviranomaisen, todentamisviranomaisen 7–9 §:n nojalla sekä seurantakomitean 14 §:n nojalla tekemien päätöksiin haettaisiin muutosta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädettävällä tavalla. Päätöstä olisi muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määräisi. Säännös vastaa nykyisen rakennerahastolain 67 §:ää.

49 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan tällä lailla kumottaisiin alueiden kehittämisestä annettu laki (1651/2009) ja rakennerahastolaki (1401/2009).

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että ennen tämän lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että rakennerahasto-ohjelmista, joiden toimeen-

pano on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, hallinnointiin, seurantaan ja tarkastukseen sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

1.2 Laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta, jota laajennettaisiin nykyisestä. Esityksessä ehdotetaan alueiden kehittämisestä annetun lain ja rakennerahastolain yhdistämistä. Ehdotettu laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastojen hallinnoinnista ei tulisi sisältämään rahoitus- ja tarkastussäännöksiä kuten nykyisin, vaan pelkästään alueiden kehittämiseen ja viranomaisten tehtävänjakoon sisältyviä säännöksiä. Nykyiset rakennerahastolaissa olevat selkeästi rahoitukseen liittyvät säännökset sisällytettäisiin alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annettavaan lakiin, joka sisältäisi sen yleisen nykyistä vastaavan soveltamisalan lisäksi yleiset, kaikkia rakennerahastotoimijoita koskevat säännökset. Näitä erityissäännöksiä sovellettaisiin rakennerahastotoimintaan kaikissa rakennerahastovaroja välittävissä toimielimissä.

Pykälän 1 momentin mukaan lakia sovellettaisiin kuten nykyisinkin niihin alueiden kehittämiseen liittyviin tukiin, jotka rahoitettaisiin maakunnan kehittämisrahasta tai maaseudun kehittämistä koskevien valtakunnallisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen varatuista varoista. Nämä varat ovat kansallisia varoja. Maakunnan kehittämISRaha on maakuntien liittojen käyttöön osoitettua rahoitusta, josta työ- ja elinkeinoministeriö voi käyttää osan. Maaseudun kehittämistä koskeviin valtakunnallisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin varattujen varojen käytöstä päätetään työ- ja elinkeinoministeriössä. Hankkeiden valinnasta tekee ministeriölle esityksen työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimiva maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovellettaisiin Euroopan unionin rakennerahastovaroista ja niitä vastaavista kansallisista varoista myönnettäviin lain 2 luvun 6–8 §:n mukaisesti tukiin. Maakuntien liittojen osalta lain soveltamisala vastaisi voimassa olevan rahoituslain säännöksiä. Lakia sovellettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön myöntämien rakennerahastovarojen lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön myöntämiin tukiin. ELY-keskusten rakennerahastohankkeissa lakia sovellettaisiin ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla rakennerahastovaroista osarahoitettuihin hankkeisiin. Näiltä osin lain soveltamisalaa laajennettaisiin nykyisestä. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla soveltamisala olisi rajoitettumpi. Lakiehdotusta sovelletaan 2 luvun mukaisesti tukiin, jollei Euroopan unionin asiaa koskevasta lainsäädännöstä tai valtionavustuslaista muuta johdu. Lakia ei sovellettaisi valtioavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain mukaisten hankkeiden rahoittamiseen. Lakia ei sovellettaisi myöskään julkisista yritys- ja työvoimapalveluista annetun lain mukaisesti Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettaviin kohderyhmään kohdistuviin toimenpiteisiin.

Pykälän 3 momentin mukaan lain 3 luvun säännöksiä sovellettaisiin Euroopan unionin rakennerahastovaroista ja niitä vastaavista kansallisista varoista Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoon kaikilla ohjelmaa toteuttavilla hallinnonaloilla ja kaikissa välittävissä toimielimissä eli kaikissa tukea myöntävissä viranomaisissa. Näitä säännöksiä kukin rakennerahastovaroja myöntävä viranomainen soveltaisi sen lisäksi mitä asiaan sovellettavassa tukilainsäädännössä säädetään.

Ehdotettua lakia ei sovellettaisi ohjelmaan, jonka toimeenpanosta vastaa Ahvenanmaan maakunnan viranomainen eikä tukeen, jonka myöntämisestä vastaa Ahvenanmaalla toimiva viranomainen tai muu julkinen taho.

2 §. Määritelmät. Pykälään ehdotetaan otettavaksi sellaisia lain kannalta keskeisiä käsitteitä, joita ei määritellä asianomaisessa pykälässä. Pykälän 1 kohdassa täsmennettäisiin,

että rakennerahastovaroilla tarkoitetaan Euroopan unionin talousarvioista Suomeen myönnettyjä Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston varoja. Pykälän 2 kohdan mukaan rakennerahasto-ohjelmalla tarkoitettaisiin Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -toimenpideohjelmaa.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin maakunnan kehittämisraha, jolla tarkoitettaisiin, kuten nykyisinkin, valtion talousarvioon otettuja kansallisia alueiden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja. Kansallisia varoja ovat myös pykälän 4 kohdan mukaiset maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin varatut määrärahat. Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin kansallinen julkinen rahoitusosuus, jolla tarkoitettaisiin rakennerahastovaroja vastaavaa valtion, kuntien ja muiden julkisyhteisöjen rahoitusosuutta. Pykälän 6 kohdassa mainitulla omarahoituksella tarkoitettaisiin hankkeen hakijan hankkeeseen osoittamia varoja. Näitä varoja ovat hakijan hallinnoimat yksityiset tai julkiset varat sekä myös mahdolliset luontoissuoritukset. Omarahoituksella tarkoitettaisiin sitä osaa hankkeen kustannuksista, jonka tuen saaja panostaa hankkeeseen. Pykälän 7 kohdassa määritellään tuen käsite. Tuella tarkoitettaisiin tässä tukimuodosta riippuen joko yksinomaan kansallista tai rakennerahastorahoitusta ja vastaavaa kansallista hankkeeseen avustumuodossa myönnettävää rahoitusta. Valtiontuella tarkoitettaisiin pykälän 8 kohdan mukaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea. Pykälän 9 kohdassa määriteltäisiin vähämerkityksinen tuki. Sillä tarkoitettaisiin vähämerkityksistä tukea koskevan komission asetuksen mukaisesti myönnettävää tukea, johon sovelletaan vähämerkityksisen tuen ehtoja. Nykyinen asetus on voimassa vuoden 2013 loppuun, ja uutta asetusta valmistellaan parhaillaan. Pykälän 10 kohdassa määritellään kehittämishanke. Kehittämishankkeen tulisi olla aina toteuttamisajaltaan rajattu, sen on perustuttava hankesuunnitelmaan, eikä sen tarkoituksena saa olla tuottaa taloudellista etua tuen saajille. Pykälän 11 kohta sisältää investointia koskevan määritelmän. Investoinnilla tarkoitettaisiin rakennuksen, rakennelman tai rakenteen

rakentamista, laajentamista, korjaamista tai hankkimista sekä muuta aineellisen tai aineettoman käyttömaisuuden hankkimista. Pykälän 12 kohdan mukaan alueella tarkoitettaisiin maakuntajakolain mukaisia maakunnan alueita, tai valtion aluehallintoviranomaisten toimialueita sekä valtakunnallisessa toiminnassa Manner-Suomen aluetta. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei valtakunnallisen toiminnan aluetta ole määritelty, muutoin määrittely vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Pykälän 13 kohdan mukaisella rakennerahastohankkeella tarkoitettaisiin rakennerahasto-ohjelman toteuttamiseksi joko Euroopan aluekehitysrahastosta tai Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettua hanketta. Näitä hankkeita rahoitetaan sekä keskus- että aluehallinnossa. Välittävän toimielimen käsite on pykälän 14 kohdassa. Välittävällä toimielimellä tarkoitettaisiin viranomaista, joka hoitaa hallinto- ja todentamisviranomaisen puolesta tuen saajiin liittyviä tehtäviä. Välittävän toimielimen määritelmä on rahastojen yleisasetusehdotuksen 2 artiklan 17 kohdan mukainen.

Pykälän 15 kohdan yleisasetuksella tarkoitetaan yhteiseen strategiakehykseen kuuluvia Euroopan aluekehitysrahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o /2013.

3 §. Viranomaiset. Pykälässä määriteltäisiin ne viranomaiset, jotka myöntävät tukea tämän lain perusteella. Pykälän 1 kohdan mukaan lakiehdotuksen 6–8 §:ssä mainittuja tukia voivat myöntää työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, sosiaali- ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Nämä viranomaiset noudattaisivat tämän lakiehdotuksen tuen hakemista, myöntämistä ja maksamista ja muuta tukimenettelyä koskevia säännöksiä. Kyseiset viranomaiset toimisivat tällöin valtionavustuslaissa tarkoitettuina valtionavustaviranomaisina.

4 §. Valtionavustuslain soveltaminen. Pykälään ehdotetaan otettavaksi valtionavustuslakia koskeva viittaussäännös. Säännöksen mukaan tässä laissa tarkoitettuun tukeen sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä. Niissä tapauksissa, että ehdotettavassa laissa olisi jostakin asiakohdasta erityissäännös, tulisi sitä soveltaa valtionavustuslain säännösten sijaan. Tällaisia säännöksiä ovat esimerkiksi takaisinperintää koskevat pykälät. Erityissäännökset johtuvat pääosaltaan myönnettävien tukien luonteesta määräaikaisten hanketukina, tukien ohjelmasidonnaisuudesta sekä Euroopan unionin sääntelystä. Lakiehdotuksessa on muun muassa tarkennettu valtionavustuslaissa säädeltyjä tuen hakijan selvitysvollisuutta, tuen myöntämistä, tarkastusvelvollisuutta, maksatusmenettelyjä sekä tiedonanto- ja tiedonsaantivelvollisuuksia. Muutoksena voimassa olevaan lakiin on lakiehdotukseen lisätty tuen palauttamiseen, kohtuullistamiseen ja korkovelvollisuuteen liittyviä säännöksiä.

5 §. Tuen saajat. Pykälässä määriteltäisiin tahot, joille tukea voidaan myöntää. Tukea voitaisiin myöntää julkisoikeudelliselle tai yksityisoikeudelliselle oikeushenkilölle. Voimassa olevan rahoituslain 5 §:n mukaan tukea voidaan myöntää myös luonnolliselle henkilölle. Luonnolliset henkilöt lisättiin tuensaajiksi siinä yhteydessä kun kansalliset maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeet siirrettiin työ- ja elinkeinoministeriöön maaja metsätalousministeriöstä. Luonnolliset henkilöt ehdotetaan kuitenkin poistettavaksi tuen saajien luettelosta, sillä myös näissä valtakunnallisissa maaseudun kehittämis- ja tutkimushankkeissa ei luonnollisia henkilöitä tuen hakijoissa enää esiinny. Tuen saajien määrittely on yleinen, tarkempi määrittely tapahtuu tukimuodon yhteydessä.

Tuki voitaisiin myöntää useammalle kuin yhdelle tuen saajalle yhteisesti. Tällöin kyseessä olisi yhteishanke, jonka osapuolet sopivat hankkeen toteuttamisesta ja kunkin osapuolen oikeuksista ja velvollisuuksista hankkeen sisällä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että tuen saajista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

2 luku Tukimenettely

6 §. Ministeriöiden myöntämä tuki. Pykälässä määriteltäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeus myöntää tukea sekä kansallisista että rakennerahastovaroista rahoitettuihin hankkeisiin. Lisäksi pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön oikeudesta myöntää tukea rakennerahastohankkeisiin.

Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi myöntää osan maakunnan kehittämisrahasta ja kansallisiin valtakunnallisiin maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin varatusta määrärahasta useampaa kuin yhtä hanketta koskeviin alueiden tai maaseudun kehittämistä koskeviin hankkeisiin. Maakunnan kehittämisrahasta ministeriö myöntää vuosittain rahoitusta alueiden kehittämistä tukeville tutkimus-, selvitys- ja verkostohankkeille. Lisäksi maakunnan kehittämisrahaa voidaan myöntää valtioneuvoston erityisohjelmille ja muihin valtakunnallisesti merkittäviin aluekehitystä tukeviin hankkeisiin. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi myöntää rahoitusta myös kansallisiin maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Hankkeet ovat luonteeltaan uusia toimintatapoja kehittäviä tutkimuksia ja selvityksiä, verkostoja ja pilottihankkeita. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän hankeryhmä käsittelee hanke-esitykset ennen kuin niissä tehdään työ- ja elinkeinoministeriössä päätökset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ministeriöiden oikeudesta myöntää rakennerahastovaroja. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi myöntää sekä Euroopan aluekehitysrahaston että Euroopan sosiaalirahaston varoja valtakunnallisesti merkittäviin hankkeisiin sekä rakennerahastojen tekniseen tukeen. Ministeriö voi myöntää rahoitusta ulkopuoliselle toteuttajalle tai ministeriön itse toteuttamaan hankkeeseen. Myös itse toteutetuissa hankkeissa noudatetaan muutoin normaalia tukimenettelyä, mutta eri toimintojen erillisyyteen on kiinnitettävä tavallista hanketta tarkempaa huomiota.

Pykälän 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi myöntää sen käyttöön osoitetuista Euroopan sosiaalirahaston varoista ja niitä vastaavista valtion varoista tukea valtakunnallisesti merkittäviin, useampaa

kuin yhtä aluetta koskeviin rakennerahasto-ohjelman mukaisiin kehittämishankkeisiin.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä ja tuen käyttökohteista.

7 §. Maakuntien liittojen myöntämä tuki. Maakuntien liitot voisivat pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan myöntää tukea valtion talousarvioon otettujen määrärahojen rajoissa alueiden kehittämistä ja alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin (*alueellinen kehittämistuki*). Kehittämistukea voitaisiin myöntää sekä kansallisissa että rakennerahasto-ohjelmissa. Kuntien elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämiseksi on tarpeen tukea alueellisten kehittämissyhtiöiden perustamista ja kehittämistä määräaikaisten tukimuodoin. Tukea voidaan myöntää myös useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämishankkeisiin. Tukea voitaisiin myöntää myös alueiden kehittämistä koskevien ohjelmien kuten alueiden kehittämistä ja rakennerahastojen hallinnointia koskevan lakiesityksen 29 §:n mukaisten erityisohjelmien rahoittamiseen. Silloin, kun alueellinen kehittämistuki olisi luokiteltava valtiontueksi, myönnettäisiin tuki vähämerkityksisenä tukena. Kehittämishankkeeseen voisi sisältyä sellaisia investointeja, jotka ovat välttämättömiä kehittämishankkeen toteuttamiseksi. Investointien osuus olisi rajattu kuten nykyisinkin puoleen hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista.

Kohdan 2 mukaan tukea voitaisiin myöntää investointeihin perusrakenteen kehittämistä varten (*perusrakenteen investointituki*). Tulella tulee olla perusteltua aluekehityksen kannalta. Perusrakenteen investointituki voisi olla esimerkiksi tiestöön, satamiin tai toimitiloihin kohdistuvia toimenpiteitä, joita kunnat itse toteuttavat. Perusrakenteeseen kohdistuvalla investointituella voitaisiin rahoittaa esimerkiksi yritystoiminnan kehittämiseksi rakennettujen toimitilojen käyttötarjoituksen muuttamiseen liittyvää peruskorjausta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa ehdotetaan, että maakuntien liittojen tukijärjestelmiin kuuluisivat edelleen opetus- ja kulttuu-

riministeriön toimialaan kuuluvat Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavat hankkeet. Hankkeet voivat olla joko kehittämistä tai investointihankkeita. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan rakennerahastohankkeita liitot eivät enää rahoittaisi, niitä koskevat tukipäätökset tehtäisiin lakiehdotuksen 6 §:n mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriössä. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan hankkeissa olisi erityinen neuvottelu- ja lausuntomenettely, jolla varmistettaisiin ministeriön asiantuntemuksen välittyminen maakunnan liitolle. Pykälän 2 momentin mukaan maakuntien liitot voisivat kuten nykyisinkin myöntää alueellista kehittämistukea myös maakunnan liiton omiin hankkeisiin, kuten rakennerahasto-ohjelman teknisen tuen hankkeisiin. Maakuntien liittojen omien hankkeiden osalta toimintojen erillisyyteen olisi kiinnitettävä tarkempaa huomiota kuin ulkopuoliselle myönnetyssä rahoituksessa.

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset tuen myöntämisestä ja tuen käyttökohteista.

8 §. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen myöntämä tuki. Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten oikeudesta myöntää tukea rakennerahasto-ohjelmaa toteuttaviin hankkeisiin.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää tukea Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitettaviin ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin kehittämishankkeisiin. Kehittämishankkeessa investointien osuus voi olla enintään puolet hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista.

Momentin 2 kohdan mukaan Euroopan aluekehitysrahastosta voidaan myöntää tukea rakennerahasto-ohjelmaa toteuttaviin liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviin kehittämistä- ja investointihankkeisiin.

Momentin 3 kohdan mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää tukea Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettaviin työllisyyden ja osaamisen edistämiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyviin kehittämishankkeisiin.

Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää osan Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston ja niitä vastaavista kansallisista valtion varoista rakennerahastojen teknisen tuen hankkeisiin ja muihin 1 momentin mukaisiin itse toteutettaviin hankkeisiin.

Valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan annettavaksi tarkemmat säännökset tuen myöntämisestä ja tuen käyttökohteista.

9 §. Määrärahat ja niiden alueellinen jako. Pykälän 1 momentin mukaan tukea voitaisiin myöntää valtion talousarvioon otettujen määrärahojen rajoissa. Määrärahalla tarkoitetaan maakunnan kehittämistä, valtakunnallisiin maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin varattuja määrärahoja sekä rakennerahastovaroja ja niitä vastaavaa valtion rahoitusosuutta.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi määrärahan jakamisesta alueittain.

Valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan annettavaksi tarkemmat säännökset varojen jakamisesta.

10 §. Tuen myöntämisen yleiset edellytykset. Pykälässä määriteltäisiin tuen myöntämisen yleiset edellytykset. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan tuen yleisenä edellytyksenä olisi, että tuen tulee olla perusteltua sen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta ja tuella tulee olla merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen. Näin esimerkiksi hankkeen kokonaiskustannusarvioon nähden haettavat erittäin pienet tuet saattavat aiheuttaa huomattavasti enemmän hallinnollisia kustannuksia kuin mitä niistä on hyötyä hakijalle. Pykälän 2 momentin mukaan tukea ei saa käyttää yleisenä toimintatukena. Tämän lain mukaiset tuet ovat luonteeltaan valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin mukaisia erityisavustuksia eikä niitä ole tarkoitettu tuensaajaorganisaation sellaiseen normaaliin toimintaan käytettäväksi mitä organisaatio yleensä rahoittaa omilla toimintamenoillaan. Hanke on aina erotettava erilliseksi kokonaisuudekseen hakijan muusta toiminnasta.

Pykälän 3 momentin mukaan tuen saajalla edellytetään olevan riittävät taloudelliset ja muut edellytykset toteuttaa hanke. Tämä vaa-

timus luo viranomaiselle oikeuden ja myös velvollisuuden tarkistaa hakijan taloudellista asemaa niin, että voidaan varmistua siitä, että hakijalla on koko hankkeen toteutusajan, myös maksatusten välillä taloudelliset mahdollisuudet hankkeen toteuttamiseen. Muilla edellytyksillä tarkoitetaan muun muassa tuen saajan hallinnollisia tai tiedollisia edellytyksiä toteuttaa hanke. Viranomaisen pyytämien selvitysten osalta viranomaisen tulee aina harkita, että selvitykset ovat välttämättömiä asian tutkimiseksi. Tarkoituksena ei ole lisätä tuen saajien hallinnollista taakkaa tai viranomaiselle erilaisten selvitysten ja liitteiden käsittelystä aiheutuvaa työtä tarpeettomasti. Pykälässä esitetään, että tuen saajalla tulee olla myös edellytykset vastata hankkeelle aikaan saadun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen. Tarkoituksena on vahvistaa hankkeilla aikaansaatu tulosten pidempiaikaista vaikuttavuutta. Sellaisissa hankkeissa, jotka ovat kertaluonteista tai muutoin sen luonteisia ettei niillä ole tarkoitukseen saada aikaan pysyvää hyötyä, ei tällaista selvitystä voida edellyttää. Pykälän 4 momentin mukaan kehittämishankkeen tulosten on oltava yleisesti hyödynnettävissä. Pykälän 5 momentin mukaan tuki voidaan myöntää, jos tarvittava rahoitus on myönnetty valtion talousarviossa.

Pykälän 6 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen edellytyksistä.

11 §. Vähämerkityksinen tuki. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vähämerkityksistä tukea koskevasta menettelystä. Jos tuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena, tuen myöntämisen edellytyksenä on, että hakija antaa tuen myöntävälle viranomaiselle selvityksen hakijalle jo myönnetystä ja maksetusta vähämerkityksisestä tuesta. Tuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, ettei tuen määrä ylitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyä vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää. Jos tuen kohteena on muu kuin hakijan yritystoiminta tai tukea siirretään 12 §:ssä tarkoitettulla tavalla, on tuen myöntämisen edellytyksenä, että vastaava selvitys annetaan jokaisen tuen kohteena olevan tai tuettavan toimenpiteen toteuttamiseen osallistuvan osalta, tuen määrä ei saa ylittää minkään

yrityksen osalta vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää. Tämä edellytys tulee ottaa huomioon jo tukea valmisteltaessa, ja viranomaisen tulisi ottaa tämä huomioon, ennen kuin se hyväksyy hankkeen toteuttamismallin. Jos valtiontuen seuranta varten on perustettu keskitetty valtakunnallinen rekisteri, selvitystä ei olisi tarpeen esittää niiden tukien osalta, jotka on myönnetty tietyn Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn määräajan kuluttua rekisterin perustamisen jälkeen. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä vähämerkityksistä tukea koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta tässä laissa tarkoitettuun tukeen sekä vähämerkityksisen tuen edellytyksistä.

12 §. Tuen siirtäminen toiselle tuettavan hankkeen toteuttamista varten. Pykälässä säädettäisiin tuen myöntämisen edellytyksistä niissä tapauksissa, joissa tukea on tarkoitus siirtää toiselle tuettavan hankkeen toteuttamista varten. Pykälä vastaa pääosin voimassa olevan lain 11 §:n säännöksiä. Siirrettävän tuen määrää ehdotetaan rajattavaksi ja sopimuksen sisältöä tarkennettavaksi. Tuen siirtämisellä tarkoitettaisiin tuen tietyn rahamääräisen osan siirtämistä. Tuen saajan velvollisuuksia tai oikeuksia ei tarkoiteta siirrettäväksi. Tuen siirtäminen on erotettava yhteishankkeesta, jossa tuen saajat vastaavat yhteisvastuullisesti hankkeen toteuttamisesta. Siirtämisellä ei myöskään tarkoiteta julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön alaan kuuluvia tuettavan hankkeen toteuttamiseksi tehtäviä tavara- tai palveluhankintoja. Hankkeen suunnitteluvaiheessa tulisi mukana olevien tahojen päättää, hakevatko ne tukea yhdessä, yhteishankkeen muodossa, jolloin vastuu hankkeen toteuttamisesta ja muista velvollisuuksista jakautuu hakijoiden kesken, vai toimiiko joku niistä tuen hakijana. Valittava toteuttamistapa riippuu toteuttavan hankkeen laajuudesta ja sisällöstä. Jos toteuttava toimenpide päätetään toteuttaa siten, että yksi taho hakee tukea myös muiden tahojen puolesta, ja tuki myönnetään tälle taholle, vastaa tämä taho kaikista tuen saajalle kohdistuvista velvoitteista. Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että tuen saajan lisäksi

si myös muiden osallistuvien tahojen tulisi täyttää tuen saajalle asetetut vaatimukset. Lisäksi edellyttäisiin, että jokaisen tuen siirtoa koskevan hakemuksen kohdalla viranomaisen tekee perustellun päätöksen siitä, että tuen siirtäminen on hankkeen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista. Tarkoituksena on ehkäistä muun muassa tilanteet, joissa tuen saaja ei osallistuisikaan hankkeen toteuttamiseen itse, vaan sen pääasiallisena tehtävänä olisi toimia vain tuen välittäjänä. Tämän vuoksi esitetään, että siirrettävän tuen osuus voisi olla enintään puolet hankkeelle myönnetystä tuesta. Tukea myöntävälle viranomaiselle esitetään kuitenkin oikeutta hyväksyä erityistapauksessa tätä suurempi siirrettävän tuen osuus. Tuen saajan käyttöön tulee kuitenkin jäädä merkittävä osuus tuesta. Viranomaisen tukimenettelyyn liittyviä tehtäviä ei ole tarkoitus siirtää tuen saajalle. Tällaisessa toiminnassa mahdollisuus erilaisiin väärinkäytöksiin, kuten riski valtiontukisäännösten tai hankintasäännösten kiertämiseen saattaa kasvaa. Useamman vastuullisen hankkeen toteuttajan välinen yhteishankemalli olisi laajoissa hankekokonaisuuksissa ensisijainen vaihtoehto. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen saajan ja muiden hankkeeseen osallistuvien tahojen velvollisuudesta sopimuksella varmistaa tuen myöntämisen ja maksamisen, tarkastamisen sekä muiden tuen ehtojen noudattaminen. Sopimuksen tulee sisältää osapuolten perustietojen lisäksi hankkeen sisältö, kunkin osapuolen vastuut ja rooli, hankkeen tulosten hyödyntäminen ja rahoituksen kulku. Lisäksi sopimuksessa on sovittava eräistä hankkeen toteuttamiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä kuten kirjapidon, julkisten hankintojen, hankkeen sisällä tapahtuvan tiedonkulun sekä muiden hankkeen tuen ehtojen noudattamisen varmistamiseksi vaadittavista asioista. Sopimus on esitettävä viimeistään ennen siirron tekemistä. Tuen saaja vastaa hankkeen toteuttamisesta viranomaiselle ja mahdollinen takaisinperintä voidaan kohdistaa vain tuen saajaan. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tuen siirtoa koskevasta menettelystä.

13 §. Yhteishanke. Lakiin ehdotetaan otettavaksi yhteishanketta koskevat perussäännökset. Pykälä on uusi. Pykälän 1 momentin mukaan tukea voidaan myöntää useammalle kuin yhdelle hakijalle yhteisesti. Yhteishankkeelle voitaisiin tukea myöntää vain, kun se on perusteltua hankkeen tavoitteiden toteuttamiseksi. Ohjelmien toteuttamisen kannalta suurempien hankekokonaisuuksien aikaansaaminen on tärkeää. Suomen kaltaisessa pienessä maassa ei kuitenkaan kaikille toimialoilla ole suuria organisaatioita, joilla olisi mahdollisuutta toteuttaa suuria ja vaikutuksiltaan merkittäviä hankkeita. Useamman toteuttajan yhdessä toteuttavat hankkeet ovat tarpeellisia hankkeiden vaikuttavuuden ja eri toimijoiden verkostoitumisen lisäämiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan tuen saajien olisi täytettävä tässä lakiehdotuksessa tuen saajille asetetut edellytykset. Yhteishankkeen kaikkien osapuolten olisi myös osallistuttava hankkeen rahoittamiseen, ellei tästä poikkeamiseen ole erityisiä syitä. Tällainen syy on esimerkiksi jonkun osapuolen muita suurempi rooli hankkeen kokoamisessa. Pykälän 3 momentin mukaan yhteishankkeen osapuolten on tehtävä hankkeen toteuttamisesta sopimus, jossa määritellään yhteishankkeen osapuolten oikeudet ja velvollisuudet. Yhteishankkeen osapuolten on valittava keskuudestaan yksi taho, joka vastaa yhteydenpidosta tuen myöntäneen viranomaisen kanssa. Tämä osapuoli vastaa yleensä myös hankkeessa tarvittavasta yhteensovittamisesta ja hankkeen hallinnoinnista. Edellä 11 §:n mukaisia vähämerkityksistä tukea sisältävissä hankkeissa tämän osapuolen tehtäviin kuuluu ilmoittaa vähämerkityksisen tuen määrästä jokaisen hankkeen osapuolen osalta. Pykälän 4 momentin mukaan hankkeen osapuolilla on yhteisvastuu hankkeen toteuttamisesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhteishanketta koskevasta menettelystä.

14 §. Hyväksyttävät kustannukset. Pykälässä määriteltäisiin hanketoiminnassa noudatettavat hyväksyttäviä kustannuksia koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan maakunnan kehittämisrahasta tai kansallisesta maaseudun kehittämiseen tarkoitettua määräraha-

rahoitetuissa hankkeissa tuki voitaisiin tuen myöntävän viranomaisen hyväksymän kustannusarvion mukaan joko prosenttiperusteisena korvauksena, kertakorvauksena tai toteutuneisiin tarpeellisiin ja kohtuullisiin kustannuksiin perustuen. Myös näissä kokonaan kansallista varoista rahoitettaviin hankkeisiin esitetään otettavaksi tavanomaisen toteutuneisiin kustannuksiin perustuvan kustannusten korvaamisen lisäksi mahdollisuus käyttää prosenttiperusteista korvausta, jolloin hankkeen välillisiä kustannuksia voitaisiin maksaa kiinteään prosenttiin perustuen. Tällöin maksatuksissa vältyttäisiin paljon työtä teettävien välillisten kustannusten seuraamiselta. Kansallisissa hankkeissa hyväksyttäisiin myös kertakorvausmenettely hankkeiden kustannusten korvaamisessa. Tällöin hankkeessa tehtävälle toimenpiteelle kuten esimerkiksi seminaarin järjestämiselle arvioitaisiin etukäteen hinta, kuinka paljon seminaarin järjestäminen maksaa.

Pykälän 2 momentin mukaan tukea myönnettäessä on hankkeesta aiheutuvista kustannuksista vähennettävä hankkeeseen välittömästi kohdistuvat tai siihen liittyvät tulot.

Pykälän 3 momentissa on viittaussäännös rakennerahasto-ohjelmasta osarahoitettujen hankkeiden osalta. Niissä on pykälän 2 momentin lisäksi noudatettava mitä Euroopan unionin lainsäädännössä ja lakiehdotuksen 3 luvun 24 §:ssä säädetään hyväksyttävistä kustannuksista.

Tarkempia säännöksiä hyväksyttävistä kustannuksista ehdotetaan annettavan valtioneuvoston asetuksella.

15 §. Tuen määrä. Pykälässä määriteltäisiin yleiset säännökset tuen määrästä. Pykälän 1 momentin mukaan tuki ei voisi kattaa hankkeesta aiheutuvien kustannusten täyttä määrää ja tuen hakijan tulee itse osallistua hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin, jollei poikkeamiseen ole erityisiä syitä. Tätä hakijan itse hankkeeseen osoittamaa rahoitusta on vakiintuneesti kutsuttu omarahoitukseksi. Nyt ehdotetaan, että määrittely vahvistettaisiin lain tasolla. Erityisenä perusteena poikkeamiseen voisi olla muun muassa, että hanke on sellainen, ettei siihen ole saatavissa omarahoitusta. Näitä ovat esimerkiksi rakennerahastojen teknisen tuen hankkeet tai muut

tuen myöntävän viranomaisen itse toteuttamat hankkeet. Hakijan omarahoitusosuus ei aina ole muutoinkaan asianmukainen, tilanteessa, jossa hakija kokoaa hankkeeseen tarvittavan rahoituksen eri lähteistä, tai jos hankkeen luonteen vuoksi omarahoitusta ei ole muutoin tarpeellista vaatia. Tarkoituksena on kuitenkin, että pääsääntöisesti tuensajan on rahoitushakemuksessa esitettävä rahoitusosuus, jonka tämä aikoo itse hankkeeseen sijoittaa. Omarahoituksella on hankkeen asianmukaista toteuttamista ohjaava vaikutus.

Pykälän 2 momentin mukaan omarahoituksena maakunnan kehittämisrahassa ja kansallisesta maaseudun kehittämiseen varatusta määrärahasta rahoitettavissa hankkeissa voidaan hyväksyä rahallisen suorituksen lisäksi vastikkeetta tehty tai tuotantopanoksen luovutus (*luontoissuoritus*). Hankkeen muussa kuin valtion rahoituksesta voisi olla myös vastikkeellista todennettavaa työtä tai tuotantopanoksen luovutusta. Luontoissuorituksessa ei koskaan makseta työstä tai tuotantopanoksesta, ja niiden arvon määrittely tapahtuu laskennallisesti työn tai luovutetun tuotantopanoksen määrän ja paikkakunnan käyvän hintatason mukaan. Vastikkeellisesti tehdyn työn määrä taas todennetaan palkkukuitilla ja luovutetun tuotantopanoksen esimerkiksi vuokratuon perusteella.

Pykälän 3 momentin mukaan tuki myönnettäisiin prosenttiosuutena hyväksyttävistä kustannuksista tai kertakorvauksena.

Pykälän 4 momentin mukaan tuen enimmäismääriin sovellettaisiin 1 ja 3 momentin lisäksi, mitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen määrästä, luontoissuorituksesta sekä vastikkeellisesta luovutuksesta.

16 §. Tuen hakeminen. Pykälässä ehdotetaan säännöksiä viranomaisesta, jolle hakemus osoitetaan, sekä hakemuksen sisällöstä. Pykälän 1 momentin mukaan tukea lain 6 §:n mukaisesti hankkeisiin haettaisiin asianomaiselta ministeriöltä, silloin kun ministeriö toimii tuen myöntäjänä. Lain 7 §:n mukaista tukea haettaisiin siltä maakunnan liitolta, jonka alueella tuettava toiminta pääasiassa si-

jaitsee. Lain 8 §:n mukaista tukea haettaisiin toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Toimivaltaisista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista säädetään valtioneuvoston asetuksessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (910/2009).

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi hakemuksen vähimmäissisällöstä. Hakemuksesta olisi käytävä ilmi hankkeen yhteys ohjelmaan. Esimerkiksi rakennerahasto-ohjelmassa tämä tarkoittaa sitä, että esitettävä hanke olisi jonkin ohjelma-asiakirjan toimintalinjan mukainen, ja olisi muutoinkin valintakriteerien mukainen. Hakemuksessa tulisi lisäksi olla hakijasta sellaiset tiedot, että viranomainen voisi arvioida tämän edellytykset tuen saamiselle. Lisäksi hakemuksesta olisi käytävä esille tiedot tuen käyttötarkoituksesta, arvio kustannuksista ja suunnitelmarahoituksesta. Lisäksi hakemuksessa olisi oltava arviot hankkeen vaikutuksista ja tuloksista sekä muista seikoista, joita tuen myöntäjä tarvitsee hakemuksen ratkaisemiseksi. Jos kyseessä olisi 12 §:n mukainen tuen siirtäminen, hakemukseen pitäisi liittää tiedot niistä hakuvaiheessa tiedossa olevista tahoista, joille tukea olisi tarkoitus siirtää, tiedot hankkeen toteuttajien välisestä sopimusluonnoksesta tai selvityksiä hankkeen toteuttajan 10 §:ssä vaadituista edellytyksistä toteuttaa hanke. Kirjallisesti toimitettu hakemus olisi allekirjoitettava.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi selkeyttävä säännös yhteishankkeista. Yhteishankkeessa tuen hakijoina ovat kaikki hankkeeseen osallistuvat tahot yhteisesti.

Uutena asiakohtana on 4 momentissa ehdotettu, että hakemuksen yhteydessä olisi selvitettävä, miten hankkeen valmistelussa on huomioitu hankkeen kannalta merkityksellisten aiemmin tuettujen hankkeiden tulokset. Tämä vaatimus parantaisi hanketoiminnan laatua ja hyödyntäisi käytettävissä olevat varat mahdollisimman tehokkaasti niin, että uusissa hankkeissa hyödynnettäisiin aikaisemmin toteutettujen hankkeiden tuloksia. Kehittämishankkeissa tulosten on oltava hyödynnettävissä ja julkisia, joten hakija voi hanketta valmistellessaan vaivatta käyttää tuloksia hyödykseen. Pykälän 4 momentissa on

myös voimassa olevan lain mukainen vaatimus esittää jo hakuvaiheessa suunnitelma siitä, miten tuettavaa toimintaa on aikomus jatkaa hankkeen päättymisen jälkeen. Selvitysvaatimus ohjaisi tuen hakijoita jo ennalta tarkemmin suunnittelemaan toimintaansa niin, että hankerahoitus ei olisi pysyvä rahoitusmuoto organisaation toiminnalle. Hanketuen tarkoitus on pääasiallisesti olla ohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi tarpeelliseksi katsotun toiminnan liikkeellepanevana voimana eikä hanketukea hakevan organisaation vakinaisen rahoitusmuoto. Selvitysvelvollisuus ohjaisi osaltaan toimintaa niin, että riski hanketuen käyttämiseen organisaation normaaliin, kielletyn toimintatuen tapaiseen käyttöön vähenisi. Selvitysvelvollisuutta ei olisi, jos se tuettavan toiminnan luonteen vuoksi olisi ilmeisen tarpeetonta. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi hankkeita, jotka ovat lähtökohteisesti kertaluonteista toimintaa, kuten kertaluonteisen tapahtuman järjestäminen tai tutkimuksen laatiminen. Joissakin tapauksissa voidaan taas tukea myöntää toistuvasti samaan toimintaan, kuten esimerkiksi erityisohjelmien hallinnointiin tai teknisen tuen hankkeisiin.

Pykälän 5 momentin mukaan hakemus tulisi vireille, kun se on toimitettu toimivaltaiselle viranomaiselle. Kun hakemus saapuu viranomaiseen, se on viipymättä tarkastettava sillä tarkkuudella, että voidaan varmistua siitä, että se on saapunut asiassa toimivaltaiseen viranomaiseen, ja että se täyttää hakemuksen vireille tulon kannalta tarvittavat 1 momentin mukaiset vähimmäistiedot.

Pykälän 6 momentissa on erityissäännös ehdotetun lain 6–8 §:n rakennerahasto-ohjelman mukaisten hankkeiden osalta. Näissä hankkeissa on tämän pykälän säännösten lisäksi noudatettava lakiehdotuksen 23 §:n säännöksiä.

Tarkempia säännöksiä tuen hakemisesta ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetuksella.

17 §. Tuen myöntäminen. Pykälään ehdotetaan otettavaksi yleiset säännökset tuen myöntämisestä.

Pykälän 1 momentin mukaan maakunnan liitto päättää tässä laissa tarkoitetun tuen myöntämisestä alueellaan. Sen lisäksi 1 mo-

menttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan maakunnan liitto voi myöntää tukea myös toisen maakunnan liiton alueella toteutettavaan hankkeeseen. Tällöin pääsääntöisesti edellytetään, että kyseiset maakuntien liitot sopivat, että yksi liitto voi myöntää hankkeeseen tuen muiden liittojen puolesta. Maakuntien liitot voivat myös päättää, että ne myöntävät tuen hankkeeseen yhdessä. Maakuntien liittojen yhteistyö ja siihen liittyvät hankkeet ovat yleinen tapa toteuttaa alueiden kehittämisohjelmia.

Pykälän 2 momentin mukaan lakiehdotuksen 6 §:n mukaista tukea myöntävät asianomaiset ministeriöt, näitä ovat sosiaali- ja terveysministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö. Toimivaltaisista tämän lain mukaista tukea myöntävistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista säädetään niistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Pykälän 3 momentti sisältäisi tukipäätöksen otettava vähimmäistiedot. Päätöksessä on todettava myönnetyn tuen määrä, tässä laissa määritellyt tuen ehdot, sekä tuen maksamisen ja taksiperinnän edellytykset. Lisäksi on Euroopan unionin lainsäädännöstä päätöksen otettava sellaiset ehdot ja edellytykset, joilla on olennainen ja välitön vaikutus tuen käyttöön ja maksamiseen. Merkittävimmät asiat, kuten takaisinperintäperusteet päätökseen tulevat kansallisesta lainsäädännöstä. Tukipäätöksellä hyväksytään hakijan laatima hankesuunnitelma. Viranomaisen on edellytettävä, että hankesuunnitelmaa tarkennetaan ennen päätöksen tekemistä niin, että sen sisältö on niin konkreettinen, ettei sen sisällöstä hanketta toteutettaessa ole epäselvyyttä.

Pykälän 4 momentissa on uusi säännös, jonka mukaan alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain 31 §:n mukaista kaupunkikehittämistä koskevien suunnitelmien mukaiselle kestävän kaupunkikehittämisen hankkeelle olisi tukea myönnettävä, jos hanke on siihen sovellettavan Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön sekä rakennerahasto-ohjelman mukainen.

Pykälän 5 momentissa esitetään, että tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

18 §. *Tuen käyttöä koskevat ehdot.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan tukea voidaan myöntää vain sellaisiin kustannuksiin, jotka ovat syntyneet sen jälkeen, kun hakemus on tullut vireille.

Pykälän 2 momentissa on informaatioluontoisesti säädös, että tuen käyttämisestä tavaroitten ja palveluiden hankintaan sekä urakalla teettämiseen sovelletaan, mitä julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007) säädetään. Tuen saajan olisi esitettävä selvitys hankinnan toteuttamisesta mainitussa laissa edellytetyllä tavalla, silloin kun laki koskee tuen saajan toimintaa. Pykälän 2 momentin mukaan tuen saaja olisi velvollinen säilyttämään tuen kohteena olevan hankkeen kirjanpito- ja muun aineiston säilyttämisestä. Kirjanpitoaineiston lisäksi tuen saajan olisi säilytettävä kaikki tarpeelliset tiedot, selvitykset ja asiakirjat sekä tallenteet, joilla voi olla merkitystä tuen myöntämisen perusteiden täyttymistä, käyttöä ja tuen ehtojen noudattamista valvottaessa.

Tarkempia säännöksiä tuen käyttöä koskevista ehdoista voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

19 §. *Tuen maksamisen hakeminen.* Pykälässä määriteltäisiin tuen maksamisen hakemista koskevat yleiset säännökset.

Tuen maksamista haettaisiin maakunnan kehittämisrahasta ja valtakunnallisiin maaseudun kehittämishankkeisiin varatuista määrärahoista sitä varten vahvistetulla lomakkeella. Hakemus olisi allekirjoitettava.

Maksatusta haettaisiin tuen myöntäneeltä viranomaiselta. Maakunnan liitto voisi kuitenkin päättää, että toinen maakunnan liitto voi hoitaa maakunnan kehittämisrahaan tai rakennerahastovaroihin liittyvät maksatukset sen puolesta. Tukipäätöksessä on selkeästi ilmoitettava, mille viranomaiselle maksatushakemus toimitetaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että tämän lain 6–8 §:n mukaisiin rakennerahasto-ohjelmasta rahoitettuihin hankkeisiin maksatusta haettaisiin käyttäen EURA 2014 -tietotietojärjestelmää niin kuin 3 luvun 26 §:ssä säädetään.

Tuen maksamisen hakemiselle voitaisiin asettaa määräaika. Käytännössä tämä tarkoittaa viimeistä maksatuserää.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan että tarkempia säännöksiä maksatuksen hakemisesta, määräajasta ja siinä noudatettavasta menettelystä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

20 §. Tuen maksaminen. Pykälässä olisi tuen maksamiseen liittyvät säännökset. Tuki voitaisiin maksaa kuten nykyisinkin yhtenä tai useampana eränä. Pääsääntöisesti tukea maksetaan enintään kolme erää vuodessa. Tuki maksetaan takautuvasti, hyväksyttävien toteutuneiden kustannusten mukaisesti. Kuitenkin, jos tuki on myönnetty jonkin kustannusmallin kuten kertakorvauksen mukaisesti, maksetaan tuki tämän mallin mukaisesti. Hankkeelle voidaan myös joissain tapauksissa maksaa ennakkoa. Tuen myöntänyt viranomainen voisi myöntää hankkeelle ennakkoa, jos se olisi hankkeen toteuttamisen kannalta perusteltua.

Tarkempia säännöksiä tuen maksamismenettelystä kuten ennakosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

21 §. Tietojen saanti ja luovuttaminen. Pykälässä on tietojen saantia ja luovuttamista koskeva viittaussäännös lakiehdotuksen 28 §:ään.

3 luku **Rakennerahasto-ohjelma-hankkeita koskevat erityissäännökset**

22 §. Yleiset edellytykset. Pykälään ehdotetaan otettavan kaikkia rakennerahasto-ohjelmasta osarahoitettavia hankkeita koskevat yleiset edellytykset. Pykälän 1 momentin mukaan hankkeiden on oltava rakennerahasto-ohjelman mukaisia, niillä on toteutettava ohjelman tavoitteita ja niiden on sisällöltään oltava jonkin ohjelma-asiakirjan toimintalinjan mukaisia. Hankkeen tavoitteet eivät myöskään voi poiketa alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lakiehdotuksen 35 §:ssä tarkoitetun kumppanuussopimuksen mukaisesta varojen käyttötarkoituksesta.

Pykälän 3 momentin mukaan muiden kuin yksittäisten yritysten liiketoiminnan kehittä-

miseen liittyvien kehittämishankkeiden tulosten on oltava yleisesti hyödynnettävissä. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että hankkeiden toteuttamisesta ja niiden tuloksista on tiedotettava. Mahdolliset tekijänoikeudet ovat tuen saajan omaisuutta, mutta hankkeen tuloksia tulee voida käyttää laajemmin kuin vain hakijan omaksi hyödyksi. Muun kuin yritystoimintaan liittyvän kehittämishankkeen tarkoituksena on pääasiallisesti tavoitteiltaan laaja-alaisempi kehittäminen kuin pelkästään hakijaorganisaatioin kehittäminen. Pykälän 4 momentti on luonteeltaan informatiivinen ja korostaa välittävien toimielinten velvollisuutta noudattaa tehtävissään sekä Euroopan unionin että kansallista lainsäädäntöä. Lisäksi välittävien toimielinten on noudatettava varojen osoittamispäätöksen yhteydessä asetettuja ehtoja. Näiden ehtojen on perustuttava unionin tai kansalliseen lainsäädäntöön.

23 §. Tuen hakeminen rakennerahasto-ohjelmassa. Pykälässä annettaisiin yleiset säädökset tuen hakemisesta rakennerahasto-ohjelmassa. Nämä säännökset koskevat kaikkea rakennerahastoista myönnettävää tukea. Pykälän 1 momentin mukaan rakennerahasto-ohjelmassa tukea haettaisiin pääsääntöisesti sähköisesti. Tuen hakeminen EURA 2014 -tietojärjestelmässä edellyttää vahvaa sähköistä tunnistautumista. Kuitenkin muussa kuin EURA 2014 -tietojärjestelmässä hakemus voitaisiin toimittaa myös allekirjoitetulla lomakkeella toimivaltaiselle viranomaiselle. Pykälässä säädettäisiin informaatio-luonteisesti, että hakemuksen on sisällettävä sekä Euroopan unionin, kyseiseen hankkeeseen sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä sekä lisäksi tämän lakiehdotuksen 3 luvussa edellytetyt tiedot. Muun kuin kirjallisenä lomakkeena toimitetun hakemuksen allekirjoitukseen sovellettaisiin, mitä vahvasta sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (617/2009) henkilön yksilöimisestä ja tunnistamisesta säädetään.

24 §. Hyväksyttävät kustannukset ja tuen määrä. Pykälässä säädettäisiin rakennerahastohankkeita koskevista hyväksyttävistä kustannuksista ja tuen määrästä. Tukea voidaan myöntää joko viranomaisen hyväksymän kustannusmallin tai hankkeesta aiheutuvien

hyväksyttävien, todellisten, hankkeen toteuttamiselle tarpeellisten ja määrältään kohtuullisten kustannusten mukaisesti. Näitä kustannusmalleja ovat muun muassa kertakorvausmalli jossa hyväksyttävien kustannusten tai osa niistä korvataan kertasummalla, jonka määrä voi olla enintään 100 000 euroa tai kiinteämääräinen tukiosuus kaikista tukielteisistä kustannuksista tai niiden osasta, korvaus perustuu yhtä tai useampaa kustannuslajia koskevaan ennalta vahvistettuun prosentiosuuteen. Tavoitteena on käyttää pääasiassa kustannusmalleja, joissa hallinnollisen työn osuus on huomattavasti pienempi. Kustannusmalleista komissio tulee antamaan tarkempia säännöksiä, joiden perusteella mallien soveltaminen määritellään tarkemmin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että hankkeen rahoitussuunnitelman mukaiset rahoitusosuudet olisi suoritettava rahallisenä suorituksena hankkeelle. Tämä tarkoittaa esimerkiksi hankkeen kuntarahoitusosuutta, sitä ei voisi enää antaa esimerkiksi kunnan työntekijän antaman työpäiväkirjaan ja palkkatositteen perusteella laskettavana suorituksena. Nyt esitetyn mukaisena kuntarahoitus tai muun ulkopuolisen, kuten esimerkiksi yliopiston rahoitus, on osoitettava aina nimenomaisena rahasiirtona hankkeelle. Tämä vaatimus ei koskisi hankkeen omarahoitusosuutta. Rakennerahastohankkeita toteuttavien organisaatioiden olisi kuitenkin huolehdittava siitä, että niille on budjetoitu rahoitusta myös hankkeiden omarahoitusosuuteen. Rahallisen suorituksen vaatimusta ei myöskään vaadita Euroopan sosiaalirahaston hankkeissa Euroopan sosiaalirahastoa koskevan asetuksen 14 artiklan mukaisissa kolmannen osapuolen eli koulutukseen osallistuvien henkilöiden palkkakustannusten osalta.

Pykälän 3 momentin mukaan rakennerahastohankkeissa ei enää voitaisi käyttää luontoissuorituksia. Niitä ovat muun muassa hankkeelle ilman korvausta luovutetut tilat tai ilman palkkakorvausta tehty työ (*talkootyö*). Erona 2 pykälän mukaisiin työsuorituksiin, joissa laskennallinen rahasuoritus perustuu todellisiin maksettuihin palkkoihin, ei luontoissuorituksena tehtävässä työssä ole todennettavia palkkakustannuksia. Ne on ar-

vioitu paikkakunnan käyvän hintatason mukaan.

Pykälä 4 momentin mukaan ei tukea voida myöntää siltä osin kuin julkisen rahoituksen osuus hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista ylittää Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn julkisen rahoituksen enimmäismäärän.

Pykälän 5 momentissa esitetään, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hyväksyttävistä kustannuksista, kustannusmalleista, niiden määräytymisen perusteista, käyttökohteista sekä enimmäistukimääristä – tai osuuksista sekä menettelystä.

25 §. Tuen ehdot. Pykälän 1 momentissa on informaatioluontoisesti säädös, että tuen käyttämisestä tavaroiden ja palveluiden hankintaan sekä urakalla teettämiseen sovelletaan sekä julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007) säädetään. Tuen saajan olisi esitettävä selvitys hankinnan toteuttamisesta mainitussa laissa edellytetyllä tavalla, silloin kun laki koskee tuen saajan toimintaa.

Pykälän 2 momentin mukaan tuen saaja olisi velvollinen säilyttämään tuen kohteena olevan hankkeen kirjanpito- ja muun aineiston säilyttämisestä. Kirjanpitoaineiston lisäksi tuen saajan olisi säilytettävä kaikki tarpeelliset tiedot, selvitykset ja asiakirjat sekä talenteet, joilla voi olla merkitystä tuen myöntämisen perusteiden täyttymistä, käyttöä ja tuen ehtojen noudattamista valvottaessa.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä asiankirjojen säilyttämisestä.

26 §. Maksatuksen hakeminen. Tukea haettaisiin toimivaltaiselta viranomaiselta sähköisesti. Muissa kuin EURA 2014-tietojärjestelmässä maksatusta voitaisiin kuitenkin hakea myös kirjallisesti lomakkeella toimivaltaiselta viranomaiselta. Kirjallinen hakemus on allekirjoitettava.

27 §. Takaisinperintää koskevat ilmoitukset ja menoilmoitukset. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset takaisinperintää koskevista ilmoituksista ja menoilmoituksista. Pykälän 1 momentin rakennerahastohjelman välittävät toimielimet sekä hallintoviranomainen ilmoittavat todentamisviranomaiselle kaikista sääntöjenvastaisuuksista ja

takaisinperintää koskevista ja muista toimenpiteistä, joihin todettujen virheellisyyksien oikaisemiseksi on ryhdytty. Todentamisviranomaisen pitää kirjata takaisin perittävistä määristä ja niistä määristä, jotka on palautettu johonkin hankkeeseen tarkoitetun rahoitusosuuden täysimääräisen tai osittaisen peruuttamisen johdosta. Tämän tehtävän suorittamiseksi pykälässä ehdotetaan, että rakennerahastovaroja käyttävät välittävät viranomaiset olisivat velvollisia ilmoittamaan todentamisviranomaiselle kaikista toimenpiteistä, joihin ne ovat ryhtyneet hankkeisiin tehtyjen tarkastusten tai muuten todettujen sääntöjenvastaisuuksien johdosta. Hallintoviranomaisella taas on kokonaisvastuu ohjelman vaikuttavasta ja tehokkaasta toteuttamisesta sekä siitä, että kaikessa toiminnassa kuten hankkeiden toteuttamisessa noudatetaan sekä kansallista että Euroopan unionin lainsäädäntöä. Tämän vuoksi hallintoviranomaiselle esitetään vastaavaa velvollisuutta. Hallintoviranomaisella on tämän vuoksi velvollisuus seurata ohjelmassa tehtyjä sääntöjenvastaisuuksiin liittyviä toimenpiteitä, ja huolehtia, että ne ovat todentamisviranomaisen tiedossa. Tiedot tulee antaa selkeässä muodossa.

Pykälän 2 momentin mukaan todentamisviranomaisella olisi oikeus velvoittaa välittäviä viranomaisia tai hallintoviranomaista ryhtymään toimenpiteisiin, joilla virheellisyydet oikaistaan. Todettujen virheiden oikaiseminen, kuten takaisinperintä ja muut jälkikäteiset toimenpiteet ovat usein runsaasti hallinnollista työtä vaativia ja usein myös esimerkiksi tuen saajan taloudellisen tilanteen vuoksi tehottomia. Tämän vuoksi on tärkeää, että todentamisviranomaisella on oikeus velvoittaa välittävät viranomaiset ja hallintoviranomainen myös sellaisiin toimenpiteisiin, joilla näiden virheellisyyksien toistuminen voitaisiin estää.

Pykälän 3 momentissa on todettu hallintoviranomaisen velvollisuus varmistaa, että 1 momentin mukaiset toimenpiteet ovat sekä kansallisen että Euroopan unionin lainsäädännön mukaisia. Tämä tarkoittaa esimerkiksi takaisinperinnän osalta sitä, että sekä takaisinperintäpäätös että sen sisällölliset perusteet nojautuvat hanketta koskevaan kansalliseen takaisinperintäsäädökseen.

Pykälän 4 momentin mukaan todentamisviranomaisen vastuulla on, että 1 momentin mukaiset toimenpiteet otetaan huomioon komissiolle menoilmoituksia laadittaessa.

Todentamisviranomaisten eräänä tehtävänä on laatia menoilmoitukset ja maksupyynnöt ja toimittaa ne komissiolle. Niiden perusteella komissio suorittaa maksuja jäsenvaltioihin. Menoilmoituksiin on sisällytettävä ohjelman kunkin toimintalinjan osalta tukikelpoisten menojen kokonaismäärä ja vastaava julkinen rahoitusosuus, joka on maksettu tai tulee maksettavaksi tuensaajille julkista rahoitusosuutta koskevien ehtojen mukaisesti. Takaisinperittyihin määriin liittyen todentamisviranomaisen palauttaa takaisin perityt määrät Euroopan unionin yleiseen talousarvioon vähentämällä ne seuraavasta menoilmoituksesta.

Valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan annettavaksi tarkempia säännöksiä ilmoituksia tehtäessä noudatettavasta menettelystä. Annettavat säännökset perustuvat Euroopan unionin lainsäädäntöön ja niiden tarkoituksena yhdenmukaistaa ja parantaa järjestelmän toimintaa.

28 §. Tietojen saanti ja luovuttaminen rakennerahasto-ohjelmassa. Pykälässä olisi säännökset sekä tietojen saannista, että tietojen luovuttamisesta rakennerahasto-ohjelmassa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tiedon saantioikeudesta. Salassapitosäännösten estämättä olisi työ- ja elinkeinoministeriöllä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja maakuntien liitoilla ja muilla välittävillä toimielimillä sekä tarkastusviranomaisella oikeus saada muulta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta taholta tuen hakijaa tai saajaa koskevia tietoja. Tuen hakemiseen ja myöntämiseen liittyy aina mahdollinen väärinkäytösten riski. Tuen hakija on velvoitettu hakemuksessaan antamaan tuen myöntämistä tai tuen maksamista varten riittävät tiedot, mutta tukea myöntävällä tai valvovalla viranomaisella tulee olla riittävän laajat oikeudet varmistaa annetun tiedon paikkansa pitävyys tai muutoinkin tarkastaa tuen myöntämisen tai valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja. Pyydetyn tiedon välttämättömyys olisi perusteltava.

Pykälän 3 momentissa on säännös edellä 1 momentissa mainittujen viranomaisten oikeudesta luovuttaa muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle, taikka Euroopan unionin toimielimelle sellaisia tässä laissa säädettyä tehtävää hoidettaessa saatuja, tuen saajaa koskevia tietoja, jotka ovat näille tarpeen säädetyn tarkastustehtävän hoitamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan unionin lainsäädäntöä on noudatettu.

Pykälän 4 momentissa olisi erikseen säädetty verohallinnolta saatavista tiedoista. Työ- ja elinkeinoministeriöllä, maakunnan liitolla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella sekä muilla välittävillä toimielimillä olisi oikeus saada maksutta verohallinnolta tuen hakijaa ja saajaa koskevat sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä tuen myöntämiseksi ja valvomiseksi. Oikeus tiedon saamiseen koskee myös sellaisia tietoja, jotka ovat muuten salassa pidettäviä. Pykälässä on lisäksi mainittu, että tiedot voidaan toimittaa myös sähköisesti tai teknisen käyttöyhteyden avulla.

Edellä 1 ja 4 momentissa mainitut tiedot voitaisiin luovuttaa myös sähköisesti tai teknisen käyttöyhteyden avulla.

Pykälän 6 momentissa on lisäksi todettu, että pyydettyjä tietoja ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen kuin ne on pyydetty.

29 §. Rakennerahasto-ohjelman tietojärjestelmä. 29 §. Rakennerahasto-ohjelman tietojärjestelmä. Pykälän 1 momentissa olisi informaatioluontoisesti todettu, että rakennerahasto-ohjelmassa on EURA 2014 -tietojärjestelmä. EURA 2014 -tietojärjestelmää käytetään tämän lain 6–8 pykälien mukaisten hankkeiden hallinnoinnissa. Alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnasta annetun lakiehdotuksen 8 §:n mukainen hallintoviranomainen vastaa siitä, että tietojärjestelmä vastaa sille lainsäädännössä asetut edellytyksiä, ja että järjestelmä vastaa niitä tarpeita, joita mainitun lakiehdotuksen todentamisviranomaisella ja 10 §:n mukaisella tarkastusviranomaisella tehtäviensä asianmukaisesti hoitamiseksi on. Välittävät toimielimet vastaavat siitä, että tuen hakemista, myöntämistä ja valvontaa koskevat oikeat tiedot tallennetaan järjestelmään. EURA 2014 -tietojärjestelmässä tuen hakijalla on oikeus seura-

ta EURA 2014 -tietojärjestelmässä tuen hakemista, maksamista, tarkastamista, ja takaisinperintää koskevaa asiansa etenemistä. Tietoturvallisuuden kannalta on tärkeää, että asian seuraaminen edellyttää vahvaa sähköistä tunnistautumista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muuta kuin EURA 2014 -tietojärjestelmää käyttävien viranomaisten tietojärjestelmille asetetuista edellytyksistä. Näiden liitännäisjärjestelmien omistajat vastaavat siitä, että siirrettävän tiedon sisältö ja tarkkuus vastaavat EURA 2014 -tietojärjestelmän sisältöä. Liitännäisjärjestelmän omistavalla viranomaisella on myös velvollisuus noudattaa EURA 2014 -tietojärjestelmän sisältövaatimuksia.

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin antaa tarkempia säännöksiä liitännäisjärjestelmän omistajan velvollisuudesta noudattaa EURA 2014 -tietojärjestelmän tiedonohjaussuunnitelmaa ja järjestelmään tallennettavista muista kuin henkilötietoja koskevista tiedoista.

30 §. Tietojen julkisuus ja säilyttäminen. Pykälässä säädettäisiin tietojen julkisuudesta ja säilyttämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan tietojärjestelmään tallennettujen tietojen julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Julkisia ovat lisäksi tiedot, jotka jäsenvaltioiden on asiaa koskevan Euroopan unionin lainsäädännön perusteella julkaistava. Hallintoviranomaisen tehtävänä on huolehtia tietojärjestelmään tallennettujen tuen saajia, hankkeita ja tuen määrää koskevien tietojen julkisuuteen saattamisesta sillä tavoin kuin Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään.

Pykälän 2 momentin mukaan hallintoviranomaisella, todentamisviranomaisella ja tarkastusviranomaisella on oikeus luovuttaa edelleen salassapitosäännösten estämättä Euroopan unionin asianomaiselle viranomaiselle sellaisia EURA 2014 -tietojärjestelmään tallennettuja tietoja, jotka ovat tarpeen valvottaessa, että Euroopan unionin lainsäädäntöä sekä sovellettavaa kansallista lainsäädäntöä on noudatettu myönnettäessä rakennerahastojen tukea.

Pykälän 3 momentissa on informaatioluonteinen säännös rekisteröidyn oikeudesta tar-

kistaa häntä koskevat tiedot, ja oikeudesta niissä olevien virheiden tai puutteiden oikaisuun sekä vanhentuneiden ja tarpeettomien tietojen poistamiseen. Asiaan sovelletaan, mikä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

Pykälän 4 momentin mukaan tilanteessa, jossa Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään valtiontuen tai muun tuen seurantaan varten perustettavaksi rekistereitä, EURA 2014 -järjestelmän tiedoista muodostetaan vaadittu rekisteri, ja sen tiedot siirretään tarvittaessa vähämerkityksistä tukea tai muuta tukea koskevaan rekisteriin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tietojen säilyttämisestä ja määrajajoista.

31 §. Päätöksen tiedoksianto. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että hakemukseen annettu päätös annettaisiin tiedoksi sähköisesti noudattaen, mitä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 18 §:ssä säädetään. Sähköinen tiedoksianto koskisi sekä sähköisesti että muilla tavoin vireille saatettuja hakemuksia.

Säännös on informaatioluonteinen. Sähköistä tiedoksiantoa voitaisiin soveltaa ilman lakiviittausta, mutta selkeyden vuoksi on asia hyvä ottaa samaan kokonaisuuteen muun hanketoimintaa koskevan sääntelyn kanssa

32 §. Tarkastusviranomaisen tarkastusoikeus. Alueiden kehittämiseksi ja rakennerahastotoiminnan hallinnoimisesta annetun lakiehdotuksen 10 §:n mukaisten tehtävien hoitamiseksi on välttämätöntä, että tarkastusviranomaisella on riittävän laaja oikeus suorittaa tarkastuksia. Tarkastusviranomaisen tehtävänä on tarkastuksilla varmistaa, että rakennerahasto-ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmä toimii moitteettomasti ja tehokkaasti. Tarkastukset perustuvat asianmukaiseen otokseen. Tarkastukset ovat luonteeltaan järjestelmätarkastuksia ja hankkeisiin kohdistuvia tarkastuksia. Tarkastusoikeuden tulee kohdistua kokonaisuudessaan rakennerahastojen hallinnointi- ja valvontajärjestelmään ja ulottua siten kaikkiin rakennerahastovaroja myöntäviin ja käyttäviin toimijoihin. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan. Muita kuin tähän otokseen

perustuvia hanketarkastuksia voisivat olla perustellusta syystä tehdyt täydentävät tarkastukset. Tarkastusten on jakauduttava tasaisesti koko ohjelmakaudelle sulkemiseen asti. Tarkemmat säännökset on tarkoitus antaa uuden yleisasetuksen nojalla annettavassa täytäntöönpanoa koskevassa komission asetuksessa.

Jos tarkastusviranomainen ei itse suorita tarkastuksia, tulee sen uuden yleisasetuksen 116 artiklan mukaan huolehtia siitä, että tarkastusta suorittavat viranomaiset tai tilintarkastajat ovat vaadittavalla tavalla toiminnallisesti riippumattomia. Pykälän 2 momentissa annettaisiin tilintarkastajia koskevat edellytykset. Tarkastusviranomaisen puolesta tarkastuksia tekevien tarkastajien olisi oltava auktorisoituja tilintarkastajia tai tilintarkastusyhteisöjä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilintarkastajaan sovellettavasta rikosoikeudellisesta sekä vahingonkorvausvastuusta. Tilintarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä, sekä hallintolakia, kielilakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Pykälän 5 momentin mukaan viranomaisella tai tilintarkastajalla on oikeus päästä tuettavan toimenpiteen tai tuen käytön kannalta merkityksellisiin paikkoihin ja tarkastaa näitä sekä tuen saajan olosuhteita, tietojärjestelmiä ja asiakirjoja. Tarkastaja voi ottaa tämän aineiston myös väliaikaisesti haltuunsa, jos tarkastuksen suorittaminen sitä edellyttää. Tarkastusviranomaisella ja sen valtuuttamilla tarkastajilla on oikeus saada poliisilta korvausta virka-apua tarkastuksen suorittamisessa.

33 §. Hallintoviranomaisen tarkastusoikeus. Uuden yleisasetuksen 114 artiklan mukaan hallintoviranomaisen tehtävänä on päävastuu rahastojen vaikuttavasta ja tehokkaasta täytäntöönpanosta. Tämän varmistamiseksi hallintoviranomaisen tehtävänä olisi muun muassa tarkastaa hallinnollisilla ja paikan päällä tehtävillä tarkastuksilla, että rahastoista osarahoitetut tuotteet ja palvelut on toimitettu ja tuen saajien ilmoittamat menot on maksettu ja että nämä menot ovat unionin ja

kansallisen lainsäädännön, rakennerahasto-ohjelman ja tukiehtojen mukaisia. Hallintoviranomaisen tulee tehdä riittävä määrä tarkastuksia, jotta saavutetaan kohtuullinen varmuus toimien laillisuudesta ja oikeellisuudesta. Tarkoituksena on, että osana tuen myöntämis- ja maksamismenettelyjä kukin rakennerahastojen tukea myöntävä viranomainen suorittaa hallintoviranomaisen ohjeistuksen mukaan vaaditut tehtävät. Hallintoviranomaisen tehtävänä on kuitenkin varmistaa, että tehtävät hoidetaan asianmukaisesti ja sitä varten mahdollisesti annettuja ohjeita noudatetaan.

Tehtävän hoitaminen edellyttää, että hallintoviranomaisella on mahdollisuus tehdä paikan päällä suoritettavia tarkastuksia. Siten hallintoviranomaisen on mahdollista tehdä havaintoja järjestelmän toiminnasta. Myös rakennerahastovarojen varainhoidon periaatteiden noudattamisen edellyttää, että hallintoviranomainen voi toteuttaa tarkastuksia järjestelmän moitteettoman toiminnan varmistamiseksi. Hallintoviranomainen voi valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan tekemään tarkastukset puolestaan.

34 §. Todentamisviranomaisen tarkastusoikeus. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset todentamisviranomaisen tarkastusoikeudesta. Todentamisviranomaisen keskeisinä tehtävinä on yleisasetuksen 115 artiklan mukaan laatia menoilmoitukset sekä todentaa, että ne on laadittu luotettavan kirjanpitojärjestelmän ja todennettavissa olevien tositteiden perusteella ja että niihin on kohdistunut hallintoviranomaisen tarkastuksia. Lisäksi todentamisviranomaisen tulee varmistaa, että se on saanut hallintoviranomaiselta todentamista varten tarvitsemansa tiedot menoilmoituksiin sisältyvistä menoista koskevista menettelyistä ja tarkastuksista. Tehtävän hoitaminen edellyttää, että todentamisviranomaisen tekee tarkastuksia ja valvontakäyntejä hallintoviranomaiseen ja välittäviin toimielimiin, sekä tarvittaessa myös tuen saajiin ulottuvia tarkastuksia sen selvittämiseksi, että järjestelmä toimii asianmukaisesti ja että järjestelmä tuottaa todentamisviranomaisen tehtävän hoitamisessa tarpeelliset tiedot. Yksittäisten tarkastusten osalta on tärkeää, että

todentamisviranomaisen saa tarkastusviranomaiselta tiedot toimitetuista tarkastuksista. Tarkoituksena on, että todentamisviranomaisen ei tarvitsisi tehdä pääsääntöisesti tarkastuksia rakennerahastovaroja käyttävissä viranomaisissa, vaan se voisi siltä osin perustaa toimintansa jo suoritettuihin tarkastuksiin.

35 §. Takaisinperintäpäätöksen täytäntöönpano rakennerahasto-ohjelmassa. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset takaisinperintäpäätöksen täytäntöönpanosta vastaavista viranomaisista rakennerahasto-ohjelmassa. Ministeriön tai maakunnan liiton myöntämässä tuessa ne vastaisivat myös takaisinperintäpäätöksen täytäntöönpanosta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen osalta takaisinperinnästä vastaisi se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, joka on tuen myöntänyt tai se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka tehtäväksi se on säädetty.

4 luku **Erinäiset säännökset**

36 §. Tuen palauttaminen. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös tuen palauttamisesta. Säännös koskisi tuen saajalle asetettavaa velvollisuutta oma-aloitteisesti palauttaa tuki tai sen osa. Palautusvelvollisuus koskisi tilannetta, jossa tuen saajalle on maksettu tukea virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti. Palautusvelvollisuus olisi myös tilanteessa, jossa tukea ei voida käyttää tukipäätöksessä edellytetyllä tavalla. Vastaava tuen palautusvelvollisuutta koskeva säännös sisältyy valtionavustuslain 20 §:ään. Vastava säännös on lisäksi maaseudun kehittämisen tukemista koskevassa lakiehdotuksessa (HE 142/2013 vp) sekä valtioavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annettavassa lakiehdotuksessa.

Pykälän 1 momentin mukaan palautus olisi tehtävä viipymättä. Momentissa edellytetään tuen saajalta nimenomaista oma-aloitteisuutta perusteettomasti saadun edun palauttamisessa. Perusteettomuuden vaatimus täyttyy myös silloin, jos tuen saaja ei täytä tuen myöntämiselle lainsäädännössä asetettuja edellytyksiä. Jos palautettava määrä olisi enintään 100 euroa, sen saisi jättää palauttamatta.

Pykälän 2 momentin mukaan palautusvelvollisuus ei kuitenkaan koskisi laskennallisen perusteen mukaan myönnetyn tuen ja toteutuneiden kustannusten välistä erotusta. Tukipäätöksessä vahvistetun laskennallisen perusteen mukaisissa tuissa voi tuen saaja lukea hyväkseen mahdollisen laskennallisten perusteiden mukaan maksetun tuen ja toteutuneiden kustannusten välisen erotuksen. Muilta osin perusteettoman edun palauttamista koskevaa 1 momenttia sovelletaan myös laskennallisen perusteen mukaan myönnettäviin tukiiin. Tuen myöntäneen viranomaisen on vahvistettava palauttamisen syy, määrä ja siihen kohdistuvan koron oikeellisuus.

37 §. Tuen takaisinperintä ja maksamisen lopettaminen. Pykälässä säädettäisiin tuen takaisinperinnästä. Pykälä koskee lakiehdotuksen 2 luvun 6–8 §:ssä mainittuja tukia. Tuen myöntäneen viranomaisen tai lakiehdotuksen 8 §:n mukaan myönnetyn tuen osalta toimivaltaisen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen velvollisuutena on lopettaa maksaminen hankkeelle tai periä tuki takaisin. Ehdotettu pykälä vastaa voimassa olevan lain 20 §:n säännöksiä. Pykälän 1 momentin mukaisissa tapauksissa ei viranomaisella ole harkintavaltaa, vaan sen on lopetettava tuen maksaminen ja perittävä jo maksettu tuki takaisin joko kokonaan tai osittain. Perusteena tällaiselle menettelylle pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan on tuen myöntämistä, maksamista tai valvontaa varten annetut virheelliset tai harhaanjohtavat tiedot tai tietojen salaaminen, ja jos näiden tietojen antaminen tai salaaminen on olennaisesti vaikuttanut rahoituksen saamiseen. Virheellisillä tiedoilla tarkoitetaan sellaisia tietoja, jotka eivät vastaa tosiasioita antamishetkellä. Harhaanjohtavilla tiedoilla tarkoitettaisiin tietoja ja esittämistapa, joka antaa väärän kuvan todellisesta tilanteesta, ja aiheuttaa sen, ettei viranomaisen saa oikeaa kuvaa ratkaisunsa perusteeksi. Tietojen salaamisella tarkoitettaisiin oikean tiedon ilmoittamatta jättämistä esimerkiksi kun viranomaiselle tuen hakemisvaiheessa annetuissa tiedoissa tapahtuu muutoksia tai tarkastustilanteessa ei tarkastajalle ole toimitettu kaikkia asiaankuuluvia tietoja. Suhteellisuusperiaatteen mukaan maksatuksen keskeyttämisessä ja takaisinperinnässä edellyte-

tään, että tässä momentissa mainituilla epä säännönmukaisuuksilla on ollut olennainen vaikutus tuen myöntämiseen, maksamiseen tai valvontaan. Olennaisuudella tarkoitetaan, tuen myöntämisen osalta, ettei tukea olisi myönnetty tukipäätöksen mukaista määrää tai sillä olisi ollut vaikutusta muun muassa tuen ehtoihin. Maksamisen osalta olennaisuuden arvioinnissa on taloudellisen raportoinnin osalta suppeampi. Tuen saaja on velvollinen toimittamaan maksamisen perusteeksi riittävän laajat, täsmälliset ja oikeat tiedot.

Maksaminen on lopetettava ja maksettu tuki on perittävä takaisin 2 kohdan mukaan tilanteessa, jossa tuen saaja on kieltäytynyt antamasta sellaisia tietoja, joita tarvitaan tuen maksamista tai valvontaa varten taikka tarkastusta suoritettaessa kieltäytytty täyttämästä tuen saajalle tarkastuksen suorittamiseksi säädetyjä velvollisuuksia. Pykälän 3 kohdan mukaan maksaminen on lopetettava ja tuki on perittävä takaisin, jos tukea on käytetty muuhun tarkoitukseen kuin tuki on myönnetty. Pykälän 6 kohdan mukaan myös muu tukipäätöksen ehtojen noudattamatta jättäminen aiheuttaa tuen maksamisen lopettamisen tai takaisinperinnän.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä maksamisen lopettamisen ja tuen takaisinperinnästä, joissa viranomaisella on harkintavalta. Momentin mukaisissa tapauksissa kyseessä ovat sellaiset tuen saajan menettelyt, jotka eivät kaikissa tapauksissa ole niin olennaisia, että niissä välttämättä olisi tuen maksamisen lopettaminen tai takaisinperintä. Viranomaisen on tapauskohtaisesti harkittava, kaikki seikat huomioon ottaen, onko kyseessä tapauksessa ryhdyttävä takaisinperintään tai maksamisen lopettamiseen. Jos kyseessä on tilanne, jossa joko ulkopuolisen tai viranomaisen itsensä tekemässä tarkastuksessa on hankkeen toteuttamisessa todettu tässä momentissa kuvattuja epä säännönmukaisuuksia, on viranomaisen tehtävä perusteltu päätös siitä mihin toimenpiteisiin se ryhtyy asian johdosta.

Perimättä voidaan jättää määrä, joka on tukikohtaisesti enintään 100 euroa.

Lisäksi säädettäisiin useammalle yhteisesti myönnetyn tuen maksamisesta takaisin. Tuen

saajat vastaavat yhteisvastuullisesti tuen takaisinmaksamisesta.

38 §. Takaisin maksettavan määrän korko. Takaisinmaksettavalle määrälle maksettavasta korosta ehdotetaan säädettävän tässä laissa. Jos Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään asiaan soveltuvasta korkokannasta, on korkoa maksettava sen mukaan. Jollei mainitussa asiasta säädetä, korkoa tulisi maksaa korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Korkoa olisi maksettava siitä päivästä, kun tuki on maksettu siihen päivään kun takaisinperinnästä on tehty päätös.

39 §. Viivästyskorko. Pykälässä säädettäisiin viivästyskorosta vastaavalla tavalla kuin korosta. Viivästyskorkoa maksettaisiin siinä tapauksessa, että takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään asetettuna eräpäivänä, olisi sille suoritettava vuotuista viivästyskorkoa. Jos Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään asiaan soveltuvasta korkokannasta, on viivästyskorkoa maksettava sen mukaan. Jollei asiasta säädetä mainitussa lainsäädännössä, viivästyskorkoa maksettaisiin korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan.

40 §. Takaisinperittävän määrän kohtuullistaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettävän takaisinperittävän määrän kohtuullistamisesta. Vastaava säännös on maaseudun kehittämistä koskevassa lakiehdotuksessa. Kohtuullistaminen antaisi viranomaiselle harkintavaltaa hallinnollisen kohtuusperiaatteen toteuttamiseen. Pykälässä ehdotetaan, että viranomainen voi jättää osan virheellisesti tai perusteetta maksetusta tuesta tai sille määrätystä korosta, joko kokonaan tai osittain perimättä. Kohtuullistamisessa on otettava huomioon esimerkiksi kokonaistilanne, joka on johtanut siihen, että tukea joudutaan perimään takaisin. Kohtuullistamiseen saattaa olla perusteena esimerkiksi se, että viranomaisen antama ohjaus on yksittäistapauksessa ollut epäselvää ja koron osalta kohtuullistamista voidaan harkita esimerkiksi tilanteessa, jossa viranomainen toiminnasta johtuen takaisinperintämenettely on kestänyt kohtuuttoman kauan. Tilanteessa, jossa tuensaajan virheellinen toiminta on ollut tahallista, ei

perusteita kohtuullistamiseen yleensä ole. Kohtuullistamisesta on tehtävä päätös, jossa perusteet kohtuullistamiselle esitetään selkeästi.

41 §. Työ- ja elinkeinoministeriön oikeus takaisinperintään. Pykälässä määriteltäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeus periaatteen liitoilta takaisin sille rakennushastovaroista ja niitä vastaavista valtion varoista tai yksinomaan kansallisista valtion varoista maksetut varat tai niiden osa. Takaisinperintäoikeus olisi, jos maakunnan liitto on käyttänyt varat muuhun tarkoitukseen kuin ne on myönnetty, kuten että liitto olisi käyttänyt varat muuhun ohjelmaan tai tarkoitukseen kuin mihin varat on myönnetty. Päätöksen mukainen käyttötarkoitus ei tällöin toteudu joko lainkaan tai merkittävältä osin. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriölle ehdotetaan takaisinperintäoikeutta, jos maakunnan liitto on olennaisesti rikkonut varojen käyttämistä koskevia säännöksiä tai varojen osoittamispäätöksessä asetettuja ehtoja. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti takaisinperintäperusteessa edellytetään rikkomiselta olennaisuutta. Olennaiseksi on katsottava sellainen säännösten tai varojen osoittamispäätöksessä asetetun ehdon rikkominen, jonka johdosta tukea ei olisi lainkaan myönnetty tai ei olisi myönnetty päätöksen suuruisena. Suhteellisuusperiaatteen mukaan maakunnan liitolle maksettujen varojen takaisinperintä rajoitettaisiin rikkomusta vastaavaan määrään.

42 §. Tarkastusoikeus. Pykälässä ehdotetaan tarkennettavaksi nykyistä rahoituslain 19 §:ää. Työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi tarkastusoikeutta laajennettaisiin niin, että myös sosiaali- ja terveysministeriöllä, maakuntien liitoilla ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla olisi tarkastusoikeus myöntämiensä tukien osalta. Tarkastusoikeus on tarkoitettu laajaksi niin, että se koskee laissa tarkoitettujen ohjelmien toteuttamista, tukien myöntämistä, maksamista, käyttöä ja valvontaa.

Pykälän 2 momentin mukaan Euroopan unionin varoista osaksi tai kokonaan taikka valtioneuvoston myöntämää tukea koskevasta Euroopan unionin toimielimen tarkastusoi-

keudesta säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä.

Pykälän 3 momentin mukaan lakiehdotuksen 12 §:n mukaisessa tuen siirtämisessä kohdistuu edellä mainittu tarkastusoikeus myös siirron saajan toimintaan. Pykälän 1 momentissa mainitut viranomaiset voivat päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan tarkastus. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (JHTT-yhteisö), Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (KHT-yhteisö) taikka kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (HTM-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (HTM-yhteisö).

Pykälän 4 momentissa on säännökset tarkastuksessa tarvittavista oikeuksista tarkastuksen asianmukaista suorittamista varten. Viranomaisella tai tilintarkastajalla on oikeus päästä tuettavan toimenpiteen ja tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin tai paikkoihin ja tarkastaa näitä sekä tuen saajan olosuhteita, tietojärjestelmiä ja asiakirjoja. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Tarkastusta suorittavalla on oikeus ottaa asiakirjat ja muu tuen käyttöön liittyvä aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen suorittaminen tätä edellyttää.

Pykälän 1 momentissa mainituilla viranomaisilla on oikeus saada poliisilta korvauksetta virka-apua tarkastuksen suorittamisessa.

43 §. Muutoksenhaku. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhausta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maakunnan liiton päätökseen tehtävästä muutoksenhausta. Maakunnan liiton päätökseen saisi hakea muutosta siten kuin kuntalaissa oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja kunnallisvalituksesta säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriön ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätökseen saa siihen tyytymätön asianosainen hakea oikaisua 30 päivän kuluessa tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimus tehdään päätöksen tehneelle viranomaiselle. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

44 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

Ehdotetulla lailla kumotaan eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annettu laki (1652/2009).

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn tukeen sovelletaan tuen myöntämisaikana voimassa olleita säännöksiä.

Pykälän 4 momentin mukaan rakennerahasto-ohjelmista, joiden toimeenpano on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, myönnettyyn ja vielä myönnettävään tukeen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

2.1 Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastojen hallinnoinnista

Lakiehdotukseen sisältyy useita valtuutuksia antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä seuraavissa tapauksissa:

- rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomaisen, todentamisviranomaisen sekä tarkastusviranomaisen tehtävistä,

- nimetään välittävät toimielimet ja annetaan tarkemmat säännökset niille asetetuista edellytyksistä sekä tarkempia säännöksiä niiden tehtävistä,

- nimetään vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston toimenpideohjelman hallinto- ja todentamisviranomaiset sekä annetaan tarkempia säännöksiä hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisen tehtävistä,

- alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tarkemmista tehtävistä,

- rakennerahasto-ohjelman seurantakomitean toimikaudesta, kokoonpanosta, jäsenistä ja tehtävistä,
- yhteistyöryhmien kokoonpanosta, toimikaudesta, työskentelytavoista ja tehtävistä,
- aluekehittämisspätöksen sisällöstä ja seurannasta sekä ministeriöiden tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyn sisällöstä sekä noudatettavista menettelyistä,
- erityisohjelmien tavoitteista ja sisällöstä sekä niitä valmisteltaessa, toimeenpantaessa, seurattaessa ja arvioitaessa noudatettavasta menettelystä,
- kestävän kaupunkikehittämisen suunnitelman sisällöstä, toiminnassa noudatettavasta menettelystä sekä toiminnasta vastaavasta tahosta,
- maakuntaohjelmaa laadittaessa noudatettavasta sisällön rakenteesta, menettelystä ja aikataulusta,
- maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman sisällön rakenteesta, sitä laadittaessa noudatettavasta aikataulusta ja menettelystä,
- rakennerahasto-ohjelmien ja suunnitelmien valmistelusta ja sisällöstä sekä ohjausryhmien kokoonpanosta ja tehtävistä
- yhteistyösopimuksesta laadittaessa noudatettavasta menettelystä,
- lain tarkoittamien ohjelmien arvioinnissa ja seurannassa noudatettavista menettelyistä ja käytettävistä tunnusluvuista ja
- tukialueiden määräämis- ja jakoperusteista.

2.2 Laki alueiden kehittämisen ja rakenne-rahastohankkeiden rahoittamisesta

Lakiehdotukseen sisältyy useita valtuutuksia antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä seuraavissa tapauksissa:

- tuen saajista,
- ministeriöiden, maakuntien liittojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tuen myöntämisestä ja tuen käyttökohteista,
- määrärahojen jakamisesta alueittain,
- tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä,

- vähämerkityksisen tuen myöntämisen edellytyksistä,
- tuen siirtämisestä toiselle koskevista menettelytavoista,
- yhteishankkeissa noudatettavasta menettelystä,
- kustannusten hyväksyttävyydestä,
- tuen määrästä, luontoissuorituksesta ja vastikkeellisesta luovutuksesta,
- tuen hakemisesta, tuen myöntämisestä ja tuen käyttöä koskevista ehdoista,
- maksatuksen hakemisesta, määräajasta ja siinä noudatettavasta menettelystä sekä tuen maksamisesta ja ennakkoa koskevasta menettelystä,
- rakennerahastohankkeiden tukimuodoista, niiden määräytymisen perusteista, käyttökohteista sekä enimmäistukimääristä tai -osuuksista sekä menettelyistä,
- rakennerahasto-ohjelmahankkeeseen liittyvien asiakirjojen säilyttämisestä,
- maakuntien liittojen rakennerahastohankkeiden maksatusmenettelyistä, toimitettavien tietojen sisällöstä sekä menettelyssä noudatettavista määräajoista,
- rakennerahasto-ohjelmahankkeiden takaisinperintää koskevia ilmoituksia tehtäessä noudatettavasta menettelystä,
- liitännäisjärjestelmän omistajan velvollisuudesta noudattaa EURA 2014 -tietojärjestelmän tiedonohjaussuunnitelmaa ja järjestelmään tallennettavista muista kuin henkilötietoja koskevista tiedoista ja
- tietojen säilyttämisestä ja määräajoista.

3 Voimaantulo

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2014.

4 Suhde perustuslakiin ja sääntämisjärjestys

4.1 Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista

Ehdotetussa laissa on säännöksiä, joilla on merkitystä kunnallisen itsehallinnon kannalta

sekä säännöksiä, jotka liittyvät hallintotehtävien antamiseen viranomaiskoneiston ulkopuolelle.

Perustuslain 121 §:n mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Lailla säädetään myös itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla. Perustuslain 121 §:n on vakiintuneesti katsottu koskevan yksittäisten kuntien lisäksi myös kuntayhtymiä. Maakuntien liitoille annettavista tehtävistä ehdotetaan säädettäväksi lailla. Maakuntien liitoille annettavia tehtäviä olisivat aluekehittämisen viranomaistehtävän lisäksi maakuntaohjelman laatiminen ja hyväksyminen sekä maakunnan yhteistyöryhmän asettaminen. Maakuntien liittojen tehtäviin on lakiehdotuksessa esitetty vähäisiä tarkennuksia. Maakuntien liittojen yhteistoiminta-alueille ei tässä lakiehdotuksessa esitetä uusia tehtäviä.

Seurantakomiteoiden ja muiden tämän lakiehdotuksen mukaisten työryhmien tehtävänkuvia ei olla perustuslain näkökulmasta laajentamassa. Seurantakomitean tehtävät perustuvat pääosin Euroopan unionin lainsäädäntöön. Seurantakomitean eikä muidenkaan tämän lakiehdotuksen mukaisten neuvottelukuntien tai yhteistyöryhmien tehtäviin kuulu tarkastus- tai valvontatehtäviä. Seurantakomitean ja alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan hallintomenettelyyn sovelletaan, mitä hallintolaissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja kielilaissa säädetään.

Lakiehdotuksen 24 §:n mukaan maakunnassa on alueen kehittämiseen vaikuttavien suunnitelmien ja sopimusten sekä kansallisten ja Euroopan unionin osarahoittamien ohjelmien toimeenpanon yhteensovittamista varten maakunnan yhteistyöryhmä. Maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviä lakiehdotuksessa on joiltain osin tarkennettu. Uusi tehtävä olisi hyväksyä lakiehdotuksen 33 §:n mukaisen maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma. Lisäksi maakunnan yhteistyöryhmän lausuntomenettelyä vahvistettaisiin. Voimassa olevan lain 21 §:n 4 momentin mukaan maakunnan yhteistyöryhmä käsittelee aluekehityksen kannalta merkittävät hankkeet ja voi antaa niistä lausunnon. Jos maakunnan yhteistyöryhmä on hanketta

puoltanut, ei rahoittava taho voi jättää hanketta rahoittamatta, ellei se voi osoittaa painavaa syytä, joka estää hankkeen rahoittamisen. Tällaisena perusteena on pidetty muun muassa sitä, että hankkeen rahoittaminen olisi vastoin kansallista tai Euroopan unionin lainsäädäntöä. Rahoittajataho ei voi myöntää hankkeelle tukea, jos yhteistyöryhmä ei ole hanketta puoltanut. Maakunnan yhteistyöryhmän puoltavan lausunnon painoarvoa on lakiehdotuksessa korostettu. Rahoittava viranomainen voisi poiketa yhteistyöryhmän rahoittamista koskevasta lausunnosta, jos tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä, taikka jos hanke ei olisi ohjelman mukainen. Jos rahoittajataho aikoo poiketa yhteistyöryhmän puoltavasta lausunnosta, sen tulee antaa yhteistyöryhmälle asiasta tieto sekä edellä mainittuihin syihin liittyvät perustelut.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muille kuin viranomaisille vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaisille. Maakunnan yhteistyöryhmälle annettavien tehtävien voidaan katsoa olevan perustuslain 124 §:n mukaisia julkisia hallintotehtäviä. Kyse ei kuitenkaan olisi merkittävää julkista valtaa sisältävistä tehtävistä. Lopullinen päätöksenteko maakunnan yhteistyöryhmän lausuttavana olevista hankkeista jää aina rahoittavalle viranomaiselle. Ehdotetut lait eivät myöskään sisällä tuen saajan ehdotonta oikeutta saada tukea, silloin kun tuen myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät.

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävistä säädetään yksityiskohtaisesti laissa. Lisäksi yhteistyöryhmän jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta, koskevia säännöksiä sekä mitä vahingonkorvauslaissa julkisyhteisön ja virkamiehen korvausvastuusta säädetään.

Kestävää kaupunkikehittämistä koskevan 31 §:n pykälän mukaan kaupunkien kehittämissuunnitelmaan liittyvät hankkeet on rahoitettava kaupungin esityksen mukaisesti, jos hanke on asiaa koskevan lainsäädännön, rakennerahasto-ohjelman ja kyseisen kehittä-

tämissuunnitelman mukaisia. Tämä menettely perustuu Euroopan unionin lainsäädäntöön.

Lakiin sisältyviin jäsenvaltion välisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnin kokonaisuuteen liittyvien ensimmäisen tason valvojen tehtäviin ei esitetä muutosta. Tehtävien määrittelyssä on otettu huomioon perustuslain 124 §:n vaatimat edellytykset koskien perusoikeuksia, oikeusturvaa ja muita hyvän hallinnon takeita.

4.2 Laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta

Tuen hakemista, myöntämistä ja maksamista koskeviin pykäliin ei esitetä merkittäviä sisällöllisiä muutoksia. Lakiehdotuksen mukaan välittävien toimielinten eli rakennerahastovaroja myöntävien viranomaisten, kuten maakuntien liittojen on noudatettava niille varojen osoittamispäätöksessä asetettuja sellaisia ehtoja, jotka perustuvat asiaa koskevaan Euroopan unionin sekä kansalliseen lainsäädäntöön. Ehdoilla on tarkoitus yhtenäistää ja tarkentaa asiaa koskevan lainsäädännön soveltamiskäytäntöä. Niillä ei anneta

merkittäviä uudenlaisia velvoitteita. Ohjeiden antamisoikeutta koskevaa mainintaa ei laissa enää ole, koska perustuslakivaliokunnan vaikiintuneen käytännön mukaan ohjeiden antamista koskeva valtuus on tarpeeton (PeVL 30/2005, PeVL 14/2006.). Lain mukaiset, tukea myöntävät viranomaiset voivat antaa ohjeita teknisluonteisista asioista, kuten tietojärjestelmän käyttöön liittyvistä asioista.

Perustuslain 80 §:n mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Lakiehdotuksessa yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavat valvontaa ja takaisinperintää koskevat säännökset. Näistä tehtävistä tullaan nykyistä lakia vastaavasti säätämään tässä laissa. Tehtävien määrittelyssä on otettu huomioon perustuslain 124 §:n vaatimat edellytykset, koskien perusoikeuksia, oikeusturvaa ja muita hyvän hallinnon takeita.

Edellä mainitun johdosta katsotaan, että lakiehdotukset voitaisiin hyväksyä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki**alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tavoitteena on luoda vuorovai-
kutukseen, eri toimijoiden työnjakoon ja yh-
teisiin tavoitteisiin perustuva alueiden kehit-
tämisen järjestelmä. Tavoitteena on lisäksi
sovittaa yhteen kansallisen aluepolitiikan ja
Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan
toteuttaminen toimivaksi kokonaisuudeksi.
Järjestelmä luo edellytykset aluelähtöiselle
kestävään kehitykseen perustuvalla kasvulla
ja uudistumiselle sekä hyvinvoinnille ja sosi-
aalille eheydelle.

2 §

Sovelletamisala

Tätä lakia sovelletaan alueiden kehittämi-
seen sekä alueiden kehittämistä koskevien
kansallisten ja Euroopan unionin rakennera-
hastoista rahoitettavien suunnitelmien ja oh-
jelmien valmisteluun, hallintointiin, arvioin-
tiin, seurantaan ja yhteensovittamiseen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *alueella* maakuntajakolain (1159/1997)
mukaisia maakunnan alueita tai valtion alue-
hallintoviranomaisten toimialueita sekä val-
takunnallisessa toiminnassa Manner-Suomen
aluetta;

2) *rakennerahastoilla* Euroopan aluekehi-
tysrahastoa, jäljempänä *aluekehitysrahasto* ja
Euroopan sosiaalirahastoa, jäljempänä *sosi-
aalirahasto*;

3) *rakennerahasto-ohjelmalla* Kestävää
kasvua ja työtä 2014–2020 -toimenpide-
ohjelmaa;

4) *alueellisilla suunnitelmilla* aluelähtöi-
sesti ja alueellisen organisaation johdolla teh-
tävää ohjelmavalmistelua;

5) *valtakunnallisilla teemoilla* ohjelmassa
olevia valtakunnallisia tavoitteita ja toimin-
taa, jotka on valmisteltu ministeriöiden kes-
ken niiden keskeisten strategioiden pohjalta;

6) *rakennerahastovarjoilla* Euroopan ko-
mission Euroopan unionin talousarvioista
Suomeen myöntämiä rakennerahastojen va-
roja;

7) *välittävällä toimielimellä* viranomaista, joka hoitaa hallinto- tai todentamisviranomaisen puolesta tuen saajiin liittyviä tehtäviä; ja

8) *yleisasetuksella* yhteiseen strategiakehykseen kuuluvia Euroopan aluekehitysrahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o /2013.

4 §

Alueiden kehittämisen tavoitteet

Alueiden kehittämisen tavoitteena on:

1) vahvistaa alueiden tasapainoista kehittymistä sekä kansallista ja kansainvälistä kilpailukykyä;

2) vahvistaa ja monipuolistaa kestäväällä tavalla alueiden elinkeinorakennetta sekä edistää taloudellista tasapainoa;

3) edistää kestäväää työllisyyttä sekä väestön osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta;

4) vähentää alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja ja kannustaa käytettävissä olevien voimavarojen täysimääräiseen käyttöön ottoon kestäväällä tavalla;

5) parantaa alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistää niiden kulttuuria;

6) parantaa elinympäristön laatua ja kestäväää alue- ja yhdyskuntarakennetta.

5 §

Vastuu alueiden kehittämisestä

Vastuu alueiden kehittämisestä on kunnilla ja valtiolla sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Alueiden kehittämiseen liittyvien tehtävien hoitamisesta kussakin maakunnassa vastaa maakunnan liitto aluekehittämisviranomaisena. Maakunnan liitto on kuntayhtymä, jossa alueen kuntien on oltava jäsenenä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla niille säädettyjä tai erikseen määrättyjä valtiotodentamisen toimeenpano- ja kehittämistehtäviä toimialueellaan.

6 §

Alueiden kehittämisen suunnittelu

Valtioneuvosto päättää hallituskaudella toteutettavista valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä (*aluekehittämispäätös*).

Alueiden kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt määrittelevät hallinnonalaansa varten alueiden kehittämisen tavoitteet ja toimenpiteet osana valtioneuvoston päätöstä. Painopisteiden tarkentamiseksi ja toteuttamiseksi voidaan laatia useampia kuin yhtä hallinnonalaan koskevia erityisohjelmia.

Maakunnan suunnitteluun kuuluvat maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 25 §:ssä tarkoitettu maakuntasuunnitelma, muuta alueiden käytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava sekä maakunnan kehittämisen lähi vuosien tavoitteet osoittava maakuntaohjelma. Maakuntakaavasta säädetään erikseen.

Lisäksi laaditaan Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmia.

Edellä tarkoitettujen suunnitelmien ja ohjelmien toteuttamista voidaan rahoittaa valtion talousarvion rajoissa.

2 luku

Viranomaiset ja niiden tehtävät

7 §

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa alueiden kehittämisestä ja siihen liittyvästä yhteensovittamisesta sekä aluekehittämispäätöksen ja kansallisten rakennerahasto-ohjelmien valmistelusta yhteistyössä ministeriöiden, maakuntien liittojen ja muiden alueiden kehittämisen tai ohjelmien toteuttamisen kannalta keskeisten tahojen kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa rakennerahasto-ohjelman hallinnoinnista ja toimeenpanosta hallinto- ja todentamisviranomaisena. Työ- ja elinkeinoministeriö voi siirtää osan hallinto- ja todentamisviranomaisen tehtävistä välittävälle toimielimelle.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö vastaa maakuntaohjelmien ja muiden tämän lain mukaisten kansallisten ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamisesta, seurannasta ja arvioinnista yhteistyössä ministeriöiden, maakuntien liittojen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa.

8 §

Rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomainen

Hallintoviranomainen vastaa yleisasetuksen 114 artiklan mukaisesti rakennerahasto-ohjelman hallinnoinnista ja toimeenpanosta noudattaen moitteettoman varainhoidon periaatteita ja hoitaen ne tehtävät, joista Euroopan unionin lainsäädännössä ja tässä laissa säädetään.

Hallintoviranomainen vastaa valtion talousarvioon pääluokkaansa otettujen rakennerahastovarojen ja vastaavien kansallisten varojen osoittamisesta välittävien toimielinten käytettäviksi. Varojen osoittamispäätöksessä se voi asettaa välittävän toimielimen noudatettavaksi asiaa koskevaan Euroopan unionin tai kansalliseen lainsäädäntöön perustuvia ehtoja ohjelman hallinnoinnista, tuen myöntämisestä, maksamisesta, seurannasta ja valvonnasta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hallintoviranomaisen tehtävistä.

9 §

Rakennerahasto-ohjelman todentamisviranomaisen

Todentamisviranomaisen hoitaa sille yleisasetuksen 115 artiklan mukaan kuuluvat sekä tässä laissa ja alueiden kehittämisen ja ra-

kennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (/) säädetyt tehtävät.

Todentamisviranomaisen voi yhteisymmärryksessä hallintoviranomaisen kanssa asettaa 8 §:n 2 momentin mukaiseen varojen osoittamispäätökseen välittävien toimielinten noudatettaviksi sellaisia ehtoja, jotka ovat välttämättömiä sen 1 momentin mukaisten tehtävien hoitamiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä todentamisviranomaisen tehtävistä.

10 §

Rakennerahasto-ohjelman tarkastusviranomaisen

Yleisasetuksen 116 artiklan mukainen tarkastusviranomaisen toimii valtiovarainministeriössä valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä. Tarkastusviranomaisen on oltava hallinto- ja todentamisviranomaisesta toiminnallisesti riippumaton.

Tarkastusviranomaisen hoitaa sille Euroopan unionin lainsäädännössä sekä tässä laissa ja alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa säädetyt tehtävät. Se vastaa myös yleisasetuksen 113a artiklan mukaisen riippumattoman tarkastuselimen tehtävistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastusviranomaisen tehtävistä.

11 §

Välittävä toimielin

Välittävä toimielin vastaa tuen myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan liittyvistä tehtävistä siten kuin niistä erikseen laissa säädetään.

Välittävällä toimielimellä tulee olla sekä Euroopan unionin että kansallisen lainsäädännön mukaiset edellytykset tehtävän hoitamiseen.

Valtioneuvoston asetuksella nimetään välittävät toimielimet ja voidaan antaa tarkempia säännöksiä niille asetetuista edellytyksistä ja tehtävistä.

12 §

Vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahasto

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahastosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 12013 (*vähävaraisten rahasto*) mukaisista jäsenvaltiolle kuuluvista tehtävistä.

Ohjelman tarkastusviranomaisen toimii valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä.

Valtioneuvoston asetuksella nimetään vähävaraisten rahastosta tuettavan toimenpideohjelman hallintoviranomaisen ja todentamismviranomaisen, sekä voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetun tarkastusviranomaisen ja asetuksella nimettävien hallinto- ja todentamismviranomaisten tehtävistä.

13 §

Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta

Alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamista, ohjelmatyön kokonaisuuden seuranta ja tuloksellisuuden arviointia sekä ennakkointia varten työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimii alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta, jonka tehtävänä on erityisesti:

1) sovittaa yhteen kansallisten alueiden kehittämistä koskevien päätösten, suunnitelmien ja ohjelmien, kumppanuussopimuksen, rakennerahastojen, maaseuturahaston ja kalatalousrahaston ohjelmien valmistelua ja toteuttamista;

2) seurata 1 kohdassa tarkoitettujen päätösten, suunnitelmien, ohjelmien sekä sopimusten kokonaisuuden tuloksellisuutta sekä arvioida niiden vaikuttavuutta ja

3) käsitellä 1 kohdassa tarkoitettuihin ohjelmiin liittyviä lainsäädäntöehdotuksia ja muita ohjelmien toteuttamiseen liittyviä keskeisiä asiakirjoja.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien lisäksi alue- ja rakennepolitiikan neu-

vottelukunta voi tehdä ehdotuksia yhteensovittamisen ja vaikuttavuuden parantamiseksi työ- ja elinkeinoministeriölle sekä hallintoviranomaisille ja rakennerahasto-ohjelman seurantakomitealle.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaviin neuvottelukunnan jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Neuvottelukunnan hallintomenettelyyn sovelletaan, mitä hallintolaissa (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) ja kielilaissa (423/2003) säädetään.

Valtioneuvosto asettaa neuvottelukunnan ja määrää sen puheenjohtajan. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää neuvottelukunnan jäsenistön muutoksista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tarkemmista tehtävistä.

14 §

Seurantakomitea

Rakennerahasto-ohjelman täytäntöönpanon, vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden seuranta varten on seurantakomitea. Seurantakomitea hoitaa sille Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyt tehtävät.

Valtioneuvosto asettaa seurantakomitean ja määrää sen puheenjohtajan. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää muutoksista seurantakomitean kokoonpanossa ja jäsenistössä. Seurantakomitea voi kutsua asiantuntijoita. Seurantakomitean kokoonpanoon ja jäseniin sovelletaan, mitä niistä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään. Seurantakomitea laatii itselleen työjärjestyksen.

Seurantakomitean jäsenen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Seurantakomitean hallintomenettelyyn sovelletaan, mitä hallintolaissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja kielilaissa säädetään. Seurantakomitean on pyrittävä päätök-

senteossaan yksimielisyyteen. Jos päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, päätökseksi tulee kanta, jota kaksi kolmannelle äänestäneistä on kannattanut.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä seurantakomitean toimikaudesta, kokoonpanosta, jäsenistä ja tehtävistä.

15 §

Seurantakomitean sihteeristö

Seurantakomitealla on sihteeristö, jonka seurantakomitea nimeää ja määrää sille tehtävät. Sihteeristössä ovat edustettuina tasapuolisesti seurantakomitean jäsenistössä olevat viranomaiset.

Sihteeristön tehtävänä on hoitaa seurantakomitean asioiden valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä.

16 §

Yhteistyöryhmät

Tässä laissa tarkoitettujen erityisohjelmien tai muiden aluepoliittisesti merkittävien kokonaisuuksien valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamista sekä ennakoimista, seuranta- ja arviointia varten voidaan asettaa yhteistyöryhmiä. Yhteistyöryhmissä ovat edustettuina jäsenet sellaisista ministeriöistä ja muista tahoista, joilla on keskeinen merkitys asian toteuttamisen kannalta. Yhteistyöryhmät asetetaan erityisohjelman toteuttamiseksi, muut yhteistyöryhmät asetetaan hallituskaudeksi.

Valtioneuvosto asettaa yhteistyöryhmät ja määrää niiden puheenjohtajat. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää yhteistyöryhmien jäsenistön muutoksista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteistyöryhmien kokoonpanosta, toimikaudesta, työskentelyta-voista ja tehtävistä.

17 §

Maakunnan liiton tehtävät

Maakunnan liitto vastaa aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja siinä tehtävässä:

1) vastaa maakunnan yleisestä kehittämisestä ja toimii tällöin yhteistyössä valtion viranomaisten, alueen keskustaupunkien ja muiden kuntien, yliopistojen ja korkeakoulujen sekä muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa sekä Lapin maakunnassa saamelaiskäräjien kanssa; yhteistyöstä voidaan laatia yhteistyösopimuksia;

2) kehittää alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ottaen huomioon kuntien erilaisista lähtökohdista johtuvat tarpeet ja vahvuudet;

3) osallistuu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä tarvittavin osin aluehallintovirastojen strategisten ohjausasiakirjojen laatimiseen sekä osallistuu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tulossopimuksia koskeviin neuvotteluihin alueen kehittämissuunnitelmien huomioimiseksi;

4) vastaa alueellisen pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakoimista yhteensovittamisesta ja alueellisten koulutustavoitteiden valmistelusta osana koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnittelua;

5) vastaa kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistoimenpiteiden yhteensovittamisesta osana maakuntaohjelman toteuttamista;

6) vastaa maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman suunnitteluprosessin käynnistämisestä, siihen liittyvän yhteistyön johtamisesta ja kyseisen suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa muualla kuin Helsingin seudulla;

7) vastaa alueellisten laaja-alaisten luonnonvarojen ja ympäristöä koskevien suunnitelmien osalta suunnitteluprosessin käynnistämisestä, siihen liittyvän yhteistyön johtamisesta ja kyseisen suunnittelun yhteensovittamisesta maakunnan muun suunnittelun kanssa;

8) laatii kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien hanke-esitysten kiireellisyysjärjestyksen seuraavaa neljää vuotta koskevaan rahoitussuunnitelmaan, lukuun ottamatta liikunnan koulutuskeskusten hankkeita;

9) asettaa alueelliset liikuntaneuvostot;

10) edistää julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetussa laissa (223/2007) tarkoitettua yhteispalvelua alueellaan;

11) vastaa ennakoinnin yhteensovittamisesta maakunnassa, arvioi ja seuraa maakunnan ja sen osien kehitystä sekä kehittämistoiminnan vaikuttavuutta;

12) edistää kuntien ja maakuntien välistä yhteistyötä, hoitaa tehtäviinsä liittyviä kansainvälisiä asioita ja yhteyksiä sekä

13) hoitaa muut tässä laissa säädetty tehtävänsä.

18 §

Maakuntien liittojen yhteistoiminta-alueet

Maakuntien liittojen yhteistoiminnan järjestämiseksi maa jaetaan maakuntien yhteistoiminta-alueisiin. Maakunnan liitto voi kuulua 19 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi vain yhteen yhteistoiminta-alueeseen.

Maakuntien liittojen yhteistoiminta-alueen on muodostettava toiminnallisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukainen kokonaisuus yhteistoiminnan kohteena olevien tehtävien hoitamiseksi. Yhteistoiminta-aluejako tulee ottaa huomioon muodostettaessa sellaisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueita, joissa hoidetaan kaikkia keskuksen toimialaan kuuluvia tehtäviä.

19 §

Yhteistoiminnassa hoidettavat tehtävät

Maakuntien liittojen yhteistoiminnan piiriin kuuluu sellaisten 17 §:ssä tarkoitettujen tehtävien käsittely ja niitä koskeva päätöksenteko, jotka:

1) ovat alueen pitkäjänteisen kehittämisen kannalta merkittäviä;

2) sisältyvät maakuntaohjelmiin ja niiden toimeenpanosuunnitelmiin tai muihin alueiden kehittämiseen merkittävästi vaikuttaviin

suunnitelmiin, kuten liikennettä koskeviin suunnitelmiin; sekä

3) koskevat pääosin koko yhteistoiminta-alueetta.

Yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakuntien liittojen jäsenkunnat voivat yhtäpitävin päätöksin tai perussopimuksessa antaa muitakin alueiden kehittämiseen tai maakunnan suunnitteluun liittyviä tehtäviä yhteistoiminnassa käsiteltäviksi ja päätettäviksi.

20 §

Yhteistoiminta-alueen päätöksenteon järjestäminen

Yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakuntien liittojen jäsenkuntien on sovittava yhteistoiminnan piiriin kuuluvien asioiden käsittelyn ja päätöksenteon järjestämisestä joko siten, että päätösvaltaa käyttää maakuntien liittojen yhteinen toimielin, tai siten, että päätösvaltaa käyttävät maakuntien liitot yhtäpitävin päätöksin.

Yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakuntien liittojen on sovittava yhteistoiminnassa käsiteltävien ja päätettävien asioiden valmistelusta ja sitä koskevista vastuista.

21 §

Maakuntien liittojen yhteinen toimielin ja sen valitseminen

Yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakuntien liittojen valtuustot asettavat yhteisen toimielimen ja valitsevat siihen jäsenet, jos 3 momentissa tarkoitettussa yhteistoimintasopimuksessa niin määrätään. Muussa tapauksessa yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat maakunnan liiton jäsenkunnat asettavat yhteisen toimielimen ja valitsevat siihen jäsenet samassa yhteydessä ja samaa menettelyä käyttäen kuin ne valitsevat edustajansa maakuntien liittojen valtuustoon. Toimielimessä edustettuina olevien ryhmien ääniosuuksien tulee valittaessa vastata jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakuntien liittojen jäsenkuntien alueella vaalilaissa

(714/1998) säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Jos 1 momentissa tarkoitettu yhteinen toimielin päätetään valita kesken kunnallisvaalien mukaan määräytyvän toimikauden, yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakuntien liittojen valtuustot valitsevat sen jäsenet ensimmäisen kerran.

Yhteisen toimielimen jäsenten lukumäärästä ja äänivallan perusteista, toimielimen muista kuin laissa säädetyistä tehtävistä sekä muista yhteistoiminnan järjestämiseksi välttämättömistä asioista sovitaan yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakuntien yhteistoimintasopimuksessa. Sopimuksen hyväksymiseen sovelletaan muutoin, mitä kuntalain (365/1995) 79 §:n 1 momentissa säädetään kuntayhtymän perussopimuksesta.

22 §

Yhteistoimintaan velvoittaminen

Valtioneuvosto voi velvoittaa yhteistoiminta-alueen maakuntien liitot ja niiden jäsenkunnat aloittamaan yhteistoimintaa koskevat neuvottelut ja samalla määrätä yhteistoiminnan käynnistämiseksi välttämättömistä asioista. Valtioneuvoston määräys on voimassa siihen asti, kunnes yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien maakuntien liittojen jäsenkunnat pääsevät sopimukseen yhteistoiminnasta.

Jos 20 §:n 1 momentissa tarkoitettuja yhtäpitäviä päätöksiä ei saada maakuntien liitoissa tehtyä ja siitä on merkittävää haittaa valtion ja kuntien väliselle yhteistyölle alueiden kehittämisessä, valtioneuvosto voi velvoittaa jäsenkunnat edellä mainitussa lainkohdassa tarkoitettua yhteisen toimielimen perustamiseen.

23 §

Maakuntien liittojen muu yhteistyö

Maakuntien liitot voivat sopia yhteistyöstä muita kuin 19 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä koskevissa asioissa, jos se on 17 §:n mukaisen tehtävien asianmukaisen hoidon kannalta tarpeellista.

24 §

Maakunnan yhteistyöryhmä

Maakunnassa on alueen kehittämiseen vaikuttavien suunnitelmien ja sopimusten sekä kansallisten ja Euroopan unionin osarahoitettujen ohjelmien toimeenpanon yhteensovittamista varten maakunnan yhteistyöryhmä.

Maakunnan yhteistyöryhmä toimii yleisasetuksen 5 artiklan mukaisena kumppanuuselimenä maakunnassa.

Yhteistyöryhmän asettaa maakunnan liiton hallitus. Yhteistyöryhmän jäsenet asetetaan kunnanvaltuuston toimikaudeksi ja saamelaiskäräjien osalta saamelaiskäräjien toimikaudeksi.

Yhteistyöryhmässä on oltava kattavasti edustettuina maakunnan alueen kehittämisen kannalta seuraavat keskeiset tahot:

1) alueen kunnat ja maakunnan liitto sekä Lapin maakunnassa lisäksi saamelaiskäräjät;

2) ohjelmia rahoittavat valtion viranomaiset ja muut yhteistyöryhmän tehtävien kannalta merkittävät valtionhallintoon kuuluvat organisaatiot;

3) alueen kehittämisen kannalta keskeisiä tahoja kuten työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjä sekä kansalaisyhteiskuntaa kuten ympäristöjärjestöjä ja tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä vastaavia järjestöjä.

Maakunnan liiton hallitus nimeää yhteistyöryhmälle puheenjohtajan, jonka tulee olla kuntalaisia tarkoitettu luottamushenkilö, sekä 4 momentissa tarkoitettujen tahojen ehdotuksesta kolme varapuheenjohtajaa, joiden tulee olla yhteistyöryhmän jäseniä.

Yhteistyöryhmä voi asettaa jaostoja yhteistyöryhmässä käsiteltävien muiden kuin 27 §:n 4 momentin mukaisten asioiden valmistelua varten sekä kutsua asiantuntijoita.

25 §

Maakunnan yhteistyöryhmän jäsenten asema

Maakunnan yhteistyöryhmän ja sen asetaman jaoston jäseneneen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään va-

hingonkorvauslaissa. Jäsenistä on voimassa, mitä kuntalain 32b ja 33 §:ssä, 34 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 36–41 §:ssä ja 43 §:ssä säädetään luottamushenkilöistä. Maakunnan liittoon pysyväisluonteisessa palvelussuhteessa oleva henkilö voidaan kuitenkin valita yhteistyöryhmän jäseneksi.

Edellä 24 §:n 4 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tahoja edustaville yhteistyöryhmän jäsenille maksettaviin palkkioihin ja ansionmenetykskorvauksiin sekä matkakustannusten ja muiden heille tehtävän hoitamisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen sovelletaan, mitä kuntalain 42 §:ssä säädetään luottamushenkilöistä. Mainitun momentin 2 kohdassa tarkoitettujen tahojen edustajille maksettavista palkkioista ja korvauksista vastaa taho, jota jäsen edustaa.

26 §

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö

Maakunnan yhteistyöryhmällä on rakennerahastovaroja ja muuta tukea myöntävien viranomaisten edustajista koostuva sihteeristö. Maakunnan yhteistyöryhmä päättää sihteeristön kokoonpanosta siten, että tukea myöntävät viranomaiset tulevat tasapuolisesti edustetuiksi.

Sihteeristön tehtävänä on hoitaa yhteistyöryhmän asioiden valmistelu-, esittely- ja täytäntöönpanotehtäviä.

Sihteeristön tehtävänä on sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, seurata ja sovittaa yhteen maakunnan alueella valmisteltavia kansallisten sekä rakennerahasto-ohjelmien, maaseuturahaston ja meri- ja kalatalousrahaston hankkeita ja raportoida niistä yhteistyöryhmälle.

27 §

Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksenteko ja hallintomenettely

Jollei jäljempänä toisin säädetä, päätöksenteosta ja hallintomenettelystä maakunnan yhteistyöryhmässä on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntalain 50, 54 ja 55 sekä 57–62 §:ssä

säädetään. Muilta osin yhteistyöryhmän hallintomenettelyyn sovelletaan hallintolakia.

Maakunnan liitto vahvistaa maakunnan yhteistyöryhmän työjärjestyksen, jossa määrätään asian valmistelusta, esittelystä ja päätöksenteosta yhteistyöryhmässä, käsiteltävien hankkeiden koosta ja sisällöstä, jaostojen perustamisesta, niiden kokoonpanosta sekä tarkemmista tehtävistä. Muutoin työjärjestykseen sovelletaan, mitä kuntalaissa säädetään johtosäännöstä.

Yhteistyöryhmän on pyrittävä päätöksenteossaan yksimielisyyteen. Jos päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, päätökseksi tulee mielipide, jota kaksi kolmannelle äänestäneistä on kannattanut.

Rahoittava viranomais ei voi myöntää maakunnan kehittämisen kannalta merkittävälle tai kokonaiskustannusarvioltaan suurelle alueelliseen suunnitelmaan perustuvalla hankkeelle rakennerahaston tukea, jos yhteistyöryhmä ei ole hanketta puoltanut. Rahoittava viranomais voi poiketa yhteistyöryhmän rahoittamista koskevasta puoltavasta lausunnosta, jos tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä taikka jos hanke ei olisi ohjelmanmukainen. Jos rahoittajataho aikoo yhteistyöryhmän puoltavasta lausunnosta huolimatta tehdä siitä poikkeavan rahoituspäätöksen, sen tulee antaa yhteistyöryhmälle asiasta tieto sekä edellä mainittuihin syihin liittyvät perustelut. Yhteistyöryhmän lausuntoa koskeviin päätöksiin ei saa hakea erikseen muutosta valittamalla. Yhteistyöryhmä saa valtakunnallisiin teemoihin sisältyvistä hankkeista tiedot asianomaisilta ministeriöiltä.

Liike- ja ammattisalaisuuden piiriin kuuluvia yksittäisiä yrityshanke-esityksiä ei voida käsitellä yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmä saa ennen päätöksentekoa yhteenvetotiedot saapuneista yritystukihakemuksista.

28 §

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävät

Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävänä on alueen maakuntaohjelmassa määriteltyjen kehittämistavoitteiden toteuttamiseksi ja eri

ohjelmien ja rahoitusvälineiden yhteensovittamiseksi:

1) hyväksyä ja tarvittaessa tarkistaa maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma, jolla suunnataan maakuntaan osoitettua rakennerrahastojen ja vastaavaa kansallista rahoitusta sekä muuta alueen kehittämiseen vaikuttavaa rahoitusta;

2) käsitellä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja tarvittavilta osin aluehallintoviraston esitykset tulossopimuksiksi;

3) antaa tarvittaessa lausuntoja sen toimialueelle kohdistuvista rakennerrahasto-ohjelman valtakunnallisista teemoista sekä maaseuturahaston tai muista aluekehityksen kannalta merkittävistä hankesuunnitelmista sekä asettaa tärkeysjärjestykseen alueen osallistumisen niihin; lausunto ei ole rahoittajaa velvoittava;

4) antaa 27 § 4 momentin mukainen sitova lausunto alueelliseen suunnitelmaan sisältyvästä hankehakemuksesta;

5) edesauttaa laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja edistää niiden toteuttamista eri rahoitusvälineillä;

6) tehdä tarvittaessa rakennerrahasto-ohjelman seurantakomitean hyväksymiä valintakriteerejä tarkentavia alueellisia valintakriteerejä ja ilmoittaa niistä hallintoviranomaiselle sekä huolehtia tarvittavista menettelytavoista niiden soveltamiseksi alueella;

7) määrittellä tarvittavat alueelliset menettelyt, joilla varmistetaan rahoitettaviksi hyväksyttävien hankkeiden mahdollisten ympäristövaikutusten selvittäminen ennen rahoituspäätösten tekoa;

8) raportoida rakennerrahasto-ohjelman toteutumisesta hallintoviranomaiselle ja tarvittaessa esittää sille rakennerrahasto-ohjelmaa koskevia muutostarpeita;

9) tiedottaa rakennerrahasto-ohjelman toimeenpanosta;

10) hoitaa tarvittaessa myös muita tehtäviinsä liittyviä ja rakennerrahasto-ohjelmien toimeenpanoon liittyviä tehtäviä, joista tarvittaessa määrätään tarkemmin työjärjestyksessä.

Maakunnan yhteistyöryhmän tulee tehtäviensä hoitamista varten saada ennakkoon tar-

vittavat tiedot rakennerrahastojen valtakunnallisista teemoista ja niiden rahoituksesta.

3 luku

Ohjelmatyö

29 §

Valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet

Valtioneuvosto päättää hallituskaudeksi valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä. Valtioneuvoston aluekehittämispäätös ohjaa eri hallinnonalojen ja maakuntien alueiden kehittämistä ja niiden toimenpiteiden yhteensovittamista. Alueiden kehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt määrittelevät osana aluekehittämispäätöstä hallinnonalaansa varten aluekehittämisen tavoitteet ja keskeiset toimenpiteensä. Lisäksi aluekehittämispäätöksessä voidaan päättää painopisteitä toteuttavien erityisohjelmien käynnistämistä.

Viranomaisten ja maakuntien liittojen tulee ottaa huomioon aluekehittämispäätös sekä edistää sen toteuttamista. Ministeriöiden tulee pyytää työ- ja elinkeinoministeriöltä lausunto, jos ne tai hallinnonalaansa keskushallintoviranomaiset ja liikelaitokset valmistelevat alueelliseen kehitykseen merkittävästi vaikuttavia toimenpiteitä, jotka eivät sisälly aluekehittämispäätökseen tai ne eivät tule käsiteltyä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa muussa yhteisessä valmistelussa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä aluekehittämispäätöksen sisällöstä ja seurannasta sekä ministeriöiden tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyn sisällöstä sekä 1 momentissa noudatettavista menettelyistä.

30 §

Erityisohjelmat

Aluekehittämispäätöksen toteuttamiseksi valtioneuvosto voi käynnistää pääasiassa useampaa kuin yhtä hallinnonala koskevia

määräaikaisia erityisohjelmia, jotka se hyväksyy.

Erityisohjelmien alueellista toimeenpanoa koskevia ohjelmaesityksiä voivat laatia julkisoikeudelliset tai yksityisoikeudelliset yhteisöt ja säätiöt. Alueelliset ohjelmaesitykset on sovitettava yhteen maakuntaohjelmien kanssa. Alueelliset ohjelmat hyväksyy asianomainen ministeriö tai maakunnan liitto.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säädöksiä erityisohjelmien tavoitteista ja sisällöstä sekä niitä valmisteltaessa, toimeenpantaessa, seurattaessa ja arvioitaessa noudatettavasta menettelystä.

31 §

Kestävä kaupunkikehittäminen

Rakennerahasto-ohjelman kestävää kaupunkikehittämistä tukevien yhdenmukaistettujen toimenpiteiden toteuttamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö valitsee ne kaupungit, joiden on yhteistyössä laadittava kestävä kaupunkikehittämisen suunnitelma. Suunnitelman ja sille aluekehitysrahastosta myönnettävän rahoituskehityksen hyväksyy työ- ja elinkeinoministeriö.

Suunnitelman toteuttamiseksi myönnettävästä sosiaalirahaston rahoituskehityksestä päättää asianomainen maakunnan yhteistyöryhmä.

Aluekehitysrahastosta rahoitettavat hankkeet on rahoitettava kaupungin esityksen mukaisesti, jos ne ovat asiaa koskevan lainsäädännön ja rakennerahasto-ohjelman sekä kaupunkien laatiman kehittämissuunnitelman mukaisia.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kestävä kaupunkikehittämisen suunnitelman sisällöstä, toiminnassa noudatettavasta menettelystä sekä toiminnasta vastaavasta tahosta.

32 §

Maakuntaohjelma

Maakunnan liitto laatii maakuntasuunnitelmaan perustuvan määräaikaisen maakuntaohjelman. Se sisältää maakunnan mahdolli-

suuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet, kuvauksen maakunnan kehittämisen kannalta keskeisistä hankkeista ja muista olennaisista toimenpiteistä, laadittavista yhteistyösopimuksista tavoitteiden saavuttamiseksi ja tarvittaessa määrittelyn alueen kuntien yhteistyöalueista sekä suunnitelman ohjelman rahoittamiseksi. Lapin maakunnassa maakuntaohjelmaan sisältyy saamelaiskulttuuria koskeva osa.

Maakuntaohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon maakuntasuunnitelma, aluekehittämispäätös ja maakuntaa koskevat muut tässä laissa tarkoitetut ohjelmat. Maakuntaohjelma on laadittava siten, että varmistetaan sen vaikuttavuus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja tarvittavin osin aluehallintovirastojen strategisten ohjausasiakirjojen painopisteisiin ja sisältöön.

Maakuntaohjelma valmistellaan yhteistyössä kuntien, valtion viranomaisten ja alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden vastaavien tahojen kanssa. Lapin maakunnassa saamelaiskulttuuria koskevan osan valmistele saamelaiskäräjät. Maakuntaohjelma laaditaan kunnanvaltuuston toimikausittain neljäksi vuodeksi. Maakuntaohjelman hyväksyy maakunnan liiton ylin päättävä toimielin. Maakuntaohjelmaa tarkistetaan tarvittaessa aluekehittämispäätöksen perusteella sekä tarvittaessa muulloinkin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maakuntaohjelmaa laadittaessa noudatettavasta sisällön rakenteesta, menettelystä ja aikataulusta.

33 §

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma

Maakunnan liiton johdolla valmistellaan kahden vuoden välein maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma maakunnan yhteistyöryhmän hyväksyttäväksi. Suunnitelmaa voidaan tarvittaessa tarkistaa vuosittain.

Suunnitelma sisältää keskeisiä maakuntaohjelmaa toteuttavia hanke- ja toimenpiteesityksiä sekä kuvaukset niitä koskevista yhteistyösopimuksista, kannanoton rakennera-

hasto-ohjelman valtakunnallisiin teemoihin kuuluvista hankehauista ja -suunnitelmista ja alueen osallistumisesta niihin sekä painopisteet, joihin kansallista ja Euroopan unionin rahoitusta kohdennetaan. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan 18 §:ssä tarkoitettujen maakuntien yhteistoiminta-alueiden ja muut maakuntien yhteiset toimenpiteet ja keskushallinnolle tehtävät aloitteet.

Toimeenpanosuunnitelma valmistellaan yhteistyössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja muiden valtion viranomaisten, kuntien ja muiden maakuntaohjelman toteuttamiseen osallistuvien tahojen kanssa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman sisällön rakenteesta, sitä laadittaessa noudatettavasta aikataulusta ja menettelystä.

34 §

Maakuntaohjelman asema

Viranomaisten tulee ottaa toiminnassaan huomioon maakuntaohjelmat ja niiden toimeenpanosuunnitelmat sekä edistää niiden toteuttamista. Viranomaisten on myös muutoin arvioitava toimenpiteidensä vaikutuksia alueen kehitykseen.

Viranomaisten on pyydettävä maakunnan liitolta lausunto sellaisista alueen kehittämisen kannalta merkittävistä suunnitelmista ja toimenpiteistä, jotka eivät sisälly maakuntaohjelmaan tai poikkeavat siitä merkittävästi.

Ennen kuin valtion viranomaisen tekee sellaisen valtion paikallis- tai aluehallinnon toimielimiä, niiden toimialueita, toimipaikkoja tai toimielimistä saatavia palveluja koskevan päätöksen, joka saattaa heikentää asiakaspalvelun saatavuutta tai tekee valtioneuvostolle aloitteen sellaisen päätöksen tekemiseksi, sen on pyydettävä lausunto kunnalta, jota asia koskee. Jos asia koskee kahta tai useampaa kuntaa, lausunto on pyydettävä myös maakunnan liitolta. Jos valtion viranomaisen aikoo poiketa lausunnosta, sen on neuvoteltava asianomaisen kunnan ja maakunnan liiton kanssa.

35 §

Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmat

Euroopan aluekehitysrahaston, Euroopan sosiaalirahaston, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston sekä Euroopan meri- ja kalatalousrahaston ohjelmien rahoituksen kohdentamisesta, tavoitteista ja toteutustavasta laaditaan kumppanuussopimus Euroopan komission kanssa. Kumppanuussopimuksen laadinnasta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä muiden ministeriöiden, maakuntien liittojen ja muiden sopimuksen mukaisten ohjelmien laatimiseen osallistuvien tahojen kanssa.

Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitetun kansallisen toimenpideohjelman valmistelusta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Ohjelma valmistellaan yhteistyössä muiden ministeriöiden, maakuntien liittojen sekä muiden ohjelman toteuttamiseen osallistuvien tai muuten alueiden kehittämisen kannalta merkittävien yhteisöjen kanssa. Ohjelmaehdotuksen on sisällettävä Euroopan unionin lainsäädännössä esitetyt asiat. Lisäksi ohjelmaa laadittaessa on otettava huomioon aluekehittämissäätöksessä esitetyt linjaukset ja alueelliset suunnitelmat. Ohjelmaan sisältyvien valtakunnallisten teemojen valmistelusta vastaavat asianomaiset ministeriöt työ- ja elinkeinoministeriön johdolla.

Toimenpideohjelman valmisteluun liittyvien alueellisten suunnitelmien valmistelusta vastaavat maakuntien liitot yhteistyössä valtion viranomaisten, kuntien ja muiden ohjelman toteuttamiseen osallistuvien yhteisöjen kanssa. Alueellisten suunnitelmien on perustuttava Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön lisäksi alueen maakuntaohjelmiin ja työ- ja elinkeinoministeriön antamiin valtakunnallisiin linjauksiin.

Euroopan alueellisen yhteistyön -ohjelmat valmistellaan yhteistyössä ohjelman toteuttamiseen osallistuvien jäsenvaltioiden kanssa.

Valmistelun ja toimeenpanon yhteensovittamisesta sekä yleisasetuksen 5 artiklan mukaisesta kumppanuudesta ja monitasohallinnon mukaisesta käsittelystä keskushallin-

nossa vastaa 13 §:ssä tarkoitettu alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta. Valtioneuvosto päättää kumppanuussopimuksen ja ohjelmaehdotuksen antamisesta Euroopan komissiolle. Ohjelman ja kumppanuussopimuksen muuttamisessa noudatetaan mitä niiden valmistelusta säädetään. Työ- ja elinkeinoministeriö voi seurankomitealta hyväksynnän saatuaan tehdä rakennerahasto-ohjelmaan sellaisia muutoksia, jotka eivät ole merkitykseltään huomattavia eivätkä muuta ohjelmalle osoitettavan kansallisen julkisen rahoituksen kokonaismäärää.

Toimenpideohjelman valtakunnallisten teemojen käsittelyä varten ja toteuttamisen tukemiseksi voivat asianomaiset ministeriöt asettaa ohjausryhmiä. Ohjausryhmien kokoonpanossa on huomioitava yleisasetuksen 5 artiklassa kumppanuudelle ja monitasohallinnolle säädetyt edellytykset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ohjelmien ja suunnitelmien valmistelusta ja sisällöstä sekä ohjausryhmien kokoonpanosta ja tehtävistä.

4 luku

Jäsenvaltioiden välisten rakennerahasto-ohjelmien hallinnointi

36 §

Työ- ja elinkeinoministeriön tehtävät

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa Euroopan unionin lainsäädännön mukaan jäsenvaltiolle kuuluvista ohjelmien valmisteluun, hallinnointiin ja valvontaan liittyvistä tehtävistä.

37 §

Seurantakomiteat

Euroopan alueellisen yhteistyön tavoitteen yhteistyöohjelmissa on seurantakomitea, jonka asettamisesta ja kokoonpanosta sopivat ohjelmaan osallistuvat jäsenvaltiot. Seurantakomitean suomalaiset jäsenet nimeää valtioneuvosto. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää vaihdoksista komitean kokoonpanossa suomalaisten jäsenten osalta. Seurantako-

mitean jäseniin ja kokoonpanoon sovelletaan mitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään.

Seurantakomitea voi asettaa hankkeiden valintaa varten hallintokomitean sekä ohjelman toteuttamista tukevia työryhmiä. Hallintokomitean suomalaiset jäsenet nimeää työ- ja elinkeinoministeriö. Seurantakomitea voi kutsua asiantuntijoita.

Muilta osin seurantakomiteaan sovelletaan mitä 14 §:ssä säädetään.

38 §

Hallintoviranomainen ja todentamisviranomainen

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen yhteistyöohjelman hallintoviranomaisena toimii ohjelma-asiakirjassa nimetty viranomainen tai yhteisö. Suomalaisena hallintoviranomaisena voi olla maakunnan liitto tai eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymästä annetussa laissa (554/2009) tarkoitettu suomalainen yhtymä.

Hallintoviranomainen vastaa yhteistyöohjelman hallinnoinnista ja täytäntöönpanosta moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen sekä hoitaa ne tehtävät, joista säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä. Hallintoviranomainen voi lisäksi hoitaa 9 §:n mukaiset todentamisviranomaisen tehtävät. Lisäksi hallintoviranomainen hoitaa yhteistyöohjelmaa koskevia kansallisia tehtäviä sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

39 §

Tarkastusviranomainen

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen yhteistyöohjelmassa tarkastusviranomaisena toimii ohjelma-asiakirjassa nimetty viranomainen. Tarkastusviranomaisen tehtävät on erotettava 38 §:ssä tarkoitettujen hallinto- ja todentamisviranomaisten tehtävistä, niin että tarkastusviranomaisen riippumattomuus voidaan taata.

Tarkastusviranomainen hoitaa sille Euroopan unionin lainsäädännössä asetetut tehtävät. Lisäksi tarkastusviranomainen hoitaa

kansallisia tehtäviä sen mukaan kuin tässä laissa jäljempänä säädetään.

40 §

Tarkastajaryhmä

Edellä 39 §:ssä tarkoitettua tarkastusviranomaista avustaa tarkastajaryhmä. Tarkastajaryhmään kuuluu edustaja jokaisesta yhteistyöohjelmaan osallistuvasta jäsenvaltiosta sekä tarkastusviranomaisen tehtävistä vastaavan jäsenvaltion tai kolmannen maan edustajat. Edustajan vastuulla on toimittaa tarkastusviranomaisen työtään varten edellyttämät tiedot menoista, jotka ovat aiheutuneet sen alueella.

Tarkastajaryhmän suomalaisen jäsenen nimittää työ- ja elinkeinoministeriö. Tarkastajaryhmän puheenjohtajana toimii yhteistyöohjelman tarkastusviranomaisen.

41 §

Valvoja

Työ- ja elinkeinoministeriö nimeää hankkeen suomalaiselle tuensaajalle valvojan.

Valvojan tulee olla julkishallinnon- ja talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja), Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT-tilintarkastaja) taikka kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (HTM-tilintarkastaja). Valvojan tulee olla riippumaton tuen saajasta. Valvojalla on oltava muutoinkin riittävä ammattitaito tehtävän hoitamiseen. Valvojaan sovelletaan hallintolakia, kielilakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sekä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

42 §

Valvojan tehtävät

Valvojaksi nimetty tarkastaa, että osarahoitetut tuotteet ja palvelut on toimitettu ja että tuensaajat ovat maksaneet ilmoittamansa

menot ja että ne ovat sovellettavan Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön, yhteistyöohjelman ja asetettujen tukikelpoisuusehtojen mukaiset. Lisäksi valvoja tarkastaa yhteistyöohjelman hallintoviranomaisen edellyttämät asiat.

Valvojalla on oikeus suorittaa tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa hankkeeseen liittyviä tuensaajaan kohdistuvia tarkastuksia. Tarkastuksen suorittamiseksi tarkastettava on velvollinen ilman aiheetonta viivytystä ja korvauksetta esittämään valvojalle kaikki tarvittavat tiliasiakirjat sekä muun varojen käyttöön liittyvän aineiston samoin kuin muutoinkin avustamaan tarkastuksessa.

Valvojalla on oikeus ottaa tiliasiakirjat ja muu edellä tarkoitettu aineisto haltuunsa tarkastuksen vaatimaksi kohtuulliseksi ajaksi, jos tarkastus sitä edellyttää. Valvojan pyynnöstä tarkastettavan tulee antaa myös muut tarkastuksen asianmukaiseksi toteuttamiseksi tarvittavat tiedot.

Valvojalla on oikeus tehtävän edellyttämässä laajuudessa tarkastaa kaikki rahoituksen myöntämisen ja maksamisen edellytyksenä olevat seikat. Valvojalla on oikeus tarkastuksen suorittamiseksi päästä tarkastettavan hallitsemiin tai käytössä oleviin tiloihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

43 §

Varojen jako

Työ- ja elinkeinoministeriö jakaa aluekehitysrahaston varoja vastaavan valtion rahoitusosuuden asianomaisille ministeriöille, maakuntien liitoille ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille. Jaon edellyttäessä valtioneuvoston käsittelyä työ- ja elinkeinoministeriö tekee esityksen valtioneuvostolle.

44 §

Vastuu rakennerahastovaroista eräissä tapauksissa

Valtion velvollisuuteen suorittaa rakennerahastojen tuki hallintoviranomaiselle siinä

tapauksessa, että johtava tuensaaja ei ole saanut perittyä takaisin aiheettomasti maksettuja tukia tuensaajilta, sovelletaan, mitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään.

5 luku

Erinäiset säännökset

45 §

Yhteistyösopimus

Tässä laissa tarkoitettujen ohjelmien tai suunnitelmien toteuttamiseksi voidaan laatia yhteistyösopimuksia, joissa sovitaan ohjelmiin tai suunnitelmiin sisältyvien toimenpiteiden ja hankkeiden toteuttamisesta. Yhteistyösopimus laaditaan yhteistyössä toimenpiteiden rahoittamiseen osallistuvien viranomaisten sekä muiden alueen kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Yhteistyösopimus laaditaan määräajaksi. Sopimuksen valmistelun yhteydessä tulee varmistaa sen yhteensopivuus aluekehittämispäätöksen ja asianomaisen alueen maakuntaohjelman tavoitteiden kanssa. Sopimuksen allekirjoittavien viranomaisten on otettava sopimukset huomioon toimintaansa ja talouttaan koskevissa suunnitelmissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteistyösopimusta laadittaessa noudatettavasta menettelystä.

46 §

Ohjelmien seuranta ja arviointi

Tämän lain mukaisia ohjelmia valmisteltaessa niitä arvioidaan sen mukaan kuin arvioinnista erikseen säädetään.

Tämän lain mukaisten ohjelmien toteutumista ja vaikutuksia seurataan ja arvioidaan ohjelmassa määriteltyjen seurantatietojen avulla.

Aluekehittämispäätöksen toteutumisen seurannasta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Kukin ministeriö vastaa hallinnonalansa alueiden kehittämisen tavoitteiden seurannasta. Erityisohjelmien seurannasta vastaa asianomainen ministeriö.

Maakuntaohjelmien arvioinnista vastaa maakunnan liitto. Maakuntaohjelmaa toteuttavat viranomaiset toimittavat maakunnan liitoille maakuntaohjelmien seurantaa koskevat tiedot.

Maakuntaohjelmien ja erityisohjelmien tavoitteiden saavuttamista, vaikutuksia ja toimeenpanoa arvioidaan vähintään kerran ohjelmakauden aikana. Arvioinnit tekee ulkopuolinen arvioitsija.

Edellä 35 §:ssä tarkoitettujen ohjelmien arvioinnista säädetään erikseen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä arvioinnissa ja seurannassa noudettavista menettelyistä ja käytettävistä tunnusluvuista.

47 §

Aluejaot

Valtioneuvosto voi määrätä maan heikoimmin kehittyneet alueet kehittämistarpeiden perusteella I ja II -tukialueiksi. Jako tapahtuu pääasiassa kokonaisten kuntien ja tarvittaessa myös kunnan osien muodostamien alueiden pohjalta. Alueita määrättäessä otetaan huomioon Euroopan unionin alueluokitusjärjestelmä ja hallinnollisista rajoista riippumaton alueiden tunnistaminen sekä tarkemmalla tasolla ainakin työssäkäynti, asiointi, kuntien välinen yhteistyö ja liikenneyhteydet. Yleiset määräämis- ja jakoperusteet tukialueisiin säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvosto voi määrätä äkillisiksi rakennemuutosalueiksi sellaiset alueet, joihin on kohdistunut tai arvioidaan kohdistuvan voimakkaita työpaikkavähennyksiä tai muita äkillisiä alueen talouteen vaikuttavia seikkoja.

Valtioneuvosto voi saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) 14 §:ssä tarkoitettua saaristoasiain neuvottelukuntaa kuultuaan määrätä mainitun lain 9 §:n nojalla saaristokunnaksi määrätyn kunnan ja sellaisen muun kunnan saaristo-osan, johon valtioneuvosto on päättänyt sovellettavaksi saaristokuntaa koskevia säännöksiä, I tai II -tukialueeseen.

48 §

Muutoksenhaku

Maakunnan liiton tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin kuntalaissa oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja kunnallisvalituksesta säädetään.

Maakunnan yhteistyöryhmän tai maakuntien liittojen yhteisen toimielimen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin muutoksenhausta kuntayhtymän päätökseen kuntalaissa säädetään.

Tässä laissa tarkoitettujen työ- ja elinkeinoministeriön, hallintoviranomaisen ja todentamisviranomaisen 7–9 §:n sekä seurantakomitean 14 §:n nojalla tekemiin päätöksiin haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa

(586/1996) säädetään. Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

49 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan alueiden kehittämisestä annettu laki (1651/2009) ja rakennerahastolaki (1401/2006).

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Rakennerahasto-ohjelman, jonka toimeenpano on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, hallinnointiin, seurantaan ja tarkastukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki**alueiden kehittämisen ja rakennesuostohankkeiden rahoittamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan alueiden kehittämiseen liittyviin tukiin, jotka rahoitetaan maanrakennuksen kehittämiskasvusta tai maaseudun kehittämistä koskevien valtakunnallisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen varatuista kansallisista varoista.

Tätä lakia sovelletaan Euroopan unionin rakennesuostovaroista ja niitä vastaavista kansallisista varoista myönnettäviin 2 luvun 6–8 §:n mukaisiin tukiin Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 – Suomen rakennesuostohjelman toimeenpanoon, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

Tämän lain 3 luvun säännöksiä sovelletaan Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 – Suomen rakennesuostohjelman toimeenpanoon kaikilla ohjelmalla toteuttavilla hallinnonaloilla ja kaikissa välittävissä toimielimissä, sen lisäksi mitä asiaan sovellettavassa tukilainsäädännössä säädetään, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

Tätä lakia ei sovelleta ohjelmaan, jonka toimeenpanosta vastaa Ahvenanmaan maanrakennuksen viranomaisen eikä tukeen, jonka myöntämisestä vastaa Ahvenanmaalla toimiva viranomaisen tai muu julkinen taho.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *rakennesuostovaroilla* Euroopan komission Euroopan unionin talousarvioista Suomeen myöntämiä rakennesuostojen varoja;

2) *rakennesuostohjelmalla* Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -toimenpideohjelmaa;

3) *maanrakennuksen kehittämiskasvulla* valtion talousarvioon otettuja yksinomaan kansallisia alueiden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja;

4) *maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin varatuilla määrärahoilla* työ- ja elinkeinoministeriön kansalliseen maaseudun kehittämiseen myöntämiä varoja;

5) *kansallisella julkisella rahoituksella* valtion, kuntien ja muiden julkisyhteisöjen tuettavaan toimenpiteeseen osoittamaa rahoitusta, etuutta tai suoritusta, joka on rahana määriteltävissä;

6) *omarahoituksella* hakijan tavanomaisessa toiminnassaan hallinnoimia yksityisiä tai julkisia varoja tai luontoissuorituksia, jotka hakija osoittaa hankkeen toteuttamiseen;

7) *tuella* avustusta, joka myönnetään valtion tai Euroopan unionin taikka näiden molempien varoista;

8) *valtioneuella* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 koh-

dassa tarkoitettua tukea, rahoitusta tai muuta etua;

9) *vähämerkityksisellä tuella* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) N:o /2013 tarkoitettua Euroopan unionin jäsenvaltion myöntämää tukea, rahoitusta tai muuta etuutta;

10) *kehittämishankkeella* määräaikaista hankesuunnitelmaan perustuvaa kehittämis-toimintaa, jonka pääasiallisena tarkoituksena ei ole tuottaa välitöntä taloudellista etua tuen saajalle;

11) *investoinnilla* rakennuksen, rakennelman tai rakenteen rakentamista, laajentamista, korjaamista tai hankkimista sekä muuta aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankkimista;

12) *alueella* maakuntajakolain (1159/1997) mukaisia maakunnan alueita tai valtion aluehallintoviranomaisten toimialueita sekä valtakunnallisessa toiminnassa Manner-Suomen aluetta;

13) *rakennerahastohankkeella* rakennerahasto-ohjelman toteuttamiseksi rakennerahastovaroin osarahoitettua hanketta;

14) *välittävällä toimieliellä* viranomaista, joka hoitaa hallinto- tai todentamisviranomaisen puolesta tuen saajiin liittyviä tehtäviä; ja

15) *yleisasetuksella* yhteiseen strategiakehykseen kuuluvia Euroopan aluekehitysrahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa ja koheesiorahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o /2013.

3 §

Viranomaiset

Tämän lain 6–8 §:ssä mainittuja tukia voivat myöntää työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maakuntien liitot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

sen mukaan kuin tässä laissa tarkemmin säädetään. Nämä viranomaiset toimivat tällöin valtionavustuslaissa (688/2001) tarkoitettuina valtionapuviranomaisina.

4 §

Valtionavustuslain soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun tukeen sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa säädetään, jollei jäljempänä muuta säädetä.

5 §

Tuen saajat

Tukea voidaan myöntää julkisoikeudelliselle tai yksityisoikeudelliselle oikeushenkilölle.

Tuki voidaan myöntää useammalle kuin yhdelle tuen saajalle yhteisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen saajista.

2 luku

Tukimenettely

6 §

Ministeriöiden myöntämä tuki

Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää osan maakunnan kehittämisrahasta ja kansallisiin valtakunnallisiin maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin varatusta määrärahasta useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti merkittäviin, alueiden tai maaseudun kehittämistä koskeviin hankkeisiin. Hankkeet voivat olla myös ministeriön itse toteuttamia.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää osan Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston varoista ja niitä vastaavista valtion varoista rakennerahasto-ohjelman mukaisiin valtakunnallisesti merkittäviin, useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin hankkeisiin sekä rakennerahastojen tek-

nisen tuen hankkeisiin. Hankkeet voivat olla myös ministeriön itse toteuttamia.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää sen käyttöön osoitetuista Euroopan sosiaalirahaston varoista ja niitä vastaavista valtion varoista tukea valtakunnallisesti merkittäviin, useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin rakenneraho-ohjelman mukaisiin kehittämissankkeisiin.

Tarkemmat säännökset tuen myöntämisestä ja tuen käyttökohteista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Maakuntien liittojen myöntämä tuki

Maakuntien liitot voivat myöntää maakunnan kehittämissrahaa sekä Euroopan aluekehitysrahaston varoja ja niitä vastaavia kansallisia varoja:

1) alueiden kehittämistä ja alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämissankkeisiin (*alueellinen kehittämistuki*); kehittämissankkeessa investointien osuus voi olla enintään puolet hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista;

2) käyttöomaisuuden hankkimiseen tai sen muutos- ja parannustöihin perusrakenteen kehittämistä varten (*perusrakenteen investointituki*);

3) opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluviin ainoastaan Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettaviin kehittämissankkeisiin ja investointihankkeisiin.

Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettujen hankkeiden on oltava rakenneraho-ohjelman mukaisia.

Maakuntien liitot voivat myöntää alueellista kehittämissrahaa myös maakunnan liiton itse toteuttamiin hankkeisiin, kuten rakennerahojen teknisen tuen hankkeisiin.

Tarkemmat säännökset tuen myöntämisestä ja tuen käyttökohteista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämä tuki

Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää tukea rakenneraho-ohjelmaa toteuttaviin:

1) Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettaviin ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin kehittämissankkeisiin; kehittämissankkeessa investointien osuus voi olla enintään puolet hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista;

2) Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettaviin liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviin kehittämissankkeisiin ja investointihankkeisiin;

3) Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettaviin työllisyyden ja osaamisen edistämiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyviin kehittämissankkeisiin.

Toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää osan Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston ja niitä vastaavista kansallisista valtion varoista rakennerahojen teknisen tuen hankkeisiin ja muihin 1 momentin mukaisiin itse toteutettaviin hankkeisiin.

Tarkemmat säännökset tuen myöntämisestä ja tuen käyttökohteista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Määrärahat ja niiden alueellinen jako

Tukea voidaan myöntää valtion talousarvioon otettujen määrärahojen rajoissa.

Valtioneuvosto päättää valtion talousarvioon varattujen määrärahojen jakamisesta alueittain.

Tarkemmat säännökset varojen jakamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Tuen tulee olla perusteltua sen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta ja tuella tulee olla merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen.

Tukea ei saa käyttää yleisenä toimintatukena.

Tuen saajalla on oltava riittävät taloudelliset ja muut edellytykset toteuttaa hanke. Tuen saajalla on lisäksi oltava edellytykset vastata hankkeella aikaansaadun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen, ellei se hankkeen luonteen vuoksi ole tarpeellonta.

Kehittämishankkeen tulosten on oltava yleisesti hyödynnettävissä.

Tuki voidaan myöntää sillä edellytyksellä, että tarvittava rahoitus on osoitettu valtion talousarviossa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen edellytyksistä.

11 §

Vähämerkityksinen tuki

Jos tuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena, tuen myöntämisen edellytyksenä on, että hakija antaa tuen myöntävälle viranomaiselle selvityksen hakijalle jo myönnettyistä ja maksetusta vähämerkityksisestä tuesta ja että tuen määrä ei ylitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyä vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää.

Jos tuen kohteena on muu kuin hakijan yritystoiminta tai tukea siirretään 12 §:n tarkoitetulla tavalla, on tuen edellytyksenä, että vastaava selvitys annetaan jokaisen tuen kohteena olevan tai tuettavaan toimenpiteeseen osallistuvan tahon osalta eikä tuen määrä ylitä minkään tahon osalta vähämerkityksisen tuen enimmäismäärää. Jos valtiontuen seuranta varten on perustettu keskitetty valtakunnallinen rekisteri, erillistä selvitystä ei tarvitse esittää niiden tukien osalta, jotka on myönnetty Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn määräajan kuluttua rekisterin perustamisen jälkeen.

Valtiontukea koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta tässä laissa tarkoitettuun tukeen ja vähämerkityksisen tuen myöntämisen edellytyksistä voidaan antaa tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

12 §

Tuen siirtäminen toiselle tuettavan hankkeen toteuttamista varten

Tukea myöntävä viranomaislainen voi perustellusta syystä päättää, että tuen saaja voi siirtää osan hankkeen toteuttamisesta sellaiselle yhteisölle, joka täyttää tässä laissa tuen saajalle asetetut edellytykset. Tuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että tuen siirtäminen on hankkeen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista. Siirrettävän tuen osuus voi olla enintään puolet myönnetystä tuesta ellei tuen myöntänyt viranomaislainen toisin päättä.

Tuen saajan on ennen siirron tekemistä siirron saajien kanssa laadittavien sopimuksin varmistettava tuen myöntämiselle, maksamiselle ja tarkastamiselle asetettujen edellytysten täyttyminen sekä tuen käytölle asetettujen ehtojen noudattaminen. Jos tuki peritään takaisin, tuen saaja vastaa tuen takaisin maksamisesta tuen myöntäneelle viranomaiselle. Tuen saaja vastaa hankkeen asianmukaisesta toteuttamisesta ja ehtojen noudattamisesta suhteessa tuen myöntävään viranomaiseen.

Tarkemmat säännökset tuen siirtoa koskevat menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Yhteishanke

Tuki hankkeen toteuttamiseen voidaan myöntää useammalle kuin yhdelle hakijalle yhteisesti. Yhteishankkeelle voidaan myöntää tukea vain, jos se on hankkeen tavoitteiden vuoksi perusteltua.

Jokaisen yhteishankkeen hakijoista on täytettävä tuen saajille asetetut edellytykset. Yhteishankkeen kaikkien tuen saajien on osal-

listuttava hankkeen rahoittamiseen, ellei tästä poikkeamiseen ole erityistä syytä.

Yhteishankkeen tuen saajien on tehtävä hankkeen toteuttamisesta sopimus, jossa määritellään yhteishankkeen osapuolten oikeudet ja velvollisuudet. Lisäksi sopimuksessa on määriteltävä se yhteishankkeen osapuoli, joka vastaa yhteydenpidosta tuen myöntäneen viranomaisen kanssa. Tuen myöntävä viranomainen voi päätöksellään velvoittaa tämän osapuolen myös ilmoittamaan 11 §:n mukaisesta vähämerkityksisen tuen määrästä jokaisen hankkeen osapuolen osalta.

Yhteishankkeessa kaikki tuensaajat vastaavat hankkeen toteuttamisesta yhteisvastuullisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteishankkeissa noudatettavasta menettelystä.

14 §

Hyväksyttävät kustannukset

Maakunnan kehittämisrahasta ja kansallisesta maaseudun kehittämiseen tarkoitettusta määrärahadista rahoitetuissa hankkeissa tuki voidaan myöntää prosenttiperusteisena korvauksena, kertakorvauksena tai toteutuneisiin kustannuksiin perustuen.

Tuki myönnetään hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin, joista on vähennetty hankkeeseen välittömästi kohdistuvat tai siihen liittyvät tulot.

Rakennerahasto-ohjelmasta osarahoitettavien hankkeiden hyväksyttäviin kustannuksiin sovelletaan 2 momentin lisäksi, mitä niistä Euroopan unionin lainsäädännössä ja 3 luvussa säädetään.

Tarkempia säännöksiä kustannusten hyväksyttävyydestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

15 §

Tuen määrä

Tuki ei saa kattaa hankkeesta aiheutuvien kustannusten täyttä määrää, ja tuen hakijan tulee itse (*omarahoitus*) osallistua hankkeesta

aiheutuviin kustannuksiin, jollei poikkeamiseen ole erityisiä syitä.

Maakunnan kehittämisrahasta tai kansallisesta maaseudun kehittämiseen varatusta määrärahadista rahoitetuissa hankkeissa osa hankkeen omarahoituksesta tai muusta kuin valtionrahoituksesta voi olla vastikkeetta tehtyä työtä tai tuotantopanoksen luovutusta (*luontoissuoritus*) taikka vastikkeellista todennettavissa olevaa työtä tai vastikkeellista hankkeessa tarvittavan hyödykkeen luovutusta.

Tuki myönnetään prosenttiosuutena hyväksyttävistä kustannuksista tai kertakorvauksena.

Myönnettäessä tukea Euroopan unionin rakennerahastovaroista rahastojen osuuksien enimmäismääriin sovelletaan 1 ja 3 momenttien lisäksi, mitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen määrästä, luontoissuorituksesta ja vastikkeellisesta luovutuksesta.

16 §

Tuen hakeminen

Tämän lain 6 §:n mukaisiin hankkeisiin tukea haetaan asianomaiselta ministeriöltä silloin kun se toimii tuen myöntäjänä. Lain 7 §:n mukaista tukea haetaan siltä maakunnan liitolta, joka myöntää tuen tai jonka alueella tuettava toiminta pääasiassa sijaitsee. Lain 8 §:n mukaista tukea haetaan toimivaltaiselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta.

Hakemuksesta on käytävä ilmi ainakin hankkeen yhteys ohjelmaan ja riittävät tiedot hakijasta, tuen käyttötarkoituksesta, arvio hankkeen kustannuksista, suunnitelma rahoituksesta sekä arvio vaikutuksista ja tuloksista sekä muista seikoista, jotka tuen myöntävä viranomainen tarvitsee hakemuksen ratkaisemiseksi. Jos kyseessä on 12 §:n mukainen tuen siirto, on hakemukseen liitettävä tiedot niistä hakuvaiheessa tiedossa olevista tahoista, joille tukea on tarkoitus siirtää. Kirjallisesti tehty hakemus on allekirjoitettava.

Yhteishankkeessa tuen hakijoina ovat kaikki yhteishankkeen osapuolet.

Hakemuksessa on selvitettävä miten valmistelussa on huomioitu hankkeen kannalta merkityksellisten, aiemmin tuettujen hankkeiden tulokset. Lisäksi hakemuksessa on esitettävä selvitys siitä miten hankkeella aikaansaataa toimintaa tullaan jatkamaan tai tuloksia tullaan hyödyntämään hankkeen päättymisen jälkeen, ellei tämä ole jo toiminnan luonteen vuoksi ilmeisen tarpeetonta.

Hakemus tulee vireille, kun se on toimitettu toimivaltaiselle viranomaiselle.

Rakenerahasto-ohjelman mukaisissa hankkeissa on tuen hakemisessa noudatettava lisäksi mitä 23 §:ssä säädetään.

Tarkempia säännöksiä tuen hakemisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

17 §

Tuen myöntäminen

Maakunnan liitto päättää 7 §:ssä tarkoitetun tuen myöntämisestä alueellaan. Maakunnan liitto voi päättää tuen myöntämisestä myös toisen maakunnan liiton alueella toteutettavaan hankkeeseen. Maakuntien liitot voivat myös päättää, että ne myöntävät tuen hankkeeseen yhdessä.

Asianomainen ministeriö päättää 6 §:ssä ja toimivaltainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 8 §:ssä tarkoitetun tuen myöntämisestä.

Tukipäätökseen on otettava myönnetyn tuen määrä ja tässä laissa säädetyt tuen ehdot sekä tuen maksamisen ja takaisinperinnän edellytykset. Päätökseen tulee lisäksi ottaa ne Euroopan unionin lainsäädännössä asetetut ehdot ja edellytykset, jotka olennaisesti ja välittömästi vaikuttavat tuen käyttöön ja maksamiseen. Tukipäätöksellä hyväksytään tuettavaa hanketta koskeva hankesuunnitelma.

Myönnettäessä tukea kestävän kaupunki-kehityksen hankkeelle on viranomaisen myönnettävä haettu tuki, jos hanke on siihen sovellettavan Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön sekä rakenerahasto-ohjelman mukainen.

Tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

18 §

Tuen käyttöä koskevat ehdot

Tukea voidaan myöntää sellaisiin kustannuksiin, jotka ovat syntyneet sen jälkeen, kun hakemus on tullut vireille.

Tuen käyttämisestä tavaroiden ja palveluiden hankintaan sekä urakalla teettämiseen sovelletaan, mitä julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007) säädetään. Tuen saajan on tällöin esitettävä selvitys hankinnan toteuttamisesta, ellei hankkeeseen myönnetty tuki ole myönnetty kertakorvausmenettelyn mukaisesti.

Tuen saaja on velvollinen säilyttämään kaiken hankkeeseen liittyvän kirjanpitoaineiston ja muun aineiston niin, että tuen käytön valvonta on mahdollista. Kirjanpitoaineisto on säilytettävä siten kuin kirjanpitolain (1336/1997) 2 luvun 9 ja 10 §:ssä säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen käyttöä koskevista ehdoista.

19 §

Tuen maksamisen hakeminen

Tuen maksamista maakunnan kehittämisrahasta ja valtakunnalliseen maaseudun kehittämiseen varatuista määrärahoista rahoitetuissa hankkeissa haetaan tuen myöntäneeltä viranomaiselta. Maksamista haetaan kirjallisesti sitä varten vahvistetulla lomakkeella. Hakemus on allekirjoitettava. Maakunnan liitto voi päättää, että toinen maakunnan liitto voi hoitaa maakunnan kehittämisrahaan tai rakenerahastovaroihin liittyvät maksatukset sen puolesta.

Tämän lain 6–8 §:n mukaisiin rakenerahasto-ohjelmasta rahoitettuihin hankkeisiin maksatusta haetaan käyttäen EURA 2014 -tietojärjestelmää niin kuin 3 luvun 26 §:ssä säädetään.

Tuen maksamisen hakemiselle voidaan asettaa määräaika.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maksatuksen hakemisesta, määräajasta ja siinä noudatettavasta menettelystä.

20 §

Tuen maksaminen

Tuki maksetaan ilman aiheetonta viivytystä takautuvasti päätöksessä hyväksytyin kustannusmallin mukaisesti tai toteutuneiden, tukikelpoisten kustannusten perusteella. Tukea voidaan maksaa ennakoon, jos se on hankkeen toteuttamisen kannalta perusteltua.

Tarkempia säännöksiä tuen maksamisesta ja ennakkoa koskevasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

21 §

Tietojen saanti ja luovuttaminen

Tietojen saantiin ja luovuttamiseen sovelletaan mitä 28 §:ssä säädetään.

3 luku

Rakennerahasto-ohjelmahankkeita koskevat erityissäännökset

22 §

Yleiset edellytykset

Rakennerahasto-ohjelmasta osarahoitettavaan hankkeen on oltava rakennerahasto-ohjelman mukainen ja sen on edistettävä toiminnalle ohjelmassa asetettuja tavoitteita.

Hankkeen tavoitteet eivät saa myöskään poiketa alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (/) 35 §:ssä tarkoitetun kumppanuussopimuksen mukaisesta varojen käyttötarkoituksesta. Muissa kuin yksittäisten yritysten liiketoimintaa koskevissa kehittämissankkeissa on hankkeen tulosten oltava yleisesti hyödynnettävissä.

Välittävien toimielinten on rakennerahasto-ohjelmaa hallinnoidessaan noudatettava asiaa koskevaa Euroopan unionin ja kansallista lainsäädäntöä sekä niihin perustuvia varojen osoittamispäätöksessä asetettuja varojen käytön ehtoja.

23 §

Tuen hakeminen rakennerahasto-ohjelmassa

Rakennerahasto-ohjelmassa tukea haetaan sähköisesti 29 §:n mukaiset edellytykset täytävässä tietojärjestelmässä. Tuen hakeminen EURA 2014 -tietojärjestelmässä edellyttää vahvaa sähköistä tunnistautumista. Muussa kuin työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämässä EURA 2014 -tietojärjestelmässä hakemus voidaan toimittaa myös sähköisesti verkkopalvelussa tai lomakkeella toimivaltaiselle viranomaiselle. Hakemus tulee allekirjoittaa. Hakemuksen tulee sisältää Euroopan unionin lainsäädännössä ja kyseiseen hankkeeseen sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä sekä tässä luvussa edellytetyt tiedot. Hakemuksen allekirjoitukseen sovelletaan mitä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (617/2009) henkilön yksilöimisestä ja tunnistamisesta säädetään.

24 §

Hyväksyttävät kustannukset ja tuen määrä

Tuki myönnetään hankkeeseen tuen myöntävän viranomaisen hyväksymän kustannusmallin mukaan tai hankkeesta aiheutuvien hyväksyttävien, todellisten, tarpeellisten ja määrältään kohtuullisten kustannusten perusteella.

Hankkeen rahoitussuunnitelman mukaiset rahoitusosuudet on suoritettava rahallisena suorituksena lukuun ottamatta hankkeen omarahoitusosuutta tai Euroopan sosiaalirahaston hankkeissa muun kuin tuen saajan sellaisia palkkakustannuksia, joihin ei myönnetä tukea.

Yleisasetuksen 59 artiklan mukaisia luontoissuorituksia ei rakennerahastohankkeissa voi käyttää.

Tukea ei voida myöntää siltä osin kuin julkisen rahoituksen osuus hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista ylittää Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn julkisen rahoituksen enimmäismäärän.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukimuodoista, niiden määräytymisen perusteista, käyttökohteista sekä enimmäistukimääristä tai -osuuksista sekä menettelystä.

25 §

Tuen ehdot

Tuen käyttämisestä tavaroiden ja palveluiden hankintaan sekä urakalla teettämiseen sovelletaan, mitä julkisista hankinnoista annetussa laissa (348/2007) säädetään. Tuen saajan on tällöin esitettävä selvitys hankinnan toteuttamisesta, ellei hankkeeseen myönnetty tuki ole myönnetty kertakorvausmenettelyn mukaisesti.

Tuen saaja on velvollinen säilyttämään kaiken hankkeeseen liittyvän kirjanpitoaineiston ja muun aineiston niin, että tuen käytön valvonta on mahdollista. Kirjanpitoaineisto on säilytettävä siten kuin kirjanpitolain (1336/1997) 2 luvun 9 ja 10 §:ssä säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asiakirjojen säilyttämisestä.

26 §

Maksatuksen hakeminen

Maksatusta haetaan sähköisesti toimivaltaiselta viranomaiselta. Muussa kuin EURA 2014 -tietojärjestelmässä maksatusta voidaan hakea myös sähköisesti verkkopalvelussa tai lomakkeella toimivaltaiselta viranomaiselta. Hakemus tulee allekirjoittaa.

27 §

Takaisinperintää koskevat ilmoitukset ja menoilmoitukset

Välittävät toimielimet ja hallintoviranomainen ilmoittavat alueiden kehittämisestä ja rakennerahastojen hallinnoinnista annetun lain 9 §:n mukaiselle todentamisviranomaiselle Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti sääntöjenvastaisuuksista sekä takaisinperintää koskevista ja muista toimenpi-

teistä, joihin todettujen virheellisyyksien oikaisemiseksi on ryhdytty.

Jos virheellisyyden laatu ja laajuus huomiioon ottaen tarvittaviin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty, todentamisviranomaisen voi velvoittaa välittävän toimielimen tai hallintoviranomaisen määräajassa ryhtymään toimenpiteisiin, joilla virhe voidaan oikaista tai sen toistuminen estää.

Hallintoviranomaisen tulee varmistaa, että 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisia.

Todentamisviranomaisen laatiessa komissiolle menoilmoitusta, se vastaa siitä, että 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden huomioon menoilmoitusta laadittaessa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksia tehtäessä noudatettavasta menettelystä.

28 §

Tietojen saanti ja luovuttaminen rakennerahasto-ohjelmassa

Sen lisäksi mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) annetussa laissa säädetään salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta, työ- ja elinkeinoministeriöllä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla, maakuntien liitoilla ja muilla välittävillä toimielimillä sekä tarkastusviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta muulta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta taholta tuen hakijaa tai saajaa, tämän taloudellista asemaa ja liike- ja ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta tai muuta tuen kannalta merkittävää olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi.

Pyydetyt tiedot yhteys käsiteltävään asiaan ja tiedon välttämättömyys on perusteltava tietoa pyydetessä.

Edellä 1 momentissa mainituilla tiedon saantiin oikeutetuilla viranomaisilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle taikka Euroopan unionin toimielimelle sellaisia tässä laissa säädettyä tehtävää

hoidettaessa saatuja, tuen saajaa koskevia tietoja, jotka ovat tarpeen viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle tai toimielimelle säädetyn tarkastustehtävän hoitamiseksi tai sen valvomiseksi, että Euroopan unionin lainsäädäntöä on noudatettu.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä, maakunnan liitolla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella sekä muilla välittävillä toimielimillä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta verohallinnolta tuen hakijaa ja saajaa koskevat sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä tuen myöntämiseksi tai sen valvomiseksi.

Edellä 1 ja 4 momentissa mainitut tiedot voidaan luovuttaa myös sähköisesti tai teknisen käyttöyhteyden avulla.

Edellä 1–4 momentin perusteella saatuja tietoja ei saa käyttää muuhun kuin siihen tarkoitukseen, johon niitä on pyydetty.

29 §

Rakennerahasto-ohjelman tietojärjestelmä

Rakennerahasto-ohjelmassa on työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä EURA 2014 -tietojärjestelmä. Hallintoviranomainen vastaa siitä, että tietojärjestelmä täyttää sille Euroopan unionin lainsäädännössä ja tässä laissa säädetty edellytykset. Tietojärjestelmää käytetään Euroopan unionin lainsäädännössä, alueiden kehittämisestä ja rakennerahasto-ohjelmien hallinnoinnista sekä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Välittävät toimielimet vastaavat siitä, että tuen hakemista, myöntämistä, maksamista ja valvontaa koskevat oikeat ja riittävät tiedot tallennetaan EURA 2014 -tietojärjestelmään.

Siirrettäessä tietoa muusta tietojärjestelmästä tämän liitännäisjärjestelmän omistaja vastaa siitä, että siirrettävän tiedon sisältö ja tarkkuus vastaavat EURA 2014 -tietojärjestelmän sisältöä. Liitännäisjärjestelmän omistajalla on velvollisuus noudattaa EURA 2014 -tietojärjestelmän sisältövaatimuksia.

Tuen hakijalla on oikeus seurata EURA 2014 -tietojärjestelmässä tuen hakemista, maksamista, tarkastamista ja takaisinperintää koskevaa EURA 2014 -tietojärjestelmässä

käsiteltävän asiansa etenemistä ja tehtyjä päätöksiä.

Asian seuraaminen edellyttää vahvaa sähköistä tunnistautumista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä liitännäisjärjestelmän omistajan velvollisuudesta noudattaa EURA 2014 -tietojärjestelmän tiedonohjaussuunnitelmaa ja järjestelmään tallennettavista muista kuin henkilötietoja koskevista tiedoista.

30 §

Tietojen julkisuus ja säilyttäminen

Tietojärjestelmään tallennettujen tietojen julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Julkisia ovat lisäksi tiedot, jotka jäsenvaltioiden on asiaa koskevan Euroopan unionin lainsäädännön perusteella julkaistava. Hallintoviranomainen huolehtii tietojärjestelmään tallennettujen tuen saajia, hankkeita ja tuen määrää koskevien tietojen julkisuuden saattamisesta Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetyissä tapauksissa ja tavalla.

Hallintoviranomaisella, todentamisviranomaisella ja tarkastusviranomaisella on oikeus luovuttaa edelleen salassapitosäännösten estämättä Euroopan unionin asianomaiselle viranomaiselle sellaisia EURA 2014 -tietojärjestelmään tallennettuja tietoja, jotka ovat tarpeen valvottaessa, että Euroopan unionin lainsäädäntöä sekä sovellettavaa kansallista lainsäädäntöä on noudatettu myönnettäessä rakennerahastojen tukea.

Rekisteröidyn oikeuteen tarkistaa häntä koskevat tiedot, niissä olevien virheiden tai puutteiden oikaisuun sekä vanhentuneiden ja tarpeettomien tietojen poistamiseen sovelletaan, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

Jos Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään valtiontuen tai muun tuen seuranta varten perustettavaksi rekistereitä, EURA 2014 -järjestelmän tiedoista muodostetaan vaadittu rekisteri, ja sen tiedot siirretään tarvittaessa vähämerkityksistä tukea tai muuta tukea koskevaan rekisteriin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tietojen säilyttämisestä ja määräajoista.

31 §

Päätöksen tiedoksianto

Sähköisesti tehtyyn hakemukseen annettu päätös annetaan tiedoksi siten kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 18 §:ssä säädetään.

Muu tässä laissa tarkoitettu päätös voidaan antaa tiedoksi 1 momentin mukaisesti, jos se, jota asia koskee, siihen suostuu. Muussa tapauksessa päätös annetaan tiedoksi hallintolain (434/2003) 59 §:ssä säädetyllä tavalla.

32 §

Tarkastusviranomaisen tarkastusoikeus

Tarkastusviranomaisella on oikeus suorittaa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, todentamisviranomaiseen, välittäviin toimielimiin sekä tuen saajiin liittyviä tarkastuksia. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan.

Tarkastusviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan rakennerahastovarojen käyttöä koskevan välittävään toimielimeen tai tuensaajaan kohdistuvan 1 momentin mukaisen tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon- ja talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (JHTT-yhteisö), Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (KHT-yhteisö) taikka kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (HTM-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (HTM-yhteisö).

Tilintarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä, sekä hallintolakia, kielilakia (423/2003) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Tarkastuksen asianmukaista suorittamista varten viranomaisella tai tilintarkastajalla on oikeus päästä tuettavan toimenpiteen ja tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin tai paikkoihin ja tarkastaa näitä sekä tuen saajan olosuhteita, tietojärjestelmiä ja asiakirjoja. Tarkastusta suorittavalta on oikeus ottaa asiakirjat ja muu tuen käyttöön liittyvä aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen suorittaminen tätä edellyttää.

Edellä 1 momentissa mainituilla viranomaisilla on oikeus saada poliisilta korvausta virka-apua tarkastuksen suorittamisessa.

33 §

Hallintoviranomaisen tarkastusoikeus

Hallintoviranomainen voi suorittaa välittäviin toimielimiin ja tuensaajiin kohdistuvia tarkastuksia. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan.

Hallintoviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan 1 momentissa tarkoitetun tarkastuksen.

Tilintarkastajaan sovelletaan mitä 32 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

34 §

Todentamisviranomaisen tarkastusoikeus

Todentamisviranomainen voi suorittaa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen, välittäviin toimielimiin ja tuen saajiin liittyviä tarkastuksia. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan.

Todentamisviranomainen voi päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan 1 momentissa tarkoitetun tarkastuksen.

Tilintarkastajaan sovelletaan mitä 32 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

35 §

Takaisinperintäpäättöksen täytäntöönpano rakennerahasto-ohjelmassa

Tuen myöntänyt ministeriö tai maakunnan liitto vastaa takaisinperintäpäättöksen täytäntöönpanosta. Jos tuen on myöntänyt elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, takaisinperinnästä vastaa se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, joka on tuen myöntänyt tai se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jonka tehtäväksi se on säädetty.

4 luku

Erinäiset säännökset

36 §

Tuen palauttaminen

Tuen saajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa tuki tai sen osa. Tuen saajan tulee palauttaa tuki tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää tukipäätöksessä edellytetyllä tavalla. Jos palautettava määrä on enintään 100 euroa, se saadaan jättää palauttamatta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske laskennallisen perusteen mukaan myönnetyn tuen ja toteutuneiden kustannusten välistä erotusta.

37 §

Tuen maksamisen lopettaminen ja takaisinperintä

Toimivaltaisen viranomaisen on määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki takaisin perittäväksi, jos:

1) tuen myöntämistä, maksamista tai valvontaa varten on annettu virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja taikka tietoja on salattu ja virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen antamisella tai tietojen salaamisella on ollut vaikutusta rahoituksen saamiseen;

2) tuen maksamista tai valvontaa varten on kieltäydytty antamasta tarvittavia tietoja,

asiakirjoja tai muuta aineistoa taikka tarkastusta suoritettaessa kieltäydytty täyttämästä muita tuen saajalle tarkastuksen suorittamiseksi laissa säädettyjä velvollisuuksia;

3) tukea on käytetty muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty;

4) sellaisen omaisuuden omistus- tai hallintaoikeus, jonka hankkimiseen tuki on myönnetty, on luovutettu ennen kuin viisi vuotta on kulunut tuen maksamispäivästä, taikka tuen saaja on lopettanut tuen kohteena olleen toiminnan tai supistanut sitä olennaisesti;

5) perusrakenteen investointitukena maksetun tuen kohteena olevan toiminnan omistussuhteissa on tapahtunut viiden vuoden aikana avustuksen viimeisen maksuerän maksamispäivästä sellaisia olennaisia muutoksia, jotka vaikuttavat hankkeen luonteeseen tai täytäntöönpanon edellytyksiin taikka hyödyttävät aiheettomasti jotakin yritystä tai julkista yhteisöä;

6) tuen saaja on olennaisesti laiminlyönyt noudattaa avustuspäätöksessä määrättyjä ehtoja.

Toimivaltainen viranomainen voi määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi taikka osittain tai kokonaan takaisin perittäväksi, jos:

1) tuen saaja ei ole noudattanut avustuspäätöksessä määrättyjä ehtoja;

2) tuen saaja on joutunut ulosottotoimenpiteen kohteeksi, selvitystilaan, konkurssiin taikka yrityksen saneerausesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitetun saneerausmenettelyn kohteeksi ja jollei tuen käyttötarkoituksesta muuta johdu;

3) tuki tai sen osa on myönnetty tai maksettu väärin perustein.

Perimättä voidaan jättää määrä, joka ei ylitä 100 euroa.

Yhteishankkeessa vastaavat kaikki tuen saajat tuen palauttamisesta yhteisvastuullisesti.

38 §

Takaisin maksettavan määrän korko

Tuen saajan on maksettava palautettavalle tai takaisinperittäväälle määrälle tuen maksupäivästä lukien korkoa siten kuin Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään tai, jolle

mainitussa lainsäädännössä asiasta säädetä, korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaan vuotuista korkoa lisättyinä kolmella prosenttiyksiköllä.

39 §

Viivästyskorko

Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään asetettuna eräpäivänä, sille on suoritettava vuotuista viivästyskorkoa Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn korkokannan mukaan tai, jollei mainitussa lainsäädännössä asiasta säädetä, maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuna korkokannan mukaan.

40 §

Takaisinperittävän määrän kohtuullistaminen

Toimivaltainen viranomaisena voi jättää osan virheellisesti tai perusteetta maksetusta tuesta tai sille suoritettavan koron kokonaan tai osittain perimättä, jos täysimääräinen periminen olisi tuen saajan olosuhteet tai toiminta huomioon ottaen kokonaisuutena tarkastellen kohtuutonta. Takaisinperintä ja korkojen periminen on kuitenkin suoritettava täysimääräisenä, jos Euroopan unionin lainsäädäntö sitä edellyttää.

41 §

Työ- ja elinkeinoministeriön oikeus takaisinperintään

Työ- ja elinkeinoministeriö voi määrätä maakuntien liitoille rakennerahastovaroista ja niitä vastaavista valtion varoista maksetut varat tai yksinomaan valtion varoista maksetut varat tai niiden osan takaisin perittäväksi, jos maakunnan liitto on käyttänyt varat muuhun tarkoitukseen kuin ne on myönnetty, tai on olennaisesti rikkonut varojen käyttämistä koskevia säännöksiä tai varojen osoittamis- päätöksessä asetettuja ehtoja.

42 §

Tarkastusoikeus

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus tarkastaa tässä laissa tarkoitettujen ohjelmien toteuttamista, tukien myöntämistä, maksamista, käyttöä ja valvontaa. Vastaava oikeus on sosiaali- ja terveysministeriöllä, maakuntien liitoilla ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla myöntämiensä tukien osalta.

Euroopan unionin varoista osaksi tai kokonaan taikka valtiontukena myönnettyä tukea koskevasta Euroopan unionin toimielimen tarkastusoikeudesta säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä.

Jos tukea on siirretty muulle taholle, kohdistuu edellä mainittu tarkastusoikeus myös siirron saajan toimintaan.

Edellä 1 momentissa mainitut viranomaiset voivat päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan suorittamaan tarkastus. Tilintarkastajan tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (JHTT-yhteisö), Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (KHT-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (KHT-yhteisö) taikka kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja (HTM-tilintarkastaja) tai tilintarkastusyhteisö (HTM-yhteisö).

Tarkastuksen asianmukaista suorittamista varten viranomaisella tai tilintarkastajalla on oikeus päästä tuettavan toimenpiteen ja tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin tai paikkoihin ja tarkastaa näitä sekä tuen saajan olosuhteita, tietojärjestelmiä ja asiakirjoja. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Tarkastusta suorittavalla on oikeus ottaa asiakirjat ja muu tuen käyttöön liittyvä aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen suorittaminen tätä edellyttää.

Edellä 1 momentissa mainituilla viranomaisilla on oikeus saada poliisilta korvausta virka-apua tarkastuksen suorittamisessa.

43 §

Muutoksenhaku

Maakunnan liiton päätökseen saa hakea muutosta siten kuin kuntalaissa (365/1995) oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja kunnallisvalituksesta säädetään.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

44 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annettu laki (1652/2009).

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn tukeen sovelletaan tuen myöntämisaikana voimassa olleita säännöksiä.

Rakennerahasto-ohjelmista, joiden toimeenpano on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, myönnettyyn ja vielä myönnettävään tukeen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 14 päivänä marraskuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Elinkeinoministeri *Jan Vapaavuori*